

การศึกษาการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนในเขตพื้นที่
เทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา
A Study of the Perceived Effectiveness of the State Welfare Card Policy
among Citizens in Yala Municipality, Yala Province

ขวัญทิพย์ แวสง่า
Khwantip Waeosanga

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Minor Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Public Administration
Prince of Songkla University

2563

การศึกษาการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนในเขตพื้นที่
เทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา
A Study of the Perceived Effectiveness of the State Welfare Card Policy
among Citizens in Yala Municipality, Yala Province

ขวัญทิพย์ แววสง่า
Khwantip Waeosanga

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Minor Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Public Administration
Prince of Songkla University

2563

ชื่อสารนิพนธ์	การศึกษาการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชน ในเขตพื้นที่เทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา
ผู้เขียน	ขวัญทิพย์ แววสง่า
สาขาวิชา	รัฐประศาสนศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

คณะกรรมการสอบ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ชัยเจริญวัฒน์นะ)

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ชัยเจริญวัฒน์นะ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิษณุพงษ์ โพธิ์พิรุฬห์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑามณี ตระกูลมุกดา)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑามณี ตระกูลมุกดา)
ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ชื่อสารนิพนธ์	การศึกษาการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชน ในเขตพื้นที่เทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา
ผู้เขียน	ขวัญทิพย์ แววสง่า
สาขาวิชา	รัฐประศาสนศาสตร์
ปีการศึกษา	2562

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชน
ในเขตพื้นที่เทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการรับรู้ประสิทธิผลของ
นโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในการแก้ไขปัญหาความยากจนให้กับประชาชน 2. ทดสอบความแตกต่าง
การรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเปรียบเทียบปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ
อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ประชาชนผู้อาศัยอยู่ใน
เขตพื้นที่เทศบาลนครยะลา ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 376 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็น
แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ การรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในมิติมุมมอง
ส่วนบุคคล (ประสิทธิผลในมุมมองต่อตนเอง) และการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่ง
รัฐในมิติมุมมองทางสังคม (ประสิทธิผลในมุมมองต่อผู้อื่น) สถิติที่ใช้ ได้แก่ การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ
ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One-Way Anova
เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ Scheffe และทดสอบสมมติฐานที่ระดับนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 36 – 46 ปี
มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา การประกอบอาชีพการรับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน มีรายได้เฉลี่ย
ต่อปีอยู่ที่ 30,001 – 100,000 บาทต่อปี การรับรู้ประสิทธิผลของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ทั้ง 2 มิติ อยู่
ในระดับปานกลาง โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายมิติ มิติมุมมองส่วนบุคคล พบว่า ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ย
คะแนนของกลุ่มตัวอย่างสูงสุด คือ ท่านต้องการให้มีการดำเนินนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐต่อไป
ส่วนมิติมุมมองทางสังคม ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างสูงสุด คือ รัฐบาลเล็งเห็นถึง
ความสำคัญของผู้มีรายได้น้อย เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตร
สวัสดิการแห่งรัฐ ระหว่างเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ พบว่า เพศที่ต่างกัน ระดับการศึกษา
ที่ต่างกัน มีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างกันทั้ง 2 มิติ โดยเพศหญิงมีการ
รับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมากกว่าเพศชาย และการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา มี

ค่าเฉลี่ยการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐสูงสุด รองลงมา คือ อนุปริญญาหรือเทียบเท่า ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ปริญญาตรี และปริญญาโท ตามลำดับ อายุที่ต่างกัน มีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ มิติมุมมองส่วนบุคคลไม่แตกต่างกัน แต่แตกต่างกันในมิติมุมมองทางสังคม โดยกลุ่มผู้มีอายุ 47 – 59 ปี มีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐสูงกว่ากลุ่มผู้มีอายุไม่เกิน 25 ปี ส่วนในคู่อื่น ๆ นั้น มีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไม่แตกต่างกัน อาชีพที่ต่างกัน รายได้ที่ต่างกัน มีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไม่แตกต่างกัน ทั้ง 2 มิติ

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ คือ รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องทบทวนและพิจารณาถึงการดำเนินนโยบายดังกล่าว ว่า สมควรที่จะดำเนินนโยบายนี้ต่อไปหรือไม่ หากยืนยันที่จะดำเนินนโยบายนี้ต่อไป มีวิธีอื่นใดที่จะช่วยให้สามารถดำเนินนโยบายให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดแก่ประชาชน มากกว่าการดำเนินนโยบายนี้ต่อไปในรูปแบบเดิม สามารถแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ ความยากจน ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ และนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้อย่างยั่งยืน เพราะเมื่อใดที่ประชาชนภายในประเทศ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นแล้ว ย่อมสะท้อนภาพแห่งความสำเร็จของการบริหารประเทศของตัวรัฐบาล และในทางกลับกัน หากรัฐบาลไม่สามารถบริหารงานให้บรรลุตรงตามวัตถุประสงค์นี้ได้ ก็อาจส่งผลกระทบกลับ ในแง่ของความนิยมในตัวรัฐบาลที่เคยได้รับ ให้ลดน้อยถอยลงได้เช่นกัน

Minor Thesis Title The Efficiency Awareness of the Yala Municipality Citizens in Yala Province toward the State Welfare Card Policy

Author Khwantip Waeosanga

Major Program Public Administration

Academic Year 2019

ABSTRACT

The objectives of the study were to explore the efficiency awareness of the citizens in Yala municipality in Yala province toward the state welfare card policy and to compare and contrast the efficiency awareness of the citizens based on the personal fundamental factors including gender, age, educational background, occupation, and income. Data from 376 samples who reside in Yala municipality were gathered in the form of a questionnaire survey which divided into two parts, the efficiency awareness toward the state welfare card policy on the individual dimension (efficiency on themselves) and the efficiency awareness toward the state welfare card policy on the social dimension (efficiency on others). The statistics which were applied in the analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation, t-test with One-Way ANOVA, Scheffe's pairwise comparison, and hypothesis testing of a statistically significant level at 0.05.

The study found that the majority of the samples were female aged between 36 to 46 years old, graduated middle school, living as labor, and 30,001 to 100,000 yearly average incomes. They reflected a moderate level on both dimensions on the efficiency awareness toward the state welfare card policy. The in-depth analysis of the personal dimension showed that the question with the highest average score fell into "suggested to remain the state welfare card policy". On the social dimension, "government is aware of the low-income earner". After the comparison of the different efficiency awareness toward the policy based on the differences of gender, age, educational background, occupation, and income, found that the differences of gender and educational background reflected a different awareness on both dimensions. In

particular, female was more aware of the policy than male while samples who graduated from middle school showed the most awareness toward the policy followed by diploma or equivalence, primary school or lower, undergraduate, and postgraduate, respectively. On the other hand, the difference of age showed no difference in individual dimension but a social dimension, samples at the age of 47 to 59 were more aware of the policy than the samples under 25 years old. Apart from these, the other pairs showed no difference even the difference between occupation and income also showed no difference in both dimensions.

For further suggestions for the policy improvement, the government and the associate organizations need to regularly revise and consider the prolongation of the policy and how to advance to the highest efficiency for the citizens in order to address the inequality and poverty as aimed which lead to the sustainable life quality. The successful improvement of the citizens' life quality will reflect the governing potential. Conversely, the popularity of the government might be threatened if the government is unable to achieve the objectives.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานิตยสารฉบับนี้ จะไม่สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี หากปราศจากความเมตตา การให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน เคี่ยวเข็ญ สร้างขวัญกำลังใจ ให้คำปรึกษาคำแนะนำ ตลอดจนการตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อให้ได้งานวิจัยที่ถูกต้องสมบูรณ์ จากรองศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิษณุพงษ์ โปธิพิรุฬห์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑามณี ตระกูลมุกดา ผู้เป็นกรรมการสอบสารนิพนธ์ รวมไปถึงคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ต่าง ๆ แก่ผู้วิจัย ตลอดระยะเวลาที่ได้ศึกษาในมหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ ซึ่งวิชาความรู้ที่ได้รับ ถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญ ที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้อย่างสำเร็จลุล่วง ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ ลูกจ้าง ประจำโรงพยาบาลยะลา และพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดยะลา ทุกท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมือ และให้การช่วยเหลือในการเก็บแบบสอบถาม จนทำให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประสบความสำเร็จไปได้ด้วยดี

สุดท้ายขอโน้มรำลึกถึงพระคุณของบิดา มารดา ที่ได้มอบความรัก ความอบอุ่น และเป็นผู้สนับสนุนหลักในการศึกษาต่อ ตลอดจนขอบคุณกัลยาณมิตร พี่ๆ น้อง ๆ เพื่อนนักศึกษา MPA 27 ทุกท่าน ที่คอยห่วงใย ช่วยเหลือ ให้การสนับสนุน แลกเปลี่ยนความรู้ และสร้างสายสัมพันธ์อันดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งใจ ขอจดจำเรื่องราวดี ๆ เช่นนี้ไว้ตลอดไป

ขวัญทิพย์ แววสง่า

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	(3)
ABSTRACT.....	(5)
กิตติกรรมประกาศ.....	(7)
สารบัญ.....	(8)
รายการตาราง	(11)
รายการภาพประกอบ	(13)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	4
1.3 สมมติฐาน.....	4
1.4 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย	4
1.5 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ	6
2.1.1 ความหมายของนโยบายสาธารณะ	6
2.1.2 ความสำคัญของนโยบายสาธารณะ.....	8
2.1.3 ประเภทของนโยบายสาธารณะ	11
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินนโยบายสาธารณะ	13
2.2.1 ความหมายของการประเมินนโยบายสาธารณะ	13
2.2.2 ความสำคัญของการประเมินผลนโยบายสาธารณะ	14
2.2.3 จุดมุ่งหมายของการประเมินผลนโยบาย	15
2.2.4 ประเภทของการประเมินผลนโยบาย	16
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการสังคม.....	19
2.3.1 ความหมายของสวัสดิการสังคม.....	19
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ.....	20
2.4.1 จุดเริ่มต้นของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ.....	21

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า	
2.4.2	วิวัฒนาการของโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ	22
2.4.3	สิทธิประโยชน์จากบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ.....	26
2.4.4	บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	27
2.5	แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผล	30
2.5.1	ความหมายของประสิทธิผล.....	30
2.6	แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต	30
2.6.1	ความหมายของคุณภาพชีวิต	30
2.7	แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ.....	32
2.7.1	ความหมายของความพึงพอใจ.....	32
2.7.2	ลักษณะของความพึงพอใจ	33
2.8	แนวคิดเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำและความยากจน	33
2.8.1	ความเหลื่อมล้ำ	34
2.8.2	ความยากจน	36
2.9	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	36
2.10	กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	41
บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย	43
3.1	ประชากร กลุ่มตัวอย่าง วิธีการสุ่มตัวอย่าง.....	43
3.2	แบบแผนการวิจัย.....	44
3.3	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	44
3.4	การเก็บรวบรวมข้อมูล	45
3.5	การวิเคราะห์ข้อมูล	45
บทที่ 4	ผลการวิจัย.....	47
4.1	การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
4.2	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
บทที่ 5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	65
5.1	สรุปผลการวิจัย.....	65
5.2	อภิปรายผล	70

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.3 ข้อเสนอแนะ	74
บรรณานุกรม.....	77
ภาคผนวก.....	82
แบบสอบถาม	83
ประวัติผู้เขียน.....	88

รายการตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล.....	48
2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับ ประสิทธิผลของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ.....	51
3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้ Independent Sample t-test จำแนกตามเพศ ที่มีต่อมิติมุมมองส่วนบุคคล.....	55
4 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้ Independent Sample t-test จำแนกตามเพศ ที่มีต่อมิติมุมมองทางสังคม.....	55
5 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้ Independent Sample t-test จำแนกตามรายได้ เฉลี่ยต่อปีที่มีต่อมิติมุมมองส่วนบุคคล.....	56
6 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้ Independent Sample t-test จำแนกตามรายได้ เฉลี่ยต่อปีที่มีต่อมิติมุมมองทางสังคม.....	56
7 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิ การแห่งรัฐ แยกตามตัวแปรอายุ.....	57
8 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว.....	58
9 การเปรียบเทียบพหุคูณผลการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ มิติมุมมองทางสังคม.....	58
10 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตร สวัสดิการแห่งรัฐ แยกตามตัวแปรระดับการศึกษา.....	59
11 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว.....	60
12 ผลการเปรียบเทียบพหุคูณผลการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ มิติมุมมองส่วนบุคคล.....	60
13 ผลการเปรียบเทียบพหุคูณผลการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ มิติมุมมองทางสังคม.....	61
14 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตร สวัสดิการแห่งรัฐ แยกตามตัวแปรอาชีพ.....	61

รายการตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
15 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว.....	63
16 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ต่อการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการ แห่งรัฐ ในเขตพื้นที่เทศบาลนครยะลา.....	64

รายการภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ตัวอย่างแบบที่ 1 บัตร Hybrid 2 Chips	27
2 ตัวอย่างแบบที่ 2 บัตร EMV.....	27
3 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework).....	42

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

ความเหลื่อมล้ำ (inequality) หมายถึง ความต่างกัน ความไม่เสมอกัน หรือความไม่เท่าเทียมกัน ระหว่างปัจเจกบุคคล ระหว่างกลุ่ม หรือระหว่างประเทศ ความเหลื่อมล้ำอาจมีหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง (คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์เศรษฐศาสตร์, 2561) ซึ่งความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจ ตามที่คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์เศรษฐศาสตร์ได้กล่าวถึงนั้น โดยทั่วไปสามารถวัดได้จากรายได้ หรือรายจ่าย โดยมักใช้ค่าสัมประสิทธิ์จินี (Gini coefficient) และสัดส่วนของรายได้เป็นตัวชี้วัด เช่น ใน พ.ศ. 2558 ข้อมูลที่ประมวลโดยสำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระบุว่า ประชากรกลุ่มที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ 20 มีรายได้คิดเป็นร้อยละ 50.76 ของรายได้รวมทั้งประเทศ ในขณะที่ประชากรกลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ 20 มีรายได้เพียงร้อยละ 4.42 ของรายได้รวมทั้งประเทศ นอกจากนี้ความเหลื่อมล้ำยังวัดได้จากสัดส่วนการถือครองทรัพย์สิน สัดส่วนการเข้าถึงบริการของรัฐ เช่น ด้านบริการสาธารณสุข มีตัวชี้วัดที่แสดงระดับความเหลื่อมล้ำ เป็นสัดส่วนของบุคลากรที่ให้บริการ หรือสัดส่วนของจำนวนครุภัณฑ์หรือเครื่องมือ เทียบกับจำนวนประชากร

ปัญหาความเหลื่อมล้ำ เป็นปัญหาที่ทุกรัฐบาลต่างให้ความสำคัญ เพราะนอกจากจะเป็นปัญหาที่มีผลต่อการบริหารประเทศแล้ว ยังมีผลต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน ปัญหาความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาที่จะต้องได้รับการแก้ไข เพื่อให้เกิดความเสมอภาค และความเท่าเทียมกัน ซึ่งประเทศไทยเองยังเป็นประเทศที่ประสบกับปัญหาดังกล่าวนี้อยู่ จากรายงานปัญหาความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย เรื่อง “ความเหลื่อมล้ำประเทศไทย ทำไมไม่เท่าเทียม” ซึ่งเป็นการศึกษาด้านโครงสร้างเศรษฐกิจไทย (Thematic studies) สายนโยบายการเงิน ที่จัดทำขึ้นโดยธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ผลจากการศึกษา ได้แสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำระหว่างคนจนกับคนรวยที่ห่างกันถึง 10.3 เท่า และยังคงมีความเหลื่อมล้ำในด้านอื่น ๆ อีกหลายมิติ ซึ่งในด้านภาพความเหลื่อมล้ำของไทยในศตวรรษที่ 21 พบว่า ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ดีขึ้นเล็กน้อยจากในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา แต่ยังคงมีความเหลื่อมล้ำอยู่ในระดับสูงอยู่ และในส่วนของความเหลื่อมล้ำด้านการสร้างรายได้ ด้านโอกาส ด้านคุณภาพชีวิต ก็ยังคงมีความเหลื่อมล้ำอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ความแตกต่างของรายได้เฉลี่ยระหว่างกลุ่มประชากรหัวแถวที่มีรายได้สูงสุด และประชากรท้ายแถวที่มีรายได้ต่ำสุด แตกต่างกันถึง 10.3 เท่าในปี พ.ศ. 2558 ด้านความเหลื่อมล้ำด้านรายได้เชิงพื้นที่ ขององค์การเพื่อความร่วมมือ

และการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ. 2561 พบว่า ในหลายภูมิภาคของไทย มีรายได้ต่อหัวที่ต่ำกว่าในพื้นที่กรุงเทพมหานครอยู่มาก โดยเฉพาะในภาคอีสาน มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่าถึง 9 เท่า ส่วนความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ในมิติอาชีพ ภายใต้แนวคิด หากรัฐบาลมีงบประมาณที่จำกัดแล้วนั้น กลุ่มอาชีพที่ควรได้รับความสนใจเป็นอันดับแรก คือ กลุ่มอาชีพเกษตรกร ซึ่งมีรายได้สุทธิเฉลี่ยอยู่ที่ 16,000 บาทต่อเดือน แต่ในความเป็นจริงแล้วร้อยละ 60 ของกลุ่มเกษตรกรนั้น กลับมีรายได้สุทธิต่อเดือนต่ำกว่ารายได้สุทธิต่อค่าเฉลี่ยของอาชีพ (ณัฐภัทร กิ่งเนตร และคณะ, 2562) จากปัญหาความเหลื่อมล้ำดังกล่าวมานั้น ถือเป็นหนึ่งในความท้าทายต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ที่รัฐบาลจะต้องให้ความสำคัญ และเร่งแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้บรรเทาเบาบางลง หรือหมดสิ้นไป

นโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเป็นนโยบายที่ถูกจัดทำขึ้นในสมัยของรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งเป็นผลพวงมาจากการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 – 2580) แผนยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นแผนที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ของประเทศคือ ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว บนพื้นฐานการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจากวิสัยทัศน์ดังกล่าว ในส่วนของด้านความมั่นคงนั้น ได้มีการระบุเป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บท ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นความมั่นคงไว้ 2 เป้าหมาย คือ ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับเพิ่มขึ้น ประชาชนอยู่ดีกินดี และมีความสุขดีขึ้น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

นโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีจุดเริ่มต้นแนวคิดมาจากการที่รัฐบาลต้องการผลักดันยุทธศาสตร์ National e-Payment ระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นการมุ่งโอนเงินสวัสดิการแห่งรัฐ ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ แต่ขณะนั้นมีข้อจำกัดเรื่องข้อมูลที่ไม่เพียงพอ และยังไม่ได้มีการจัดระเบียบระบบข้อมูล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง จึงมีความเห็นว่า ควรจะมีการลงทะเบียนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันมากขึ้น มีความถูกต้องสมบูรณ์ และยังเป็นการแสดงตัวตนได้ด้วยว่า เป็นผู้ผ่านการตรวจสอบคุณสมบัติมาแล้ว เพื่อที่การโอนเงินสวัสดิการจะได้มีประสิทธิภาพ ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย โดยคุณสมบัติของผู้มีรายได้น้อยที่มาลงทะเบียน จะต้องเป็นผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 100,000 บาทต่อปีลงมา ซึ่งมีฐานการคำนวณมาจากค่าแรงขั้นต่ำวันละ 300 บาท เดือนหนึ่งทำงานประมาณ 20 - 22 วัน เท่ากับมีรายได้เดือนละประมาณ 6,000 - 7,000 บาท หรือเท่ากับปีละประมาณ 90,000 บาท ผู้มีรายได้น้อยที่จะได้รับการช่วยเหลือตามนโยบายนี้ จะถูกแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 100,000 บาท ต่อปี และกลุ่มที่ต่ำกว่า 30,000 บาท ต่อปี โดยมาจากการดูเส้นของความยากจน ที่ใช้เกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นหลัก เส้นความยากจนจะอยู่ที่รายได้ประมาณ 2,000 กว่าบาทต่อเดือน หรือปีละไม่เกิน 30,000 บาท เท่ากับว่าถ้ามีรายได้ตั้งแต่ 0 - 30,000 บาทต่อปี ถือว่าเป็นผู้ที่ยากจน ส่วนผู้ที่มีรายได้ตั้งแต่ 30,000 บาทขึ้นไป จนถึง 100,000 บาทต่อปี เป็นผู้ที่อยู่สูงกว่าเส้นความยากจนถือเป็นแค่ผู้มีรายได้

น้อย ซึ่งเส้นความยากจนมีหน่วยเป็น บาท/คน/เดือน และเส้นความยากจนในปี 2557 ซึ่งคำนวณโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (วัดจากรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค) อยู่ที่ 2,647 บาท/คน/เดือน หรือ 31,764 บาท/คน/ปี (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2559) สำหรับการช่วยเหลือผ่านบัตรสวัสดิการ จะแบ่งเป็นการลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน โดยรัฐบาลจะโอนเงินเข้าไปในบัตรสวัสดิการให้ผู้ที่มีรายได้น้อยที่มาลงทะเบียน เพื่อนำไปใช้ซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค โดยผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่าปีละ 30,000 บาท จะได้รับเงินเดือนละ 300 บาท ส่วนผู้ที่มีรายได้ตั้งแต่ 30,000 บาทขึ้นไป แต่ไม่เกิน 100,000 บาทต่อปี จะได้รับเงินเดือนละ 200 บาท และได้เงินส่วนลดค่าซื้อก๊าซหุงต้มคนละ 45 บาท ต่อ 3 เดือนครั้ง ส่วนการลดค่าใช้จ่ายเดินทาง คือ หากเดินทางด้วยรถเมล์ รถไฟฟ้า จะได้รับเงินเดือนละ 500 บาท (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2561) จากจุดเริ่มต้น และในส่วนของกระบวนการการช่วยเหลือผ่านนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ที่ได้มุ่งเน้นการช่วยเหลือประชาชนให้มีความอยู่ดีกินดีแล้วนั้น บัตรสวัสดิการแห่งรัฐยังได้ถูกกรกล่าวถึงในวาทสารสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีไทยคู่ฟ้าอีกด้วยว่า โครงการประชารัฐสวัสดิการ “เป็นนวัตกรรมในการช่วยเหลือประชาชนผู้ที่มีรายได้น้อย ให้พ้นจากปัญหาความยากจน” (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2561)

ภายหลังในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า อัตราค่าแรงขั้นต่ำในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันประกอบไปด้วย พื้นที่ของเขตจังหวัดนราธิวาส ปัตตานี และยะลา ย้อนหลังตามประกาศคณะกรรมการค่าจ้างเรื่อง อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ฉบับที่ 8, 9 และ 10 มีอัตราค่าแรงขั้นต่ำที่ต่ำที่สุดภายในประเทศ โดยมีอัตราค่าแรงขั้นต่ำอยู่ที่ 300, 308 และ 313 บาทต่อวัน ตามลำดับ (กระทรวงแรงงาน, 2563) และเมื่อนำอัตราค่าแรงขั้นต่ำดังกล่าวตามประกาศ มาเปรียบเทียบระหว่างเขตพื้นที่ที่มีอัตราค่าแรงขั้นต่ำที่ต่ำที่สุด กับเขตพื้นที่ที่มีอัตราค่าแรงขั้นต่ำที่สูงที่สุดตามประกาศคณะกรรมการค่าจ้าง เรื่องอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ฉบับที่ 8, 9 และ 10 พบว่า มีอัตราค่าแรงขั้นต่ำที่ต่างกันตามประกาศในแต่ละฉบับอยู่ที่ 10, 22 และ 23 บาทต่อวัน ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า อัตราค่าแรงขั้นต่ำที่ผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างมาทั้ง 3 ฉบับนั้น แม้จะได้รับการปรับค่าแรงที่เพิ่มขึ้นมาจากเดิม แต่ก็ยังคงมีช่องว่างระหว่างอัตราค่าแรงขั้นต่ำที่ต่ำที่สุด กับอัตราค่าแรงขั้นต่ำที่สูงที่สุดอยู่ และมีแนวโน้มของช่องว่างดังกล่าวนี้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามอัตราค่าแรงที่ถูกปรับเพิ่มขึ้น จากประกาศที่ได้กล่าวมานั้น ประจวบเหมาะกับการที่รัฐบาลมีการจัดทำโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐขึ้น และยังอยู่ในช่วงระยะเวลาของการดำเนินโครงการ ซึ่งวัตถุประสงค์ของโครงการนั้น มีขึ้นเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจน และช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ของประชาชนในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยศึกษาเฉพาะในเขตพื้นที่เทศบาลนครยะลา เพื่อเป็นการศึกษาความคิดเห็นของประชาชน ว่ามีความคิดเห็นอย่างไร กับผลการดำเนินนโยบายดังกล่าว และนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐเกิดประสิทธิผลตรงตามวัตถุประสงค์

หรือไม่ ซึ่งข้อมูลที่ได้จะนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนานโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ให้มีความเหมาะสม และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในการแก้ไขปัญหาความยากจนให้กับประชาชน
2. เพื่อทดสอบความแตกต่างการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเปรียบเทียบปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

1.3 สมมติฐาน

1. การรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ อยู่ในระดับสูง
2. ประชาชนที่มีปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลที่ต่างกัน มีการรับรู้ประสิทธิผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.4 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1. ทราบถึงการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชน ในเขตพื้นที่เทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา
2. ทำให้ทราบถึงช่องว่างความแตกต่างของการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ที่เกิดขึ้นจากปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลที่ต่างกัน เพื่อนำไปสู่การตอบสนองให้ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มผู้รับนโยบาย
3. เพื่อนำข้อมูลจากการศึกษาที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนา หรือการปรับปรุงแก้ไขนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในอนาคต

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

1.5.1 ด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครยะลา ซึ่งมีคุณสมบัติตรงตามที่รัฐบาลกำหนด และเป็นผู้ที่ได้ลงทะเบียนเพื่อรับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเท่านั้น จำนวน 6,348 คน ซึ่งจำนวนของประชากรที่ต้องการศึกษา มีขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 376 คน

1.5.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของประชาชนผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้
2. ตัวแปรตาม คือ การรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านคุณภาพชีวิต และด้านความพึงพอใจ

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

การรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ หมายถึง ความสำเร็จหรือการบรรลุเป้าหมายของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จากมุมมองของประชาชนผู้ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในเขตพื้นที่เทศบาลนครยะลา

บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ หมายถึง บัตรที่รัฐบาลมอบให้แก่ผู้มีรายได้น้อย ที่ลงทะเบียนขอรับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เพื่อนำไปใช้ในการซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค และเข้าถึงสวัสดิการต่างๆ ที่รัฐมอบให้

ผู้มีรายได้น้อย หมายถึง กลุ่มผู้มีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาทต่อปี และกลุ่มผู้มีรายได้ตั้งแต่ 30,000 บาทต่อปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 100,000 บาทต่อปี

คุณภาพชีวิต หมายถึง ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และการมีรายได้ที่เพียงพอกับค่าครองชีพ ของผู้มีรายได้น้อยที่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในเขตเทศบาลนครยะลา

ความพึงพอใจ หมายถึง ความพึงพอใจที่เกิดจากการได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ของผู้มีรายได้น้อย ในเขตเทศบาลนครยะลา

แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี หมายถึง แผนยุทธศาสตร์ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ของประเทศ คือ ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในเขตพื้นที่เทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาว่านโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐนั้น มีประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด ในการแก้ไขปัญหาความยากจนในสายตาของประชาชน โดยทดสอบความแตกต่างการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายเปรียบเทียบปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ ไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนานโยบายดังกล่าว ให้ตรงกับความต้องการ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้มีรายได้น้อยต่อไปในอนาคต

เพื่อให้การศึกษابรรลุวัตถุประสงค์ที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงได้ทำศึกษาแนวคิดทฤษฎี และวรรณกรรมต่าง ๆ รวมไปถึงการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดที่จะใช้ในการวิจัย โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ
2. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินนโยบาย
3. แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการสังคม
4. แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ
5. แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผล
6. แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต
7. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ
8. แนวคิดเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำและความยากจน
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
10. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ

2.1.1 ความหมายของนโยบายสาธารณะ

ความหมายของนโยบายสาธารณะ มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้หลายความหมายด้วยกัน ดังนี้

Thomas R Dye (1984 อ้างถึงใน ปิยะนุช เงินคล้าย, ม.ป.ป.) ได้ให้ความหมายนโยบายสาธารณะว่า หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ

Anderson (1975 อ้างถึงใน ปิยะนุช เงินคล้าย, ม.ป.ป.) กล่าวไว้ว่า นโยบายสาธารณะ หมายถึง กิจกรรมที่รัฐกระทำเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเจตนาเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น ความยากจน การผูกขาด เป็นต้น

กวี รัชชชช (2541) กล่าวว่า นโยบาย มีความหมาย 2 ลักษณะ ที่มีความสัมพันธ์กัน ลักษณะที่หนึ่ง มีความหมายถึงกิจกรรม ส่วนอีกลักษณะหนึ่ง จะมีความหมายในฐานะที่เป็นศาสตร์ ซึ่ง 2 ลักษณะจะมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ นโยบายสาธารณะ ในฐานะที่เป็นศาสตร์ จะทำการศึกษาจากนโยบายสาธารณะที่เป็นกิจกรรม แล้วนำมาสะสมกันเป็นความรู้ หรือเป็นวิชา เพื่อประโยชน์ในการศึกษา ที่จะได้ทำให้การกำหนดนโยบายในฐานะที่เป็นกิจกรรม บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2546) กล่าวว่า นโยบายสาธารณะ จะต้องเป็นกิจกรรมที่กระทำโดยรัฐบาล การตัดสินใจเลือกที่จะกระทำของรัฐบาล ต้องคำนึงถึงคุณค่าของสังคมเป็นเกณฑ์ โดยมุ่งที่จะตอบสนองความต้องการของประชาชนเป็นหลัก

ถวัลย์ วรเทพพิพิงษ์ (2536) กล่าวว่า นโยบายสาธารณะ เป็นแนวทางปฏิบัติของรัฐบาล มีวัตถุประสงค์แน่นอนอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง แก้ปัญหาในปัจจุบัน ป้องกันปัญหาในอนาคต ก่อให้เกิดผลที่พึงปรารถนา

กระมล ทองธรรมชาติ (2538 อ้างถึงใน กุลธณ ธนาพงศธร, 2530) ได้กล่าวถึง นโยบายว่า คือ แนวทางที่แต่ละประเทศได้เลือกปฏิบัติไป เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งที่กำหนดไว้ อันเป็นวัตถุประสงค์ที่เชื่อกันว่า ถ้าทำได้สำเร็จก็จะเป็นผลดีต่อประเทศของตน โดยทั่วไปนั้นรัฐบาลของประเทศ จะตัดสินใจเลือกปฏิบัตินโยบายที่มีการเสี่ยงภัยน้อยที่สุด ปฏิบัติได้ง่ายที่สุด และเป็นประโยชน์ต่อชาติมากที่สุด

กุลธณ ธนาพงศธร (2530) ได้แสดงถึงทัศนะของนโยบายว่า ไม่ใช่จะเป็นการพิจารณาให้ความหมายในแง่มุมใดก็ตาม นโยบายของรัฐ ก็คือ แนวทางกว้าง ๆ ที่รัฐบาลของประเทศหนึ่ง ๆ ได้กำหนดขึ้นเป็นโครงการ แผนการ หรือหมายกำหนดการเอาไว้ล่วงหน้า เพื่อเป็นหนทางชี้้นำให้การปฏิบัติต่าง ๆ ตามมา ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ ตลอดจนเพื่อธำรงรักษา หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ของชาตินั้น ๆ

ทินพันธ์ นาคะตะ (ม.ป.ป. อ้างถึงใน วรเดช จันทรศร, ธีรธรรมา วิจัยนัยภาค, 2539) ได้กล่าวไว้ว่า นโยบายของรัฐ หมายถึง สิ่งสำคัญสองประการ ประการแรก คือ แนวทางในการปฏิบัติของรัฐบาล ประการที่สอง คือ โครงการที่สำคัญ ๆ ซึ่งรัฐบาลจะต้องจัดให้มีขึ้น ด้วยการกำหนดเป้าหมายและวิธีปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุสิ่งดังกล่าวนี้

ปิยะนุช เงินคล้าย (ม.ป.ป.) กล่าวว่า นโยบายสาธารณะ หมายถึง แนวทาง หรือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่รัฐบาล หรือหน่วยงานของรัฐ ตัดสินใจว่าจะทำหรือไม่ทำ ภายใต้อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ โดยกำหนดเป็นหลักการแผนงานหรือโครงการ เพื่อก่อประโยชน์แก่สังคมและส่วนรวม

ศุภชัย ยาวะประภาษ (2533) ได้กล่าวว่า กิจกรรมทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นระดับใด ในหน่วยงานใด ล้วนมีกำเนิดมาจากความคิดอันเป็นกรอบนำทาง ว่าควรจะทำอะไร เมื่อใด ที่ไหน โดยใคร และอย่างไร หากปราศจากทิศทางที่แน่นอน ชัดเจน ในการดำเนินกิจกรรมของรัฐบาล ความคิด หรือเจตนา ก็เกิดขึ้นก่อนเช่นเดียวกัน จากนั้นค่อย ๆ พัฒนาชัดเจนขึ้น กลายเป็นกรอบ กำหนดทิศทาง และแนวทางการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐบาล ซึ่งในความหมายกว้าง ๆ คือ นโยบายของรัฐบาล หรือนโยบายสาธารณะนั่นเอง

สร้อยตระกูล ติวยานนท์ อรรถมานะ (2543) ได้กล่าวว่า นโยบายสาธารณะของภาครัฐบาล และนโยบายสาธารณะของหน่วยงานเอกชน ที่มีได้แสวงหากำไร และมีได้สังกัดในภาครัฐบาล โดยนำมาผสมผสานกัน อันมีรัฐบาลเป็นแกนนำ ในการกำหนดนโยบายสาธารณะอันครอบคลุม ซึ่งมีการบ่งบอกถึงแนวทางในการปฏิบัติงาน หรือโครงการ โดยมีการกำหนดเป้าหมาย (และ/หรือปัญหาในสังคม) และวิธีการเพื่อให้บรรลุผล ทั้งนี้เพื่อรัฐจะได้จัดสรรคุณค่าต่าง ๆ ให้แก่สังคมโดยส่วนรวม ในขณะที่เดียวกันองค์การที่มีได้แสวงหากำไร และมีได้สังกัดกับรัฐบาล ก็จะได้ช่วยรัฐบาลปฏิบัติงาน เพื่อสาธารณประโยชน์ด้วย ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า นโยบายสาธารณะ เป็นแนวทางปฏิบัติของรัฐบาล มีวัตถุประสงค์แน่นอน อย่างไม่อย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง เพื่อแก้ปัญหาในปัจจุบัน เพื่อป้องกันปัญหาในอนาคต หรือเพื่อก่อให้เกิดผลที่พึงปรารถนา ตลอดจนรัฐบาลมีความจริงใจที่จะให้นำไปปฏิบัติ และผลจากการนำไปปฏิบัติแล้ว อาจจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวก็ได้

จากคำนิยามหรือการให้ความหมายข้างต้น พอที่จะสรุปโดยสังเขป ได้ว่า นโยบายสาธารณะ หมายถึง แนวทางปฏิบัติที่รัฐบาลตัดสินใจเลือกกว่า จะกระทำ หรือไม่กระทำสิ่งใด ซึ่งการตัดสินใจดังกล่าว จะกลายเป็นเครื่องชี้แนวทางปฏิบัติ ที่จะทำการบางอย่างให้บรรลุตามเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยคำนึงถึงการสนองตอบความต้องการของประชาชน เป็นหลัก

2.1.2 ความสำคัญของนโยบายสาธารณะ

ความสำคัญของนโยบายสาธารณะ มีนักวิชาการหลายท่านได้อธิบายไว้หลากหลายแนวคิดด้วยกัน ดังนี้

สมบัติ อารงธัญวงศ์ (2543) กล่าวถึง นโยบายสาธารณะ ว่า มีความสำคัญทั้งต่อผู้กำหนดนโยบายและประชาชน กล่าวคือ

ประการแรก ความสำคัญต่อผู้กำหนดนโยบายส่วนใหญ่ที่ต้องรับผิดชอบต่อการกำหนดนโยบายบริหารประเทศ คือ รัฐบาล หากรัฐบาลกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการ

ของประชาชนทั้งในด้านค่านิยมของสังคม และการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพของประชาชน จะทำให้รัฐบาลได้รับความศรัทธาเชื่อถือจากประชาชน โดยอย่างยิ่งถ้ารัฐบาลสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล จะทำให้รัฐบาลได้รับการยอมรับ และความนิยมจากประชาชนอย่างกว้างขวาง ผลดังกล่าวจะส่งเสริมให้รัฐบาลมีโอกาสดำรงตำแหน่งในการบริหารประเทศยาวนานขึ้น โดยอาจได้รับความไว้วางใจจากการเลือกตั้ง ให้ทำหน้าที่รัฐบาลบริหารประเทศต่อไปอีก ในทางตรงกันข้ามหากรัฐบาลกำหนดนโยบายที่ไม่สอดคล้องกับค่านิยม หรือความต้องการของประชาชน ประชาชนอาจรวมตัวกันคัดค้านเพื่อกดดันให้รัฐบาลเปลี่ยนแปลงนโยบาย หรืออาจมีผลรุนแรง ถึงขั้นทำให้รัฐบาลหมดอำนาจไป หรือในบางกรณีถึงแม้ว่ารัฐบาลจะกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับค่านิยม และความต้องการของประชาชน แต่รัฐบาลไม่สามารถนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย ปราบปรามการฉ้อโกง เช่นนี้จะทำให้ประชาชนเสื่อมศรัทธาต่อการบริหารงานของรัฐบาล และอาจส่งผลให้รัฐบาลหมดโอกาสที่จะบริหารประเทศต่อไป ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่านโยบายสาธารณะมีผลต่อการดำรงอยู่ของรัฐบาลอย่างสำคัญ

ประการที่สอง ความสำคัญต่อประชาชน เนื่องจากนโยบายสาธารณะเป็นผลผลิตทางการเมือง เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ดังนั้น ประชาชนสามารถแสดงออกซึ่งความต้องการของตน ผ่านกลไกต่าง ๆ ทางการเมือง อาทิเช่น ผ่านพรรคการเมือง ผ่านกลุ่มอิทธิพล และผลประโยชน์ ผ่านระบบราชการ ผ่านนักการเมือง ผ่านฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นต้น ความต้องการ และการสนับสนุนของประชาชน จะถูกนำเข้าระบบการเมือง เมื่อนโยบายสาธารณะถูกนำไปปฏิบัติ และปรากฏผลลัพธ์ตามเป้าประสงค์ที่พึงปรารถนา จะทำให้ได้รับความพอใจ และส่งผลต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน จะทำให้ประชาชนเชื่อมั่น และศรัทธาต่อการบริหารงานของรัฐบาลมากขึ้น ในทางตรงข้ามหากผลลัพธ์ และคุณภาพของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ไม่เป็นไปตามเป้าประสงค์ที่พึงปรารถนาของประชาชน จะส่งผลให้วิถีชีวิตของประชาชนตกต่ำ ปราบปรามการฉ้อโกง เช่นนี้จะทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่น และศรัทธาต่อรัฐบาล รัฐบาลจะต้องทำการปรับเปลี่ยนนโยบาย หรือปรับปรุงการนำนโยบายไปปฏิบัติ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อเรียกศรัทธาคืนจากประชาชน มิฉะนั้น ประชาชนอาจไม่ให้การสนับสนุนรัฐบาลอีกต่อไป ความสัมพันธ์ระหว่างระบบการเมืองกับประชาชน จึงเป็นความสัมพันธ์แบบพลวัต ดังนั้นนโยบายสาธารณะ ในฐานะที่เป็นผลผลิตของระบบการเมือง จึงส่งผลอย่างสำคัญต่อวิถี และคุณภาพชีวิตของประชาชน

ดังนั้นนโยบายสาธารณะที่ดี จะต้องสอดคล้องกับค่านิยม และความต้องการของประชาชน เมื่อถูกนำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล จะทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างเสมอภาคทั่วหน้า หากนโยบายสาธารณะมีลักษณะในทางตรงข้ามแล้วนั้น จะส่งผลให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน ยากจน ด้อยการศึกษา และคุณภาพชีวิตต่ำ นอกจากความสำคัญ

ดังกล่าวแล้ว นโยบายสาธารณะยังมีบทบาทสำคัญ ในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการบริหารประเทศของรัฐบาลในด้านต่างๆ ได้แก่

1. เป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดทิศทาง การพัฒนาประเทศ
2. เป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการตอบสนองความต้องการของประชาชน
3. เป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาที่สำคัญของประชาชน
4. เป็นการใช้อำนาจรัฐบาลเพื่อจัดสรรค่านิยมทางสังคม
5. เป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการเสริมสร้างความเป็นธรรมในสังคม
6. เป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการเสริมสร้างความสะดวกในโอกาส แก่

ประชาชน

7. เป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการกระจายรายได้ให้ แก่ประชาชน
8. เป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการกระจายความเจริญ ไปสู่ชนบท
9. เป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการพัฒนาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี
10. เป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่านโยบายสาธารณะจะมีความสำคัญกว้างขวางต่อการพัฒนาประเทศ ดังที่ได้กล่าวแล้ว ความสำเร็จของนโยบายสาธารณะ ก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญหลายประการ ได้แก่

ประการแรก เป้าประสงค์หรือวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนของนโยบายสาธารณะที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ต้องระบุเป้าประสงค์ให้ชัดเจน เพื่อป้องกันมิให้เกิดความคาดเคลื่อนในการนำนโยบายไปปฏิบัติ นโยบายสาธารณะใดก็ตามที่มีเป้าประสงค์ไม่ชัดเจน มีโอกาสที่จะประสบความล้มเหลวในการนำนโยบายปฏิบัติสูง

ประการที่สอง ต้องมีหน่วยงานที่รับผิดชอบการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าว คือ นโยบายที่สำคัญ จะต้องมีความรู้ความสามารถ เป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง และการนำนโยบายไปปฏิบัติ จะต้องมีการควบคุม กำกับ และตรวจสอบอย่างใกล้ชิด เพื่อให้มั่นใจว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติ จะบรรลุเป้าประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ประการที่สาม ต้องมีงบประมาณสนับสนุนการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างเหมาะสม นโยบายใดที่ไม่มีงบประมาณสนับสนุน นโยบายนั้นจะไม่มีโอกาสปรากฏเป็นจริง จะเป็นได้แค่เพียงการแสดงความตั้งใจ หรือการพูดที่ไม่มีการกระทำ กรณีเช่นนี้ไม่เรียกว่าเป็นนโยบายสาธารณะ เพราะนโยบายสาธารณะในส่วนที่รัฐบาลเลือกจะกระทำ จะต้องเป็นรูปธรรมและปรากฏเป็นจริง ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ มีงบประมาณสนับสนุนอย่างเหมาะสมเท่านั้น

ประการสุดท้าย ต้องได้รับการสนับสนุนจากประชาชน การที่ประชาชนให้การสนับสนุนนโยบายใด แสดงว่านโยบายนั้นสอดคล้องกับค่านิยม และความต้องการของประชาชน

การสนับสนุนจากประชาชน จะเป็นพลังสำคัญในการผลักดันให้การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติบรรลุเป้าหมาย

จากแนวคิดเรื่องความสำคัญของนโยบายสาธารณะของนักวิชาการหลาย ๆ ท่าน กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความสำคัญของนโยบายสาธารณะนั้น จัดอยู่ในระดับความสำคัญที่ส่งผลต่อประชาชนทุกคนภายในประเทศ เพราะการที่รัฐบาลตัดสินใจที่จะกระทำการสิ่งใดนั้น จะก่อให้เกิดผลลัพธ์ตามมา ไม่ว่าจะในทางดีหรือทางลบ ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนจะเป็นไปในทางที่ดี อยู่ดีมีสุข หรือจะส่งผลในทางลบ อดอยาก คุณภาพชีวิตตกต่ำ ก็เป็นผลที่ได้มาจากการตัดสินใจในการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ทั้งสิ้น และการที่การดำเนินนโยบายนั้น ๆ จะประสบผลสำเร็จหรือไม่ ใ้ว่าจะสำเร็จได้โดยการดำเนินการจากฝ่ายรัฐบาลเพียงฝ่ายเดียว จะต้องได้รับการสนับสนุนจากประชาชนด้วยเช่นกัน เรียกว่าทั้งรัฐบาลและประชาชน จะต้องร่วมมือกัน เพื่อที่จะช่วยให้เห็นนโยบายต่าง ๆ สามารถนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีได้

2.1.3 ประเภทของนโยบายสาธารณะ

ในส่วนประเภทของนโยบายสาธารณะได้ถูกแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ใ้ไว้อย่างหลากหลาย โดยนักวิชาการหลาย ๆ ท่าน ผู้วิจัยจึงได้เลือกหยิบยกมาเฉพาะบางท่าน ดังนี้

Lowi, Theodore J. (1964 อ้างถึงใน จุมพล หนิมพานิช, 2547) ได้จำแนกนโยบายออกเป็น 4 ประเภทดังต่อไปนี้

1) นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบกฎเกณฑ์ (Regulatory Policy) เป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นมา เพื่อควบคุมพฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม ที่มาของนโยบายดังกล่าว เกิดขึ้นเพราะบุคคลและกลุ่มบุคคลโดยทั่วไป มีผลประโยชน์และความต้องการที่แตกต่างกัน ความต้องการเหล่านี้โดยทั่วไปมักไม่เหมือนกัน และขัดแย้งกันอยู่เสมอ ดังนั้นการกำหนดนโยบายที่ออกมาในลักษณะดังกล่าว ย่อมช่วยให้ความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นมีข้อยุติลงได้

2) นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกระจายทรัพยากร (Distribution Policy) เป็นนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกระจาย แจกจ่ายสินค้า และบริการให้กับประชาชนกลุ่มต่างๆ เช่น การให้บริการทางด้านการศึกษา สาธารณูปโภค การจัดสวัสดิการต่างๆ เป็นต้น การแจกจ่ายสินค้าและบริการดังกล่าวของรัฐบาล นอกจากจะเป็นการแจกจ่ายในภาวะปกติแล้ว บางครั้งอาจเป็นการจัดสรร หรือแจกจ่ายในภาวะฉุกเฉินด้วย

3) นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรทรัพยากรใหม่ (Redistribution Policy) เป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นมาเพื่อจัดสรรทรัพยากรใหม่ในสังคม เพื่อให้เกิดการกระจายเพิ่มขึ้น คำว่าทรัพยากรในที่นี้ไม่ได้หมายถึงเฉพาะทรัพยากรทางเศรษฐกิจเท่านั้น หากหมายรวมถึงทรัพยากรทางการเมือง และทางสังคมด้วย ตัวอย่างของนโยบายนี้ที่เห็นได้ชัดเจน ก็คือ นโยบายภาษีก้าวหน้า

(Progressive Tax Policy) ซึ่งเป็นภาษีที่มีอัตราสูง เมื่อฐานภาษีมีขนาดใหญ่ขึ้นวัตถุประสงค์ของการเก็บภาษีประเภทนี้ นอกจากรัฐบาลจะนำมาใช้จ่ายในกิจการของรัฐ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชนโดยทั่วไปแล้ว (เช่น การศึกษา การป้องกันประเทศ ฯลฯ) ยังสามารถนำเงินที่ได้จากนโยบายภาษีดังกล่าว มาอุดหนุนช่วยเหลือเพื่อผู้มีรายได้น้อยหรือผู้ที่ยากจนได้อีกด้วย ดังนั้นนโยบายภาษีดังกล่าว จึงเป็นตัวอย่างอันหนึ่งของนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรใหม่ นอกจากนี้ก็ยังมีนโยบายภาษีประเภทอื่น ๆ อีก ที่สามารถนำมาเป็นตัวอย่างของนโยบายประเภทนี้ได้ เช่น นโยบายภาษีทรัพย์สิน นโยบายภาษีมรดก นโยบายภาษีที่ดิน เป็นต้น

4) นโยบายต้นแบบ (Constituent Policy) เป็นนโยบายที่มีผลกระทบต่อประชาชนในฐานะ เป็นตัวแสดงทางการเมือง (Political Actor) โดยตรง เพราะนโยบายนี้ โดยทั่วไป จะกำหนดลักษณะระบบการเมือง สถาบันทางการเมือง เป็นต้น ตัวอย่างของนโยบายนี้ ได้แก่ กฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง

Thomas R. Dye (อ้างถึงใน เสน่ห์ จุ้ยโต, 2548) ได้จำแนกนโยบายตามภารกิจสำคัญของรัฐ เป็น 12 ประการ คือ

- 1) นโยบายป้องกันประเทศ
- 2) นโยบายต่างประเทศ
- 3) นโยบายการศึกษา
- 4) นโยบายสวัสดิการ
- 5) นโยบายรักษาความสงบภายใน
- 6) นโยบายทางหลวง
- 7) นโยบายภาษีอากร
- 8) นโยบายที่อยู่อาศัย
- 9) นโยบายประกันสังคม
- 10) นโยบายสาธารณสุข
- 11) นโยบายทางเศรษฐกิจ
- 12) นโยบายพัฒนาชุมชนเมือง
- 13) นโยบายด้านการพัฒนาภาคมหานคร

จากแนวคิดของนักวิชาการที่ผู้วิจัยได้ยกมานั้น สรุปได้ว่า การแบ่งประเภทของนโยบายสาธารณะ สามารถแบ่งออกได้หลากหลายประเภท ซึ่งจากนักวิชาการหลาย ๆ ท่าน ที่ได้แบ่งประเภทไว้นั้น มีการแบ่งประเภทไว้ทั้งที่มีความเหมือนกันและแตกต่างกัน ทำให้สามารถเข้าใจได้ว่า นโยบายสาธารณะ อาจไม่ได้ถูกจัดให้มีประเภทที่ตายตัวนัก ขึ้นอยู่กับตัวนโยบายนั้น ๆ ซึ่งอาจมี

คุณสมบัติที่สามารถจัดอยู่ได้ในหลายประเภท ขึ้นอยู่กับการนำไปปฏิบัติ ความสอดคล้องกันหรือความเหมาะสม

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินนโยบายสาธารณะ

2.2.1 ความหมายของการประเมินนโยบายสาธารณะ

ความหมายของการประเมินนโยบายสาธารณะได้มีนักวิชาการให้ความหมายไว้หลายความหมายด้วยกัน ดังนี้

สมคิด พรหมจ้อย (2542) การประเมินนโยบายสาธารณะ หมายถึง เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศเพื่อช่วยในการบริหาร ซึ่งผู้บริหารสามารถใช้ในการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าของโครงการหรือแผนงาน ตลอดจนการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ของโครงการหรือแผนงานนั้นๆ ว่ามีมากน้อยเพียงใด

สมพิศ สุขแสน (2545) การประเมินนโยบายสาธารณะ หมายถึง กระบวนการที่มุ่งแสวงหาคำตอบว่า นโยบาย แผนงาน โครงการ บรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ เพียงใด โดยมีมาตรฐานและเครื่องมือในการวัดที่แม่นยำและเชื่อถือได้ การประเมินผลจึงคล้ายกับการหาใครสักคนหนึ่ง เอากระจกมาส่องให้เราเห็นหน้าตาตัวเองว่า สวยงามดีแล้วหรือยัง มีข้อบกพร่องอะไรบ้าง จะได้ปรับปรุงแก้ไขตนเอง

จินดาลักษณ์ วัฒนสินธุ์ (2551) การประเมินนโยบายสาธารณะ หมายถึง การประเมินทุกกระบวนการของนโยบาย เริ่มตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวิเคราะห์นโยบาย การปฏิบัติตามนโยบาย และการประเมินผลกระทบหรือผลที่เกิดขึ้นเนื่องจากนโยบาย

เสนห์ จุ้ยโต (2548) การประเมินนโยบายสาธารณะ หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของแผนและโครงการ ซึ่งเป็นเรื่องของการวัด และการตัดสินใจเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานตามแผนและโครงการ โดยเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และมาตรฐานที่กำหนดไว้

ไตรรัตน์ โภคพลากร (2551) การประเมินนโยบายสาธารณะ หมายถึง การตรวจสอบ การวัดและวิเคราะห์ เพื่อกำหนดคุณค่าและความสำเร็จ และต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการ และเหตุผล และนำข้อมูลที่ได้มานั้น เพื่อทำการสรุปผล

จากคำนิยามหรือการให้ความหมายข้างต้นพอที่จะสรุปคร่าว ๆ ได้ว่า การประเมินนโยบาย เป็นการติดตามผลจากการนำนโยบายไปปฏิบัติ ว่า ผลที่เกิดขึ้นนั้น สำเร็จ บรรลุ ตรงตามวัตถุประสงค์ของนโยบายหรือไม่ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ส่งต่อไปสู่กระบวนการของการตัดสินใจที่จะดำเนิน

นโยบายนั้นต่อไป หรือยกเลิกนโยบายดังกล่าว สามารถทำให้ทราบถึงข้อมูลใหม่ที่เกิดขึ้นหลังจากการนำเอานโยบายไปปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข หรือตัดสินใจในการกำหนดนโยบายอื่น ๆ ต่อไป

2.2.2 ความสำคัญของการประเมินผลนโยบายสาธารณะ

ความสำคัญของการประเมินผลนโยบายสาธารณะมีนักวิชาการหลายท่านได้อธิบาย โดยสรุปถึงความสำคัญไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

เจตน์ ดวงสงค์ (2552) ได้กล่าวสรุปความสำคัญของการกำหนดนโยบาย โดยมีข้อสังเกตไว้ว่า การประเมินนั้น ต้องมีการตรวจสอบว่ามีการปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด เกิดปัญหา และอุปสรรคในการปฏิบัติประการใด เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว และนำผลการประเมินมาปรับปรุงนโยบาย หรือกำหนดนโยบายใหม่ รวมทั้งการประเมินความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของรัฐบาล ช่วยตัดสินใจในนโยบายเกี่ยวกับการกระจายทรัพยากร เป็นข้อมูลด้านงบประมาณ

เสนห์ จุ้ยโต (2548) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการประเมินผลนโยบาย ไว้สำหรับผู้บริหารทั้งหลาย โดยมีประเด็นที่มีความสำคัญ ดังต่อไปนี้

1) ช่วยตัดสินใจให้มีแผนและโครงการต่อไป หรือจะยุติ ซึ่งการประเมินผลความสำเร็จของแผนและโครงการ จะทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง ทราบถึงผลผลิต และผลกระทบของแผนและโครงการด้วย

2) ช่วยปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน และแนวทางปฏิบัติให้ก้าวหน้า การประเมินความสำเร็จของแผนและโครงการ จะมุ่งไปสู่การประเมินผลของการปฏิบัติของผู้บริหารแผนและโครงการ รวมทั้ง ทีมงานที่เกี่ยวข้องด้วย

3) ช่วยตัดสินใจในการเพิ่ม หรือตัดออก ซึ่งกลยุทธ์และเทคนิคของแผนและโครงการบางอย่าง ในกรณีที่แผนและโครงการเกิดปัญหา และข้อขัดข้อง อาจจำเป็นที่จะต้องใช้เทคนิคหรือกลยุทธ์ใหม่ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ เพื่อที่จะทำให้การบริหารแผนและโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล

4) ช่วยในการพิจารณาขยายแผนและโครงการไปยังหน่วยงานอื่น ซึ่งการประเมินเกี่ยวกับแผนและโครงการดังกล่าว ทำให้ทราบถึงความสำเร็จของแผนและโครงการนั้น ในกรณีที่แผนและโครงการประสบผลสำเร็จ อาจจะนำมาเป็นแนวทางและข้อมูลสำหรับการบริหารงาน

5) ช่วยจัดสรรทรัพยากรระหว่างแผนและโครงการที่เลือกแล้ว ให้เกิดประโยชน์สูงสุด กล่าวคือ ในกรณีที่มีหลายแผน หลายโครงการ แต่มีทรัพยากรจำกัด ไม่อาจแบ่งสรรทรัพยากรให้ได้ตามแผนและโครงการ จำเป็นต้องเลือกเฉพาะบางแผน และบางโครงการมาดำเนินการ

จินดาลักษณ์ วัฒนสินธุ์ (2551) ได้กล่าวสรุป ถึงความสำคัญของการประเมินผลนโยบายไว้ว่า นโยบายสาธารณะ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานและบุคคลหลายฝ่าย จึงปรากฏ

อยู่เสมอว่า ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มิได้ให้ความสำคัญกับการประเมินผลนโยบายสาธารณะเท่าที่ควร มักจะมีการปิดความรับผิดชอบในการประเมินผลนโยบายอยู่เสมอ เพราะการประเมินจะเป็นตัวชี้วัดสำคัญ ถึงความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของนโยบาย ความสามารถในการดำเนินการตามนโยบายของหน่วยงาน ต่างๆ ตลอดจนประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของนโยบายต่างๆ ด้วย หน่วยงานทั้งหลายอาจเห็นว่าเป็นเรื่องเสี่ยงเกินไปที่จะมีการประเมินผลนโยบายอย่างเป็นระบบทุกขั้นตอน เพราะจะพบข้อบกพร่อง ต่างๆ มากมาย อันอาจเป็นผลเสียต่อหน่วยงาน ความเห็นเช่นนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เพราะถ้ามีการ ประเมินผลนโยบายกันอย่างจริงจัง และนำผลการประเมินมาใช้ จะทำให้เกิดประโยชน์หลายประการ ย่อมเกิดผลดีมากกว่าผลเสีย โดยเฉพาะจะช่วยให้การวิเคราะห์ขั้นตอนต่าง ๆ ของนโยบาย ตลอดจน การดำเนินการตามนโยบาย กระทำได้ดีกว่าเดิมขึ้น หน่วยงานทั้งหลายที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ความรู้ ประสบการณ์ และบทเรียนที่ได้รับจากนโยบายหนึ่ง ไปปรับปรุงแก้ไขนโยบายต่างๆ การประเมิน นโยบาย จึงเป็นเรื่องที่ทุกหน่วยงานควรให้ความสนใจ

จากที่นักวิชาทั้ง 3 ได้กล่าวสรุปไว้แล้ว สรุปได้ว่า ความสำคัญของการประเมิน นโยบายสาธารณะคือ การทำให้ทราบว่า ผลจากการดำเนินโครงการ หรือผลจากการดำเนินนโยบาย ต่าง ๆ นั้น ได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ก่อให้เกิดผลอย่างไร ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข พัฒนา หรือการตัดสินใจบางอย่างเกี่ยวกับโครงการหรือนโยบายดังกล่าวต่อไป ซึ่งการประเมินนโยบาย สามารถให้ข้อมูลสะท้อนจากหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่รับผิดชอบนำเอานโยบายไปปฏิบัติ ตลอด ไปจนถึงการสะท้อนถึงความพึงพอใจ หรือความคิดเห็นจากผู้รับนโยบาย

2.2.3 จุดมุ่งหมายของการประเมินผลนโยบาย

สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2546) ได้อธิบายถึงจุดมุ่งหมาย ของการประเมินผล นโยบายไว้ ดังนี้

1. เพื่อขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับการประเมินผล โดยเฉพาะการประเมินผล ที่เน้นการทดสอบเชิงทฤษฎี โดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในตัวแบบ การประเมินผล
2. เพื่อทดสอบสมมติฐานทางสังคมอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทดสอบหลักการ ปฏิบัติที่เป็นบรรทัดฐาน จุดมุ่งหมายในประเด็นนี้มุ่งการทดสอบเชิงทฤษฎี เพื่อใช้เป็นบรรทัดฐานใน การประเมินผลต่อไป
3. เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ทำให้ทราบว่าองค์การที่ รับผิดชอบนำนโยบายไปปฏิบัติ มีสมรรถภาพในการบริหารและการจัดการมากน้อยเพียงใด
4. เพื่อปรับปรุงแผนงาน การประเมินผลทำให้ทราบว่า แผนงานที่กำหนด ขึ้นมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด เพราะเป็นการช่วยชี้แนะส่วนที่ต้องปรับปรุงแก้ไขให้ชัดเจน ทั้ง

การประเมินผลทุกขั้นตอน (Formative Evaluation) เป็นการออกแบบการประเมินที่ต้องการให้โครงการของรัฐได้รับการติดตามกำกับอย่างใกล้ชิด โดยกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าทุกขั้นตอนของการนำนโยบายไปปฏิบัติ จะต้องถูกประเมินทุกขั้นตอน การดำเนินการในขั้นต่อไปจะต้องนำผลการประเมินของขั้นต่อนก่อนหน้า หรือขั้นตอนที่ดำเนินการไปแล้ว มาพิจารณาว่ามีปัญหาอุปสรรคใดที่ทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติไม่เป็นไปตามแผน และผู้ประเมินได้ให้คำแนะนำในการแก้ไขสำหรับการดำเนินการขั้นต่อไปอย่างไร โดยผู้ปฏิบัติจะต้องนำข้อเสนอแนะของผู้ประเมินไปใช้เพื่อปรับแก้ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น มิให้ส่งผลกระทบต่อเป้าหมายและแผนการปฏิบัติที่กำหนดไว้

การประเมินผลทุกขั้นตอน จะทำให้ผู้ประเมินทราบว่า ในการนำนโยบายไปปฏิบัติแต่ละขั้นตอน มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง ที่อาจทำให้การปฏิบัติไม่เป็นไปตามแผนและเป้าหมายที่กำหนด โดยผู้ประเมิน จะต้องให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคดังกล่าวให้เป็นรูปธรรมชัดเจน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติสามารถปรับแก้แนวทางการปฏิบัติ ให้สามารถขับเคลื่อนโครงการให้บรรลุเป้าหมายตามแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุดเด่นของการประเมินทุกขั้นตอนมีหลายประการ ประกอบด้วย

ประการแรก ทำให้รู้ว่าแผนการปฏิบัติแต่ละขั้นตอน มีความสมบูรณ์ครบถ้วนเพียงใด ถ้ามีปัญหา อุปสรรค มีอะไรบ้าง

ประการที่สอง ผู้ประเมินจะต้องทำการวิเคราะห์ว่า ปัญหา อุปสรรค แต่ละประเด็นจะแก้ไขได้อย่างไร เพื่อเสนอแนะให้ผู้ปฏิบัตินำไปปฏิบัติ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาอุปสรรคส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติขั้นต่อไป

ประการที่สาม เมื่อทราบปัญหา และอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอนของการปฏิบัติ จะทำให้ผู้ปฏิบัติสามารถปรับแผนให้สอดคล้องกับการบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

ประการที่สี่ เมื่อทำโครงการเสร็จจะมีโอกาสสูงที่โครงการจะบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ หรือหากมีความคลาดเคลื่อนก็จะมีเพียงเล็กน้อย ไม่ส่งผลกระทบต่อเป้าหมายหลักของโครงการ

ประการที่ห้า เมื่อการนำนโยบายไปปฏิบัติเสร็จสิ้นตามโครงการ จะสามารถรวบรวมปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นได้ทั้งหมด เพื่อนำไปใช้ในการปรับแก้แนวทางการนำโครงการไปดำเนินการใหม่ ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น และมีความมั่นใจที่จะทำให้บรรลุผลตามเป้าหมายถึงแม้ว่าการประเมินผลดังกล่าว จะมีจุดเด่นและข้อดีดังกล่าวแล้ว แต่ก็มีเงื่อนไขที่อาจเป็นข้อจำกัดด้วยเช่นกัน คือ

ประการแรก กระประเมินทุกขั้นตอน จะใช้ได้ก็ต่อเมื่อได้มีการออกแบบการประเมินผลควบคู่กับการวางแผนการนำไปปฏิบัติ เพื่อให้มีความพร้อมที่จะทำการประเมินได้ทันที เมื่อการปฏิบัติขั้นแรกเสร็จสิ้นลง หากไม่มีการออกแบบประเมินผลไว้ล่วงหน้า จะไม่สามารถทำการประเมินให้ทันกับการปฏิบัติแต่ละขั้นตอน จะทำให้ไม่สามารถนำการประเมินผลทุกขั้นตอนมาใช้ได้

ประการที่สอง จะต้องจัดเตรียมงบประมาณสำหรับการประเมินผลไว้ตั้งแต่ต้น หรือพร้อม ๆ กับการของงบประมาณสำหรับการดำเนินโครงการ มิฉะนั้นจะทำให้ไม่มีงบประมาณในการประเมินผลทุกขั้นตอนได้ อย่างไรก็ตามถึงแม้การประเมินผลทุกขั้นตอนจะมีต้นทุนสูงกว่า แต่ก็มีความคุ้มค่ามากกว่าด้วยเช่นกัน

การประเมินผลรวบยอด (Summative Evaluation) เป็นการออกแบบการประเมิน โดยการมุ่งเน้นการตรวจสอบผลลัพธ์สุดท้ายของการนำนโยบายไปปฏิบัติว่า เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของนโยบายหรือโครงการในการแก้ไขปัญหาของประชาชนหรือไม่ การประเมินผลรวบยอดจะกระทำเมื่อการนำนโยบายหรือโครงการไปปฏิบัติเสร็จสิ้นแล้ว เป็นการประเมินเพื่อวัดระดับความสำเร็จของนโยบายหรือโครงการ โดยไม่ให้ความสำคัญกับขั้นตอนต่าง ๆ ของการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพราะถือว่าเป็นความรับผิดชอบของผู้บริการโครงการ ที่จะต้องกำกับดูแลการปฏิบัติทุกขั้นตอนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งแตกต่างจากการประเมินผลทุกขั้นตอน ที่ให้ความสำคัญกับการประเมินผล เพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการนำนโยบายไปปฏิบัติทุกขั้นตอน เพื่อให้แน่ใจหรือเป็นหลักประกันว่าจะได้ผลลัพธ์ใกล้เคียงกับเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้

จุดเด่นที่สำคัญของการประเมินผลรวบยอด ได้แก่

ประการแรก มุ่งเน้นผลลัพธ์สุดท้ายของการนำนโยบายหรือโครงการไปปฏิบัติว่า เป็นไปตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ หากผลลัพธ์เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการแสดงว่านโยบายหรือโครงการดังกล่าว ประสบความสำเร็จสามารถนำไปขยายผลต่อไปได้

ประการที่สอง หากพบว่าผลลัพธ์มีข้อบกพร่อง หรือปัญหาอุปสรรคบางประการ แต่ไม่ร้ายแรงมากนัก ผู้ประเมินจะได้ทำการวิเคราะห์ เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะนำไปขยายผลต่อไป เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาดซ้ำขึ้นอีก

ประการที่สาม หากพบว่า ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพราะมีปัญหา และอุปสรรคในระหว่างการนำนโยบายไปปฏิบัติมากเกินไปกว่าที่ผู้บริหารโครงการจะแก้ไขได้ ผู้ประเมินจะได้ทำการวิเคราะห์ว่า ปัญหาอุปสรรคเหล่านี้มีอะไรบ้าง ถ้าจะนำไปปฏิบัติต่อไป จะต้องแก้ไขอย่างไร หรือหากเห็นว่ามีความเสี่ยง ที่จะทำให้เกิดความล้มเหลวขึ้นอีกหากนำไปขยายผลต่อไป ผู้ประเมินอาจแนะนำให้ยกเลิกนโยบายนั้นเสีย เพื่อลดความสูญเสียทรัพยากรที่จะเกิดขึ้นจากการนำโครงการไปปฏิบัติต่อไป และสิ่งที่ผู้ตัดสินใจกังวลมากที่สุด คือ โครงการเช่นนี้ อาจทำลายชื่อเสียงทางการเมืองในอนาคต หรือเป็นช่องทางให้คู่แข่งทางการเมืองนำไปโจมตีให้เสียหายได้

อย่างไรก็ตามการประเมินผลรวบยอด จะช่วยป้องกันหรือลดความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตในการนำโครงการไปขยายผลเท่านั้น แต่ไม่สามารถแก้ไขความสูญเสียที่เกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินการได้ การประเมินผลรวบยอด เหมาะสมกับโครงการที่ไม่ได้จัดเตรียมการประเมินผลไว้

ตั้งแต่ต้น หรือตั้งแต่การวางแผนนโยบายไปปฏิบัติ นอกจากนี้การประเมินผลรวบยอด จะไม่มีปัญหา ในการทำการดำเนินโครงการ หรือนำนโยบายไปปฏิบัติล่าช้า เหมือนกับการประเมินทุกขั้นตอน เนื่องจาก การประเมินผลรวบยอด กระทำในขั้นตอนสุดท้ายเมื่อโครงการเสร็จสิ้นลง จึงทำให้ต้นทุนการประเมินผล รวบยอดน้อยกว่าการประเมินผลทุกขั้นตอน

จากข้อมูลเบื้องต้นผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการทางการศึกษาการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบาย บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในเขตพื้นที่เทศบาลนครยะลา โดยเลือกใช้วิธีการในการประเมินผลแบบรวบยอด เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านงบประมาณและขอบเขตช่วงเวลาในการศึกษา

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการสังคม

2.3.1 ความหมายของสวัสดิการสังคม

ความหมายของสวัสดิการสังคมได้มีนักวิชาการให้ความหมายไว้อย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นนักวิชาการจากต่างประเทศ หรือนักวิชาการภายในประเทศ ซึ่งผู้วิจัยได้หยิบยกมา เพื่อใช้อธิบายประกอบในการศึกษา ดังนี้

Encyclopedia Britannica (อ้างถึงใน ระพีพรรณ คำหอม, 2549) กล่าวว่า “สวัสดิการสังคม” หมายถึง การปฏิบัติจัดทำทั้งหลายไม่ว่าโดยส่วนราชการหรือเอกชน เป็นการปฏิบัติ จัดทำเพื่อช่วยเหลือบุคคล ครอบครัว กลุ่มชน และชุมชนให้มีมาตรฐานการครองชีพอันดี มีสุขภาพ และสังคมที่น่าพึงพอใจ โดยมุ่งให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และช่วยเหลือผู้อื่นในสังคมเดียวกันได้ ต่อไป

Robert and et all (2012 อ้างถึงใน มนฤดี ศรีสุข, 2545) ให้ความหมาย สวัสดิการสังคม หมายถึง การปฏิบัติจัดทำทั้งหลายไม่ว่าโดยส่วนราชการหรือเอกชน เป็นการปฏิบัติ จัดทำเพื่อช่วยเหลือบุคคล ครอบครัว กลุ่มชน ชุมชนให้มีมาตรฐานการครองชีพอันดี มีสุขภาพและ สังคมที่น่าพึงพอใจ โดยมุ่งให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และช่วยเหลือผู้อื่นในสังคมเพียงอย่างเดียว ต่อไป ความหมายครอบคลุมไปถึงการดำเนินการทุกอย่างทั้งของรัฐบาลและเอกชน เพื่อช่วยเหลือ เกื้อกูลเพื่อนมนุษย์ หรือกลุ่มชนที่รวมกันเป็นสังคม ผู้ที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ให้มีความสุขทั้งกาย และใจ

เรณู โชติติติก (2523 อ้างถึงใน สุเทพ เขาวลิต, 2527) ได้ให้ความหมาย ที่เพิ่มเติมนอกเหนือจากความเป็นอยู่ของประชาชน โดยเพิ่มเติมว่า พื้นฐานในเรื่องสวัสดิการสังคม จะต้อง ประกอบด้วย มีหลักประกันรายได้ขั้นต่ำ มีการจัดหาบ้านช่อง ที่พักอาศัยของประชาชน มีบริการในเรื่องสุขภาพของประชาชน มีระบบการประกันสังคม

สุวรรณ รื่นยศ (อ้างถึงใน สุเทพ เชาวลิต, 2527) กล่าวว่า “งานสวัสดิการสังคม” หมายถึง การดำเนินการทุกอย่างของรัฐและเอกชน เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนมนุษย์ หรือกลุ่มชนที่รวมกันเป็นสังคม เป็นชาติ ผู้ที่ไม่สามารถช่วยตนเองให้มีความสุข ทั้งทางกายและจิตใจ ให้มีปัจจัยอันจำเป็นแก่การดำรงชีพ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค ตลอดจนการบำบัดโรคภัยไข้เจ็บ การศึกษา การพัฒนารูปแบบการพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ที่สอดคล้องกับความต้องการขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและการพัฒนาสังคมของประเทศ อบรมตามสมควรแก่อัตภาพ และความรู้ที่จะทำมาหาเลี้ยงชีพโดยสุจริต เพื่อความเรียบร้อยและความเป็นปึกแผ่นของสังคม

นิคม จันทร์วิฑูร (อ้างถึงใน ระพีพรรณ คำหอม, 2549) กล่าวว่า “งานสวัสดิการสังคม” หมายถึง โครงการที่รัฐหรือสังคมจัดขึ้น เพื่อช่วยเหลือคนที่ด้อยทางเศรษฐกิจและสังคม และไม่สามารถช่วยตนเองได้ ได้แก่ เด็กกำพร้า เด็กอนาถาไร้ที่พึ่ง เด็กเร่ร่อนไร้ที่พึ่ง และคนยากจนที่ขาดรายได้ในการครองชีพ คนชรา คนพิการ และผู้ประสบภัยต่างๆ เป็นต้น โครงการนี้ส่วนใหญ่ดำเนินการโดยรัฐ เรียกว่า “การประชาสงเคราะห์” สำหรับโครงการที่ดำเนินการโดยองค์กรเอกชน เรียกว่า “การสังคมสงเคราะห์” สวัสดิการสังคม เป็นโครงการที่ผู้ได้รับประโยชน์ไม่ต้องออกเงินสมทบ โดยได้เงินค่าใช้จ่ายจาก งบประมาณของรัฐ และการบริจาคในกรณีที่เป็นโครงการที่ดำเนินการโดยองค์กรเอกชน

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2546) สวัสดิการสังคม หมายถึง ระบบการจัดบริการทางสังคม ซึ่งเกี่ยวกับการป้องกัน การแก้ไขปัญหา การพัฒนา และส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึง เหมาะสม เป็นธรรม และให้เป็นไปตามมาตรฐาน ทั้งทางด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงาน และการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม และบริการสังคมทั่วไป โดย คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่ประชาชนจะต้องได้รับ และการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการ สังคมทุกระดับ

คณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการสังคมแห่งชาติ (2535-2539) นิยาม “สวัสดิการสังคม” ว่าหมายถึง ระบบการจัดบริการสังคม เพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคม อันเนื่องมาจากการที่ประชาชนไม่สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้ หรือไม่สามารถปรับตัวเข้ากับระบบของสังคม และไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ทางสังคมของตนเองได้ ทั้งนี้โดยที่บริการดังกล่าว จะต้องตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชน และความมั่นคงทางสังคมในระดับมาตรฐาน เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

จากความหมายดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า สวัสดิการสังคม หมายถึง ระบบการจัดบริการทางสังคม เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างเพื่อนมนุษย์ เพื่อก่อให้เกิดเป็นคุณภาพชีวิตที่ดี โดยอาจเป็นการช่วยเหลือ หรือส่งเสริมทางด้านปัจจัยพื้นฐานของชีวิตต่อผู้ที่ด้อยโอกาส หรือเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันภายในสังคม

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

หลังจากผู้วิจัยได้ทำการศึกษาหาเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จากการสืบค้นตามแหล่งข้อมูลต่าง ๆ แล้ว ผู้วิจัยจึงขอเรียบเรียงเพื่อแสดงให้เห็นถึงรายละเอียดของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐภายใต้หัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

2.4.1 จุดเริ่มต้นของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

แนวคิดเกิดจากรัฐบาลต้องการผลักดันยุทธศาสตร์ National e-Payment ระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นการมุ่งโอนเงินสวัสดิการแห่งรัฐผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ แต่ขณะนั้นมีข้อจำกัดเรื่องข้อมูลที่ไม่เพียงพอ และยังไม่ได้มีการจัดระเบียบระบบข้อมูล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจึงเห็นว่า ควรจะมีการลงทะเบียนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความเป็นปัจจุบันมากขึ้น และมีความถูกต้องสมบูรณ์กว่าที่เคยมี โดยจะมีการจัดระเบียบข้อมูลที่ซ้ำซ้อน ไม่ทันสมัยออกไป ซึ่งจะทำให้การช่วยเหลือตรงกับกลุ่มเป้าหมาย และยังเป็น การแสดงตัวตนได้ด้วยว่า เป็นผู้ ที่ผ่านการตรวจสอบคุณสมบัติมาแล้ว เพื่อที่การโอนเงินสวัสดิการจะได้มีประสิทธิภาพ คือ จ่ายตรง ให้กับกลุ่มเป้าหมาย

ทั้งนี้คุณสมบัติของผู้มีรายได้น้อยที่ลงทะเบียน จะต้องเป็นผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 100,000 บาทลงมา ซึ่งมีฐานการคำนวณมาจากค่าแรงขั้นต่ำวันละ 300 บาท เดือนหนึ่งทำงานประมาณ 20 - 22 วัน เท่ากับมีรายได้เดือนละประมาณ 6,000 - 7,000 บาท หรือเท่ากับปีละประมาณ 90,000 บาท จึงเป็นที่มาของการขีดเส้นผู้มีรายได้น้อยที่ไม่เกิน 100,000 บาทต่อปี ซึ่งผู้มีรายได้น้อยจะแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ต่ำกว่า 100,000 บาท และกลุ่มที่ต่ำกว่า 30,000 บาท โดยมาจากการดูเส้นของความยากจน ที่ใช้เกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นหลัก ซึ่งได้กำหนดไว้ว่า เส้นความยากจน จะอยู่ที่รายได้ประมาณ 2,000 กว่าบาท ต่อเดือน หรือปีละไม่เกิน 30,000 บาท จึงเท่ากับว่า ถ้ามีรายได้ 0 - 30,000 บาท ถือว่าเป็นผู้ที่ยากจน ส่วนตั้งแต่ 30,000 บาทขึ้นไปจนถึง 100,000 บาท เป็นผู้ที่อยู่สูงกว่าเส้นความยากจน ถือเป็นแค่ผู้มีรายได้น้อย ซึ่งตัวเลขนี้จึงเป็นฐานพิจารณาของทางกระทรวงการคลังในการลงทะเบียนตั้งแต่เมื่อปีพ.ศ. 2559

การลงทะเบียน จะมีการตรวจสอบคุณสมบัติตรวจสอบรายได้ โดยส่งให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ส่งให้กับทางกรมสรรพากร ช่วยตรวจสอบในเรื่องการมีรายได้ โดยดูจากข้อมูลลูกหักภาษี ณ ที่จ่าย เช่น การรับจ้างทำของรายได้ดอกเบี้ย ซึ่งจะไม่เกี่ยวกับการยื่น หรือไม่ยื่นเสียภาษีประจำปี คือดูเพียงว่ามีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้จริงหรือไม่

การตรวจสอบการมีทรัพย์สินทางการเงิน อาทิ เงินฝากธนาคาร พันธบัตร หุ้นกู้ สลากออมสิน ว่ามีต่ำกว่า 100,000 บาทจริงหรือไม่ กรณีที่มีอสังหาริมทรัพย์ ถ้าเป็นที่อยู่อาศัยต้องไม่

เกิน 1 ไร่ แต่ถ้าทำการเกษตรต้องไม่เกิน 10 ไร่ จากการตรวจสอบพบว่า มีผู้ที่ผ่านการคัดกรอง 11.4 ล้านคน จึงใช้เป็นฐานข้อมูลในการโอนเงินช่วยเหลือตรงไปยังผู้ที่ได้รับสิทธิ โดยไม่ต้องผ่านช่องทางอื่นใดเช่นในอดีต ดังนั้นในเรื่องสวัสดิการแห่งรัฐ กระทรวงการคลังจึงได้เสนอให้มีการออกบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เพื่อเป็นการแสดงตน และจะเป็นเหมือนบัตรอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเติมเงินได้ นำไปใช้ในระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ เพื่อตอบโจทย์ในเรื่อง e-Payment คือ การเป็นสังคมไร้เงินสด ซึ่งในการช่วยเหลือเบื้องต้น เป็นการบรรเทาปัญหารายได้ที่ไม่พอเพียงกับค่าใช้จ่าย โดยช่วยใน 2 เรื่อง คือ ค่าครองชีพกับค่าเดินทาง ด้วยการโอนเงินเข้าไปในบัตร ซึ่งมี 200 บาท สำหรับผู้มีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาทขึ้นไปจนถึง 100,000 บาท กับ 300 บาทสำหรับผู้มีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาท แล้วโอนค่าก๊าซหุงต้มให้อีก 45 บาท/คน/เดือน และช่วยค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่ารถเมล์ รถไฟฟ้าเดือนละ 500 บาท ค่ารถไฟ 500 บาท ค่ารถ ขสม. 500 บาท โดยในด้านค่าครองชีพ สามารถนำบัตรไปซื้อสินค้าได้ที่ร้านธงฟ้าประชารัฐของกระทรวงพาณิชย์ หรือร้านค้า ที่กระทรวงพาณิชย์กำหนด (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2561)

2.4.2 วิวัฒนาการของโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ

ดร ปิติพล, วีระวัฒน์ ภัทรศักดิ์กำจร (2562) ได้อธิบาย และแสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการของโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐไว้ ดังนี้

โครงการหลัก

ปี พ.ศ. 2559 เงื่อนไข (1) สัญชาติไทย (2) อายุ 18 ปีขึ้นไป (3) เป็นผู้ว่างงานหรือมีรายได้ไม่เกิน 100,000 บาท ในปีพ.ศ. 2558 มีระยะเวลาลงทะเบียนคือ 15 กรกฎาคม – 15 สิงหาคม พ.ศ. 2559 ผ่านทางธนาคารกรุงไทย ธนาคารออมสิน และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ สวัสดิการที่ได้รับ คือ เงินโอนเพียงครั้งเดียว เป็นจำนวน 3,000 บาท สำหรับผู้มีรายได้ไม่ถึง 30,000 บาท และ 1,500 บาท สำหรับผู้มีรายได้เกิน 30,000 บาท แต่ไม่ถึง 100,000 บาท จำนวนผู้ลงทะเบียน 8.4 ล้านคน มีคุณสมบัติถูกต้องตามเกณฑ์ 7.7 ล้านคน

ปี พ.ศ. 2560 – ปัจจุบัน เงื่อนไข (1) สัญชาติไทย (2) อายุ 18 ปีขึ้นไป (3) มีรายได้ต่อปีไม่เกิน 100,000 บาท (4) เงินฝากสลากออมสิน ธ.ก.ส. พันธบัตรรวมกันไม่เกิน 100,000 บาท (5) หากเป็นเจ้าของบ้านเดี่ยวหรือทาวน์เฮ้าส์ ต้องไม่เกิน 25 ตารางวา / ห้องชุดไม่เกิน 35 ตารางเมตร / ที่ดินเพื่อการเกษตรไม่เกิน 10 ไร่ / ที่ดินที่ไม่ใช่เพื่อการเกษตรไม่เกิน 1 ไร่ มีระยะเวลาลงทะเบียน 3 เมษายน – 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2560 ผ่านทางธนาคารข้างต้น รวมถึงคลังจังหวัด 76 จังหวัด และสำนักงานเขต กทม. ทั้ง 50 เขต สวัสดิการที่ได้รับ คือ วงเงินในการซื้อสินค้าจากร้านธงฟ้าประชารัฐ หรือร้านค้าอื่น ๆ ที่กระทรวงพาณิชย์กำหนด 300 บาทต่อเดือน สำหรับผู้มีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาทต่อปี 200 บาทต่อเดือน สำหรับผู้มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท แต่ไม่ถึง 100,000 บาทต่อปี ค่ารถเมล์ค่ารถไฟ 500 บาทต่อเดือน ค่ารถโดยสาร ขสม. 500 บาทต่อเดือน ค่าโดยสารรถไฟ

500 บาทต่อเดือน และส่วนลดค่าซื้อก๊าซหุงต้มจากร้านที่กระทรวงพลังงานกำหนด 45 บาทต่อ 3 เดือน จำนวนผู้ลงทะเบียน 14.2 ล้านคน มีคุณสมบัติถูกต้องตามเกณฑ์ 11.47 ล้านคน (เสียชีวิตแล้ว 171,284 คน และยังมีบัตรที่ยังไม่แจกจ่าย 0.97 ล้านใบ รวมผู้ถือบัตร 11.10 ล้านคน)

มาตรการเสริมในปีงบประมาณ พ.ศ.2561

เดือน มิถุนายน – สิงหาคม พ.ศ.2560 มาตรการการสำรวจผู้มีรายได้น้อย พ.ศ.2560 สวัสดิการที่ได้รับ คือ การส่งนักศึกษาตรวจสอบความต้องการของผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เพื่อสอบถามลักษณะสวัสดิการที่ต้องการรับ

เดือน มกราคม – ธันวาคม พ.ศ.2561 มาตรการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ สวัสดิการที่ได้รับ คือ ภูมิใจให้ผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเข้าร่วมโครงการฝึกอาชีพกับภาครัฐ โดยจะเพิ่มวงเงินในบัตรให้สำหรับการซื้อสินค้าในร้านธงฟ้าประชารัฐ เพิ่ม 200 บาท สำหรับผู้มีรายได้น้อยกว่า 30,000 บาทต่อปี เพิ่ม 100 บาท สำหรับผู้มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท แต่ไม่ถึง 100,000 บาทต่อปี

เดือน พฤษภาคม – มิถุนายน พ.ศ.2561 มาตรการการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐเพิ่มเติม ภายใต้โครงการไทยนิยมยั่งยืน ในกลุ่มผู้พิการ ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียง หรือ ผู้ที่ไม่สามารถมาลงทะเบียนได้ในปี 2560 สวัสดิการที่ได้รับ คือ ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเพิ่ม 3.1 ล้านคน สวัสดิการเหมือนกับผู้ที่ได้รับบัตรไปก่อนหน้านี้ทุกประการ

เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2561 มาตรการการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ชำระค่ารถโดยสารรถไฟฟ้า สวัสดิการที่ได้รับ คือ เชื่อมระบบอิเล็กทรอนิกส์เข้ากับรถไฟฟ้าสายต่างๆ เพื่อให้สามารถชำระค่ารถโดยสารรถไฟฟ้า จากช่องทางโดยสารรถประจำทาง

เดือนกรกฎาคม – กันยายน พ.ศ.2561 มาตรการการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย สวัสดิการที่ได้รับคือ อุดหนุนเงินให้แก่ผู้สูงอายุที่มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เพิ่ม 100 บาท สำหรับผู้มีรายได้น้อยกว่า 30,000 บาทต่อปี เพิ่ม 50 บาท สำหรับผู้มีรายได้มากกว่า 30,000 บาทแต่ไม่ถึง 100,000 บาทต่อปี

เดือนสิงหาคม พ.ศ.2561 มาตรการพัฒนาแอปพลิเคชันถุงเงินประชารัฐ สวัสดิการที่ได้รับ คือ ให้ร้านค้าที่ไม่มีเครื่องรับชำระอิเล็กทรอนิกส์ หรือ EDC สามารถรับชำระได้ผ่านแอปพลิเคชัน เป็นการเพิ่มช่องทางในการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในการซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค

มาตรการเสริมในปีงบประมาณ พ.ศ.2562

เดือนตุลาคม พ.ศ.2561 – ปัจจุบัน มาตรการการจ่ายเงินสงเคราะห์ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย สวัสดิการที่ได้รับ คือ ดำเนินการต่อเนื่องจากปีงบประมาณที่ผ่านมา

เดือนธันวาคม พ.ศ.2561 – กันยายน พ.ศ.2562 มาตรการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยเพิ่มเติมผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ สวัสดิการที่ได้รับ คือ มาตรการย่อย 4 มาตรการ ได้แก่

การบรรเทาภาระค่าไฟฟ้า และค่าน้ำประปา การสนับสนุนค่าใช้จ่ายช่วงปลายปีให้แก่ผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ การช่วยเหลือค่าเดินทางไปรับการรักษาพยาบาล และค่าใช้จ่ายอื่นที่เกี่ยวกับสุขภาพของผู้สูงอายุ และการช่วยเหลือค่าเช่าบ้านสำหรับผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย

เดือนมกราคม – มิถุนายน พ.ศ.2562 มาตรการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐระยะที่ 2 สวัสดิการที่ได้รับ คือ การดำเนินการต่อเนื่องจากปีงบประมาณที่ผ่านมา

เดือนกุมภาพันธ์ – เมษายน พ.ศ.2562 มาตรการการเติมเงินเข้ากระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ในบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ สวัสดิการที่ได้รับ เป็นการแบ่งส่วนที่เป็นวงเงินสำหรับใช้จ่ายสินค้าร้านธงฟ้าประชารัฐ ให้กดออกมาเป็นเงินสดได้

จากข้อมูลดังกล่าวมา เป็นการแสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น โดยอยู่ในช่วงของการดำเนินโครงการในเฟสแรก และเฟสที่ 2 ช่วงต้นปี 2562 ซึ่งหลังจากระยะเวลาที่แสดงในข้อมูลดังกล่าว ได้มีการเพิ่มเติมมาตรการต่างๆ เพิ่มขึ้นอีก ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลมาตรการที่รัฐบาลเพิ่มเติมขึ้นมา ในการดำเนินการตามนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไว้ ดังนี้

เดือนมกราคม พ.ศ.2562 มาตรการการสนับสนุนค่าใช้จ่ายช่วงปลายปี สวัสดิการที่ได้รับ คือ ได้รับเงินคนละ 500 บาท (จ่ายเพียงครั้งเดียว)

เดือนมกราคม – มีนาคม พ.ศ.2562 มาตรการผู้มีสิทธิที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จะได้รับเงินสงเคราะห์เพื่อยังชีพ จากบัญชีกองทุนผู้สูงอายุสำหรับเกษียณอายุและสุรายาสูบ สวัสดิการที่ได้รับ คือ โอนเงินเข้าบัตรให้ในวันที่ 1 มกราคม 2562 เป็นเดือนแรก จากนั้นจะโอนให้ทุกวันที่ 15 ของเดือน สำหรับผู้สูงอายุที่อายุยังไม่ครบ 60 ปี จะได้รับเงินในวันที่ 15 ของเดือนเกิดจนถึงเดือนมีนาคม 2562

เดือนเมษายน – มิถุนายน พ.ศ.2562 มาตรการเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพแก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย สวัสดิการที่ได้รับ คือ ได้รับเงินจำนวน 50-100 บาท เป็นระยะเวลา 3 เดือน

เดือนพฤษภาคม – มิถุนายน พ.ศ.2562 มาตรการเพิ่มวงเงินสำหรับซื้อสินค้าในร้านธงฟ้าประชารัฐ สวัสดิการที่ได้รับ คือ ได้รับเงินจำนวน 500 บาทต่อเดือน เป็นเวลา 2 เดือน

เดือนพฤษภาคม – กันยายน พ.ศ.2562 มาตรการเพิ่มเบี้ยคนพิการ เพิ่มขึ้นจากเดิม สวัสดิการที่ได้รับ คือ รับเงินเพิ่มเป็นจำนวนเงิน 200 บาทต่อคนต่อเดือน เป็นระยะเวลา 5 เดือน

เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2562 มาตรการช่วยเหลือค่าชุดนักเรียน ค่าใช้จ่ายซื้อปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และปัจจัยการผลิตอื่น สวัสดิการที่ได้รับ คือ ผู้ปกครองจะได้รับเงินคนละ 500 บาทต่อบุตร 1 คน (ได้รับครั้งเดียว) ให้สิทธิตามจำนวนบุตร กรณีหากมีบุตร 3 คน จะได้รับเงินรวม 1,500 บาท และค่าใช้จ่ายซื้อปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และปัจจัยการผลิตอื่น เป็นจำนวนเงิน 1,000 บาทต่อคน

เดือนสิงหาคม - กันยายน พ.ศ.2562 มาตรการพุงการบริโภคของผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เพื่อช่วยเหลือค่าครองชีพ ให้แก่ผู้มีรายได้น้อยที่ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวน 14.6 ล้านคน ในช่วงเศรษฐกิจชะลอตัว ให้ได้รับเงิน 500 บาทต่อคน มอบเงินช่วยเหลือสำหรับผู้สูงอายุ ที่ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เพื่อบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันเพิ่มเติม จำนวน 500 บาทต่อคนต่อเดือน ให้แก่ผู้สูงอายุที่ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป เป็นระยะเวลา 2 เดือน ช่วยเหลือการเลี้ยงดูบุตรแก่ผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ที่ได้รับสิทธิภายใต้โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยให้ได้รับเงินช่วยเหลือในการเลี้ยงดูบุตรเพิ่มเติมจำนวน 300 บาทต่อคนต่อเดือน เป็นระยะเวลา 2 เดือน

เดือนตุลาคม พ.ศ.2562 มาตรการคืนภาษีมูลค่าเพิ่มที่ใช้จ่ายผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โดยจะได้รับเงินภาษี (VAT) คืน ร้อยละ 5 เข้า e-Money ไม่เกิน 500 บาทต่อคนต่อเดือน และร้อยละ 1 เข้ากองทุนการออมแห่งชาติ

เดือนพฤศจิกายน 2562 – 30 กันยายน พ.ศ.2563 มาตรการคืนภาษีมูลค่าเพิ่มที่ใช้จ่ายผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โดยโดยการคืนเงินภาษีมูลค่าเพิ่มร้อยละ 7 เข้าบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จะแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) จำนวนร้อยละ 5 คืนเงินให้ผู้ถือบัตร ด้วยการโอนเข้ากระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ (E-Money) เงินส่วนนี้สามารถนำบัตรคนจนไปกดเป็นเงินสดออกมาใช้ หรือรูดซื้อของตามร้านธงฟ้าฯ และร้านค้าอื่นๆ ที่ร่วมโครงการได้

2) จำนวนร้อยละ 2 จะแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกร้อยละ 1 เป็นภาษีมูลค่าเพิ่ม อีกส่วนคือ ร้อยละ 1 เก็บเข้าบัญชีกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) ของผู้ถือบัตร หรือหากไม่มีบัญชีกับ กอช. อาจจะเปิดบัญชีเพื่อสะสมไว้ให้ หมายเหตุ : เมื่อรวมกันทั้งสองส่วนแล้วต้องไม่เกิน 500 บาทต่อคนต่อเดือน และจะโอนให้ภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป ซึ่งสามารถสรุปให้เห็นภาพง่ายๆ ได้ ดังนี้

ใช้จ่ายผ่านบัตรคนจน 100 บาท ได้คืนเงินภาษีร้อยละ 5 เงินจะเข้าบัตรคนจนเดือนถัดไป 5 บาท

ใช้จ่ายผ่านบัตรคนจน 500 บาท ได้คืนเงินภาษีร้อยละ 5 เข้าบัตรคนจนเดือนถัดไป 25 บาท

ใช้จ่ายผ่านบัตรคนจน 1,000 บาท ได้คืนเงินภาษีร้อยละ 5 เข้าบัตรคนจนเดือนถัดไป 50 บาท

ใช้จ่ายผ่านบัตรคนจน 10,000 บาท ได้คืนเงินภาษีร้อยละ 5 เข้าบัตรคนจนเดือนถัดไป 500 บาท

หมายเหตุ : หากคุณซื้อสินค้าที่ไม่ได้เสียภาษี เช่น ผักสด, เนื้อสด, กับข้าว และอื่นๆ คุณจะไม่ได้รับเงินคืนจากนโยบายนี้

จากข้อมูลที่ได้แสดงให้เห็นว่า บัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีการเพิ่มเติมกฎเกณฑ์ และสิทธิประโยชน์ขึ้นมาจากเดิมอยู่เป็นระยะ ไม่ได้เป็นการดำเนินนโยบายโดยมีเกณฑ์กำหนดที่ตายตัว นัก มีเพียงสิทธิพื้นฐานบางอย่างเท่านั้น ที่ผู้มีบัตรสวัสดิการทุกคนได้รับเหมือน ๆ กัน นอกจากนี้การเพิ่มเติมเงื่อนไข กฎเกณฑ์บางประการ และสิทธิบางอย่างที่เพิ่มขึ้นนั้น ยังเป็นการกระจายสิทธิเพื่อให้เกิดประโยชน์ กับผู้ที่มีความเฉพาะเจาะจง และควรจะได้รับ的帮助เพิ่มเติมจากปกติ เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ เป็นต้น

2.4.3 สิทธิประโยชน์จากบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยพบว่า สิทธิประโยชน์จากบัตรสวัสดิการแห่งรัฐสามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

สิทธิพื้นฐาน เป็นสิทธิหลักที่มีมาตั้งแต่เริ่มต้นนโยบายในช่วงแรก และยังคงได้รับอยู่ในทุกๆ เดือน

สิทธิเพิ่มเติมที่รัฐเพิ่มให้ เป็นสิทธิที่อาจเป็นได้ทั้งสิทธิพื้นฐาน หรือสิทธิเพิ่มเติมที่รัฐมอบให้ ซึ่งผู้ได้รับสิทธินั้น เจาะจงเฉพาะกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ

สิทธิเพิ่มเติมที่รัฐเพิ่มให้เป็นครั้งคราว เป็นสิทธิที่รัฐมอบให้เป็นระยะเวลาเพียงสั้นๆ หรือได้รับเพียงครั้งเดียว ผู้วิจัยได้จัดประเภทสิทธิต่างๆ ตาม 3 ลักษณะที่กล่าวมาไว้ ดังนี้

สิทธิพื้นฐาน ได้แก่ วงเงินในการซื้อสินค้าจากร้านธงฟ้าประชารัฐ หรือร้านค้าอื่น ๆ ที่กระทรวงพาณิชย์กำหนด ค่ารถเมล์ รถไฟฟ้า ค่ารถโดยสาร บขส. ค่าโดยสารรถไฟ ส่วนลดค่าซื้อก๊าซหุงต้มจากร้านที่กระทรวงพลังงานกำหนด วงเงินบรรเทาภาระค่าไฟฟ้า และค่าน้ำประปา การคืนภาษีมูลค่าเพิ่มที่ใช้จ่ายผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โดยจะได้รับเงินภาษี (VAT) คืน เข้า e-Money ไม่เกิน 500 บาทต่อคนต่อเดือน และร้อยละ 1 เข้ากองทุนการออมแห่งชาติ

สิทธิเพิ่มเติมที่รัฐเพิ่มให้ ผู้ที่ได้รับสิทธิเฉพาะกลุ่ม ได้แก่ เงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพแก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย การช่วยเหลือค่าเช่าบ้านสำหรับผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย และการเพิ่มเบี้ยคนพิการ

สิทธิเพิ่มเติมที่รัฐเพิ่มให้เป็นครั้งคราว ได้แก่ การสนับสนุนค่าใช้จ่ายช่วงปลายปีให้แก่ผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เงินช่วยเหลือพ่อแม่ช่วงเปิดเทอม เพื่อนำไปซื้อชุดนักเรียน และอุปกรณ์การเรียนรับช่วงเปิดเทอม เงินช่วยเหลือเกษตรกร เงินช่วยเหลือค่าเดินทางไปรับการรักษาพยาบาล และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับสุขภาพของผู้สูงอายุ เงินพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ การช่วยเหลือการเลี้ยงดูบุตรแก่ผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ที่ได้รับสิทธิภายใต้โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง และการเพิ่มวงเงินสนับสนุนค่าใช้จ่ายในด้านต่าง ๆ

2.4.4 บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ มี 2 รูปแบบ

แบบที่ 1 บัตร Hybrid 2 Chips เป็น Contact Chip , Contactless Chip และแถบแม่เหล็ก โดย Contactless Chip จะเป็นไปตามมาตรฐานกลางระบบตัวร่วม (แมงมุม) ผู้ที่ได้รับบัตรรูปแบบนี้ ได้แก่ ผู้มีสิทธิที่ลงทะเบียนในเขต กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร นครปฐม และอยุธยา

ภาพประกอบ 1 ตัวอย่างแบบที่ 1 บัตร Hybrid 2 Chips

ที่มา: (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2561)

แบบที่ 2 บัตร EMV เป็น Contact Chip และแถบแม่เหล็ก ผู้ที่ได้รับบัตรประเภทนี้ ได้แก่ ผู้มีสิทธิที่ลงทะเบียนนอกเขต กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร นครปฐม และอยุธยา

ภาพประกอบ 2 ตัวอย่างแบบที่ 2 บัตร EMV

ที่มา: (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2561)

จะเห็นได้ว่าที่บัตรทั้ง 2 แบบมีความแตกต่างกัน เพราะต้องรองรับการใช้งานที่ต่างกัน โดยบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแบบที่ 1 จะสามารถนำไปใช้กับการชำระค่าโดยสารในการเดินทาง รถเมล์ รถไฟฟ้า รถ NGV แบบใหม่ ซึ่งรถโดยสารประเภทดังกล่าวมีให้บริการในเขตพื้นที่ กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร นครปฐม และอยุธยา เพียงเท่านั้น แต่ไม่ได้มีการให้บริการในเขตพื้นที่จังหวัดอื่น ลักษณะของบัตรแบบดังกล่าว จึงต้องทำขึ้นมาเพื่อรองรับกับบริการนั้นๆ ด้วย ส่วนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแบบที่ 2 ซึ่งไม่มีบริการรถโดยสารสาธารณะแบบเดียวกันกับเขตพื้นที่ที่ได้รับบัตรสวัสดิการแบบที่ 1 จึงไม่จำเป็นที่จะต้องมีชิพอันที่ 2 สำหรับรองรับการใช้บริการดังกล่าว

การลงทะเบียนรับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

ในด้านของการลงทะเบียนรับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ผู้วิจัยขอแนะนำเงื่อนไขและแนวทางการปฏิบัติ เพื่อทำการลงทะเบียนขอรับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในปี 2560 เนื่องจากเงื่อนไขและแนวทางในการลงทะเบียน ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งการลงทะเบียนเพื่อรับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ปี 2560 ถือเป็นเปิดให้ลงทะเบียนครั้งล่าสุด จึงขอยึดเอาเงื่อนไขและแนวทางการปฏิบัติในครั้งนี้เป็นข้อมูลประกอบในศึกษาวิจัย

คุณสมบัติผู้ลงทะเบียน

1. สัญชาติไทย
2. อายุ 18 ปีขึ้นไป (เกิดก่อน 16 พ.ค. 42)
3. ว่างาน หรือ มีรายได้ทั้งสิ้นที่เกิดขึ้นในปี 2559 ไม่เกิน 100,000 บาท
4. ไม่มีทรัพย์สินทางการเงิน ได้แก่ เงินฝากธนาคาร สลากออมสิน สลาก ธ.ก.ส. พันธบัตรรัฐบาล และตราสารหนี้ หรือถ้ามีทรัพย์สินทางการเงินดังกล่าว จะต้องมียานรวมทั้งสิ้น ไม่เกิน 100,000 บาท ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง
5. ไม่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ตามกฎหมาย หรือถ้าเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ดังกล่าว จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ดังนี้

บ้านพร้อมที่ดิน (ที่อยู่อาศัยที่เป็นที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง) กรณีอยู่อาศัยอย่างเดียวบ้านหรือทาวเฮ้าส์ ต้องมีพื้นที่ไม่เกิน 25 ตารางวา ห้องชุด ต้องมีพื้นที่ไม่เกิน 35 ตารางวา กรณีเป็นที่อยู่อาศัยและใช้ประโยชน์จากที่ดิน เพื่อการเกษตร ต้องมีพื้นที่ไม่เกิน 10 ไร่ เพื่อการอื่นที่ไม่ใช่การเกษตร ต้องมีพื้นที่ไม่เกิน 1 ไร่ กรณีที่ใช้ประโยชน์จากที่ดิน เพื่อการเกษตรต้องมีพื้นที่ไม่เกิน 10 ไร่ เพื่อการอื่นที่ไม่ใช่การเกษตร ต้องมีพื้นที่ไม่เกิน 1 ไร่

เอกสารหลักฐานที่จำเป็น

ในขั้นตอนของการลงทะเบียนเพื่อขอรับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ หลักฐานที่ใช้จะประกอบไปด้วย 3 กรณี ดังนี้

หลักฐานที่ต้องใช้เมื่อมาลงทะเบียนด้วยตนเอง

1. บัตรประชาชนตัวจริงแบบสมาร์ทการ์ด ต้องไม่หมดอายุ ต้องนำมาในวัน
ลงทะเบียนเพื่อเสียบกับเครื่องอ่านบัตร

2. สำเนาทะเบียนบ้าน

3. สำเนาหน้าบัญชีเงินฝากธนาคารของผู้ลงทะเบียน

4. สำเนาบัตรประชาชนของผู้รับอุปการะ (ถ้ามี)

5. สำเนาเอกสารการลงทะเบียนว่าเป็นเกษตรกร (ถ้ามี) จากกรมส่งเสริม
การเกษตร กรมปศุสัตว์ หรือกรมประมง

กรณีการมอบอำนาจหลักฐานที่จะต้องให้มี ดังนี้

1. บัตรประชาชนตัวจริงแบบ สมาร์ทการ์ด ต้องไม่หมดอายุ ต้องนำมาในวัน
ลงทะเบียนเพื่อเสียบกับเครื่องอ่านบัตร

2. สำเนาทะเบียนบ้าน

3. สำเนาหน้าบัญชีเงินฝากธนาคารของผู้ลงทะเบียน

4. สำเนาบัตรประชาชนของผู้รับอุปการะ (ถ้ามี)

5. ใบมอบอำนาจ

6. บัตรประชาชนของผู้รับมอบอำนาจ

7. สำเนาบัตรประจำตัวผู้พิการ (ถ้ามีเฉพาะกรณีผู้พิการ)

8. สำเนาเอกสารการลงทะเบียนว่าเป็นเกษตรกร (ถ้ามี) จากกรมส่งเสริม
การเกษตร กรมปศุสัตว์ หรือกรมประมง

9. ใบรับรองแพทย์ (สำหรับผู้ป่วย)

10. สำเนาหน้าบัญชีเงินฝากธนาคารของผู้ดูแล ในกรณีผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วย
ที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้

สถานที่ลงทะเบียน

ผู้มีรายได้น้อยที่มีความประสงค์จะลงทะเบียนขอรับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ
สามารถเดินทางเพื่อไปลงทะเบียนได้ยังสำนักงานคลังจังหวัด กรมบัญชีกลาง ทั้ง 76 จังหวัด สำนักงาน
เขตทั้ง 50 เขต ของกรุงเทพมหานคร ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร 1,275 สาขาทั่ว
ประเทศ ธนาคารออมสิน 1,055 สาขาทั่วประเทศ ธนาคารกรุงไทย 1,213 สาขาทั่วประเทศ

ขั้นตอนการลงทะเบียน

1. ดาวนโหลดแบบฟอร์มโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐปี 2560
หรือขอรับได้ที่หน่วยรับลงทะเบียนของ 5 หน่วยงาน และกรอกข้อมูลให้ครบถ้วนตามความเป็นจริง

2. ยื่นแบบฟอร์มฉบับเต็มด้วยตัวเองที่หน่วยลงทะเบียนของหน่วยงานที่ได้
ระบุไว้

3. เลียบบัตรประชาชน พนักงานจะบันทึกข้อมูลต่างๆ เข้าระบบออนไลน์
4. ตรวจสอบข้อมูลที่พนักงานกรอกให้ท่าน ว่าถูกต้อง ครบถ้วน และลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน
5. เจ้าหน้าที่จะฉีกออกจากส่วนท้ายของแบบฟอร์ม เพื่อเป็นหลักฐานยืนยันว่าการลงทะเบียนเสร็จสมบูรณ์ (ศูนย์บริการข้อมูลภาครัฐเพื่อประชาชน, 2560)

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผล

2.5.1 ความหมายของประสิทธิผล

ความหมายของประสิทธิผลได้ถูกนิยามโดยนักวิชาการหลายท่านไว้ดังนี้

วิทยา ด้านচারงกุล (2546) ได้ให้ความหมายว่า ประสิทธิผลหมายถึง ความสามารถในการเลือกเป้าหมายที่เหมาะสมและบรรลุเป้าหมายนั้น ๆ ประสิทธิผลจึงวัดกันที่ว่า องค์กรสามารถสนองผู้บริโภคนสินค้าหรือบริการ ที่เป็นที่ต้องการได้หรือไม่ และสามารถบรรลุในสิ่งที่พยายามจะทำมากน้อยเพียงใด

ธงชัย สันติวงษ์ (2537) กล่าวว่า ประสิทธิผล เป็นการทำงานที่ได้ผล โดยสามารถบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ การวัดผลงานที่ทำได้เทียบกับเป้าหมาย หากสามารถทำได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ก็แสดงว่า การทำงานมีประสิทธิผลสูง

Robbins & Coulter (1996 อ้างถึงในสุนันทา ศรีตากุล, 2546) ให้ความหมายของประสิทธิผลไว้ดังนี้ คือ การบรรลุวัตถุประสงค์

Tannenbaum (1975 อ้างถึงใน สุนันทา ศรีตากุล, 2546) มีความเห็นว่า ประสิทธิภาพองค์กรหมายถึง การที่องค์กรในฐานะเป็นระบบทางสังคมสามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์ได้ โดยใช้ทรัพยากรและหนทางที่มีอยู่ โดยไม่ทำให้ทรัพยากรและหนทางเสียหาย และไม่สร้างความเครียดที่ไม่สมควรแก่สมาชิก

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพ คือ การบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่วางไว้ โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ และผลที่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

2.6.1 ความหมายของคุณภาพชีวิต

ความหมายของคุณภาพชีวิตได้มีการให้ความหมายจากนักวิชาการไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

ศิริ ฮามสุโพธิ์ (2543) คุณภาพชีวิต หมายถึง คุณภาพในด้านสุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง และศาสนา ซึ่งเป็นค่าเทียบเคียงไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวแน่นอน กล่าวคือ ทุกคนหรือทุกประเทศ อาจจะมีการกำหนดมาตรฐานต่างๆ กันไปตามความต้องการ และความต้องการ คุณภาพชีวิตนี้ย่อมจะเปลี่ยนแปลงไปได้ตามกาลเวลาและกาลเทศะ คุณภาพชีวิต หมายถึง ชีวิตของบุคคลที่สามารถดำรงชีวิตอยู่สังคมได้อย่างเหมาะสม ไม่เป็นภาระและไม่ ก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคม เป็นชีวิตที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และสามารถดำรงชีวิตที่ขอบรรรม สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และค่านิยมสังคม ตลอดจนแสวงหาสิ่งที่ตนปรารถนาให้ได้มาอย่าง ถูกต้องภายใต้เครื่องมือและทรัพยากรที่มีอยู่ คุณภาพชีวิตแบ่งเป็น 3 ประการ คือ

1) ทางด้านร่างกาย คือ บุคคลจะต้องมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง ปราศจาก โรคภัยไข้เจ็บ อันเป็นผลตอบสนองมาจากปัจจัยพื้นฐาน

2) ทางด้านจิตใจ คือ บุคคลจะต้องมีสภาวะจิตใจที่สมบูรณ์ร่าเริงแจ่มใสไม่วิตกกังวล มี ความรู้สึกพึงพอใจในชีวิตตนเองครบครัน และสังคมสิ่งแวดล้อม มีความปลอดภัยในชีวิต

3) ทางด้านสังคม คือ บุคคลสามารถดำรงชีวิตภายใต้บรรทัดฐาน และค่านิยมของสังคมในฐานะ เป็นสมาชิกของสังคมได้อย่างปกติสุข

พันธิน กิตติพราภรณ์ (2531) ให้คำนิยามว่าคุณภาพชีวิต คือ ชีวิตที่มีคุณภาพ คือชีวิต ที่มีความสุข ความสุขที่เกิดได้จาก

1) ความสุขทางกาย หมายถึง การที่เรา มีความเป็นอยู่ที่ดี อาทิเช่น มีที่อยู่อาศัยที่ดี มี สุขภาพและการดูแลสุขภาพที่ดี มีสาธารณูปโภค เช่น การคมนาคมที่ดี มีสภาพแวดล้อมที่ดี เช่น น้ำ อากาศบริสุทธิ์ และยังรวมถึงการพักผ่อนและสันทนาการที่ดีตามสมควรอีกด้วย

2) ความสุขทางใจได้มาจากรู้จักความพอดี ความพอใจในสภาพที่เป็นอยู่ การมีทัศนคติ ต่อตนเองและผู้อื่น มีความรัก ความอบอุ่น ความผูกพันกันในครอบครัวและเพื่อนมนุษย์ มีความ อดทน เสียสละ ทำประโยชน์ให้แก่สังคม

ชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์ (2523) ให้ความหมาย คุณภาพชีวิต หมายถึง ชีวิตที่ไม่เป็นภาระ ไม่ก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคม เป็นชีวิตที่ดีที่มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีความคิดและความสามารถที่จะดำรงสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และค่านิยมของสังคม กับสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและปัญหาที่ซับซ้อน รวมทั้งสามารถดำเนินวิธีการที่ขอบรรรม เพื่อจะได้มาซึ่งในสิ่งที่ตนประสงค์ ภายใต้เครื่องมือและทรัพยากรที่มีอยู่

วันชัย ณะวังน้อย และยงยุทธ พิงวงศ์ญาติ (2553) ได้สรุปว่า คุณภาพชีวิต (quality of life) หมายถึง ระดับความเป็นอยู่ที่ดีในการดำรงชีวิตของบุคคลในสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับ สภาพความเป็นอยู่ และการดำเนินชีวิต เช่น อาหาร สุขภาพอนามัย รายได้ และการศึกษา เป็นต้น การที่บุคคลจะมีชีวิตที่ดีนั้นจะต้องได้รับการตอบสนองทั้งร่างกายและจิตใจ มีความพึงพอใจในการดำรงชีวิตอยู่ของตนเอง รวมทั้งมีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ที่ดี สามารถพึ่งพาตนเองได้ไม่เป็นภาระของผู้อื่น มีความพร้อมในด้านปัจจัยพื้นฐานของชีวิต

2.7 แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

2.7.1 ความหมายของความพึงพอใจ

ความหมายของความพึงพอใจได้มีการให้ความหมายจากนักวิชาการไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2542) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง พอใจ ชอบใจ

ชาญณรงค์ มาอยู่ดี (2551) กล่าวว่า ความพึงพอใจ เป็นความรู้สึกนึกคิด หรือเป็นอารมณ์ในทางบวกของบุคคล ที่เกิดขึ้นจากการถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้า ไม่อาจอธิบายได้ในเชิงเหตุ และผล ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการให้แก่บุคคลนั้นได้ และระดับความพึงพอใจของบุคคลย่อมมีระดับที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับค่านิยมและประสบการณ์ที่เคยได้รับมา

อโนมา แซ่โจ้ว (2553) ความพึงพอใจ คือ ระดับความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ได้รับตาม คาดหวัง หรือได้รับผลสำเร็จตามความคาดหวัง ระดับของความพึงพอใจของบุคคลจึงมีความเกี่ยวข้องกับระดับความคาดหวัง

อรรถพร คำคม (2546) ได้สรุปว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ทัศนคติหรือระดับความพึงพอใจของบุคคลต่อกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของกิจกรรมนั้น ๆ โดยเกิดจากพื้นฐานของการรับรู้ ค่านิยม และประสบการณ์ ที่แต่ละบุคคลจะได้รับ ระดับของความพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อกิจกรรมนั้น ๆ สามารถตอบสนองความต้องการแก่บุคคลนั้นได้

วิรุฬ พรรณเทวี (2542) ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกภายในจิตใจของมนุษย์ที่ไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลว่าจะคาดหวังกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างไร ถ้าคาดหวังหรือมีความตั้งใจมากและได้รับการตอบสนองด้วยดี จะมีความพึงพอใจมาก แต่ในทางตรงกันข้ามอาจผิดหวัง

หรือไม่พึงพอใจเป็นอย่างยิ่ง เมื่อไม่ได้รับการตอบสนองตามที่คาดหวังไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตนตั้งใจไว้ว่ามีมากหรือน้อย

คณิต ดวงหส์ตี (2537) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ ว่า หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือพอใจของบุคคล ที่มีต่อการทำงานและองค์ประกอบ หรือสิ่งจูงใจอื่น ๆ ถ้างานที่ทำหรือองค์ประกอบเหล่านั้นตอบสนองความต้องการของบุคคลได้ บุคคลนั้นจะเกิดความพึงพอใจในงานขึ้น จะอุทิศเวลา แรงกาย แรงใจ รวมทั้งสติปัญญาให้แก่งานของตน ให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกในทางบวกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นผลของสิ่งๆนั้น

2.7.2 ลักษณะของความพึงพอใจ

ลักษณะของความพึงพอใจได้ถูกกล่าวถึงไว้โดย (สุรศักดิ์ นาถวิล, 2544) ดังนี้

1) ความพึงพอใจ เป็นการแสดงออกทางอารมณ์ และความรู้สึกทางบวกของบุคคล หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด บุคคลจะรับรู้ความพึงพอใจ จำเป็นต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมรอบตัว การตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ส่วนบุคคลด้วยการโต้ตอบกับบุคคลอื่นและสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ทำให้แต่ละคนมีประสบการณ์รับรู้เรียนรู้สิ่งที่ได้รับการตอบสนองแตกต่างกันไปและหากสิ่งที่ได้รับเป็นไปตามความต้องการก็จะก่อให้เกิดความพึงพอใจ

2) ความพึงพอใจ เกิดจากการประเมินความแตกต่างระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่ได้รับจริง ในสถานการณ์บริการ ก่อนที่ลูกค้าจะมาใช้บริการใดก็ตาม มักจะมีมาตรฐานของการบริการนั้นไว้ในใจอยู่ก่อนเสมอแล้ว ซึ่งมีแหล่งอ้างอิงมาจากคุณค่า หรือเจตคติที่ยึดถือต่อบริการจากโฆษณา การให้คำมั่นสัญญาของผู้ให้บริการเหล่านี้ เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ผู้รับบริการใช้เปรียบเทียบกับบริการที่ได้รับในวงจรของการให้บริการตลอดช่วงเวลาของความจริง สิ่งที่ผู้บริการได้รับ ความรู้เกี่ยวกับการบริการที่ได้รับการบริการ คือ ความคาดหวังในสิ่งที่คิดว่าได้รับ (Expectations) นี้มีอิทธิพลต่อช่วงเวลาของการเผชิญความจริง หรือการพบปะระหว่างผู้ให้บริการ และผู้รับบริการเป็นอย่างมาก เพราะผู้รับบริการจะประเมินเปรียบเทียบสิ่งที่ได้รับจริงในกระบวนการบริการที่เกิดขึ้น (Performance) กับความหวังเอาไว้ หากสิ่งที่ได้รับเป็นไปตามความคาดหวังถือว่า เป็นการยืนยันที่ถูกต้อง (Confirmation) กับความคาดหวังที่ผู้รับบริการย่อมเกิดความพึงพอใจต่อการบริการดังกล่าว แต่ถ้าไม่เป็นไปตามคาดหวัง อาจจะสูงหรือต่ำกว่า นับว่าเป็นการยืนยันที่คลาดเคลื่อน (Disconfirmation) ความคาดหวังดังกล่าวทั้งนี้ช่วงความแตกต่าง (Discrimination) ที่เกิดขึ้นจะชี้ให้เป็นระดับความพึงพอใจ หรือไม่พึงพอใจมากน้อยได้ ถ้ายืนยันเปียงเบนไปในทางบวกแสดงถึงความพึงพอใจ ถ้าไปในทางลบแสดงถึงความไม่พอใจ

2.8 แนวคิดเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำและความยากจน

2.8.1 ความเหลื่อมล้ำ

ความเหลื่อมล้ำได้มีการให้ความหมายไว้โดยหน่วยงานต่าง และนักวิชาการต่าง ๆ ดังนี้

คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์เศรษฐศาสตร์ (2561) ความเหลื่อมล้ำ (inequality) หมายถึง ความต่างกัน ความไม่เสมอกัน หรือความไม่เท่าเทียมกัน ระหว่างปัจเจกบุคคล ระหว่างกลุ่ม หรือระหว่างประเทศ ความเหลื่อมล้ำอาจมีหลายมิติทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ (2561) ความเหลื่อมล้ำ หมายถึง ความไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งเนื่องจากความไม่เท่าเทียมกันปรากฏในทุก ๆ เรื่อง ในทุก ๆ พื้นที่ ในทุก ๆ ภาคส่วน และในทุก ๆ กาลเวลา ดังนั้นจึงเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่อาจจะขจัดให้หมดสิ้นไปได้ แต่สิ่งที่พึงจะพอกระทำได้ก็คือ การลดความเข้มข้นของความเหลื่อมล้ำให้น้อยลงตามสมควร ก่อนที่จะทำสิ่งใดลงไปก็ควรที่จะต้องแยกแยะความเหลื่อมล้ำให้ชัดเจนเสียก่อน ความเหลื่อมล้ำในภาพรวม มีทั้งความเหลื่อมล้ำทางการเมือง ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ และความเหลื่อมล้ำทางสังคม ซึ่งความเหลื่อมล้ำในสังคมจะเป็นผลเนื่องมาจากความเหลื่อมล้ำทางการเมือง และความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม หรือทั้งสองอย่าง

ความเหลื่อมล้ำทางการเมือง หมายถึง สถานภาพที่ในทางการเมืองการปกครอง มีทั้งผู้มีอำนาจในการปกครอง และผู้อยู่ภายใต้อำนาจการปกครอง โดยหลักการสถานภาพความเหลื่อมล้ำดังกล่าวนี้จะหมดไป หากประเทศอยู่ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งราษฎรปกครองตนเอง และมีรัฐธรรมนูญ ซึ่งกำหนดให้มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร อีกทั้งบัญญัติให้ราษฎรมีความเสมอภาคสิทธิและเสรีภาพอย่างบริบูรณ์ ซึ่งหมายถึงราษฎรหรือปวงชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย นอกจากนี้จะต้องมีรัฐธรรมนูญที่ครบถ้วนในคุณลักษณะของความเป็นประชาธิปไตยแล้ว ก็จะต้องกำหนดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปบ่อย ๆ เช่น ทุก ๆ สองปี เพื่อรักษาจิตสำนึกในการปกครองตนเองของราษฎร และในการป้องกันมิให้บุคคลผู้ใดหรือกลุ่มใดยึดอำนาจรัฐและผูกขาดการปกครอง ไม่ว่าจะอ้างว่าเพื่อวัตถุประสงค์สิ่งใดก็ตาม

ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ปรากฏความไม่เท่าเทียมกันใน 3 ด้าน คือ

- 1) ความไม่เท่าเทียมกันในรายได้และทรัพย์สิน
- 2) ความไม่เท่าเทียมกันในการบริโภค
- 3) ความไม่เท่าเทียมกันในการตัดสินใจทำการผลิต และการแบ่งสรรมูลค่าเพิ่ม

อันเกิดจากการผลิต

ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจดังกล่าวนี้ เป็นปรากฏการณ์ในเศรษฐกิจระบบทุนนิยม หรือแบบตลาดเสรี ซึ่งเอกชนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต และมีอำนาจเต็มในการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ ระบบเศรษฐกิจดังกล่าว มีความโดดเด่นเป็นที่ยอมรับกันว่า สามารถใช้ประโยชน์ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และสามารถขับเคลื่อนความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ อีกทั้งคุณภาพชีวิตของราษฎร

การขจัดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจภายใต้ระบบเศรษฐกิจทุนนิยม ไม่สามารถกระทำได้ หากแต่สามารถลดความเข้มข้นลงได้บ้างจากนโยบาย และมาตรการทางภาษีอากร ที่มีอัตราก้าวหน้า ในขณะที่รัฐกำหนดขอบเขตการทำงานของกลไกการตลาดที่ชัดเจนและเหมาะสม

ความเหลื่อมล้ำทางสังคมนั้น เกิดจากความเหลื่อมล้ำทางการเมือง และความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งจะลดความเข้มข้นลงได้ ก็ต่อเมื่อสามารถลดความเข้มข้นของความเหลื่อมล้ำในทั้งสองทาง อย่างไรก็ตามก็ยังมีอีกอย่างน้อย 3 มาตรการ ที่จะช่วยลดความเข้มข้นของความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้มาก

มาตรการแรก ก็คือ การศึกษา คือ การทำให้สังคมเป็นสังคมของผู้มีการศึกษา ซึ่งหากทำได้สำเร็จ ก็จะลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้อย่างมีนัยสำคัญ สังคมของผู้มีการศึกษามีได้หมายความว่า เป็นสังคม ที่สมาชิกมีความรู้ในวิชาการต่าง ๆ เท่านั้น หากจะต้องมีความเป็นผู้ที่อย่างครบถ้วน กล่าวคือ มีวิชาความรู้และความรอบรู้ มีธรรมะ มีหลักคิดที่ถูกต้อง และความมั่นคงในสิ่งที่ถูกต้อง มีวัฒนธรรมและการประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม อีกทั้งไม่บกพร่องในจิตสำนึกที่เป็นสากลต่าง ๆ

มาตรการต่อมา ก็คือ สวัสดิการสังคม หรือการประกันสังคม ในเรื่องของสุขภาพ การศึกษา ค่าจ้างขั้นต่ำ กลุ่มผู้ชราภาพ และทุพพลภาพ ฯลฯ ซึ่งเป็นมาตรการที่รองรับความเสียหายเปรียบต่าง ๆ จากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ แต่มาตรการที่สามารถลดความเข้มข้นของความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่มีประสิทธิภาพสูงสุดก็คือ การปลูกฝังจิตสำนึกในการพึ่งพาตนเอง (A Sense of Self-reliance)

นอกเหนือจากความเหลื่อมล้ำทางการเมือง และความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ แล้ว ความบกพร่องอย่างเอกอุในจิตสำนึกในการพึ่งตนเอง คือ ปัจจัยที่เพิ่มความเข้มข้นให้แก่ความเหลื่อมล้ำทางสังคม ทั้งภายในสังคมไทยเอง และความเหลื่อมล้ำระหว่างสังคมไทยกับสังคมของชาติที่เจริญแล้ว แต่ทั้ง ๆ ที่ จิตสำนึก และขีดความสามารถในการพึ่งตนเอง คือ ปัจจัยสำคัญที่จะป้องกันและขจัดความเหลื่อมล้ำทางสังคม หากแต่ถูกมองข้ามไปในการพิจารณาหาทางปฏิรูปประเทศไทยเกือบจะโดยสิ้นเชิง

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ความเหลื่อมล้ำ หมายถึง ความไม่เสมอภาค หรือความไม่เท่าเทียมกัน มีหลากหลายมิติทั้ง ความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

2.8.2 ความยากจน

คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์เศรษฐศาสตร์ (2561) ได้อธิบายเรื่องความยากจนไว้ ดังนี้

ความยากจน เป็นศัพท์บัญญัติของคำ Poverty หมายถึง สภาพที่ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ต่ำกว่ามาตรฐาน กล่าวคือ ไม่มีรายได้เพียงพอที่จะใช้จ่ายในการซื้อสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานในการครองชีพ เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ความยากจนอาจวัดได้ใน 2 ลักษณะ คือ ความยากจนสัมบูรณ์ (Absolute Poverty) กับความยากจนสัมพัทธ์ (Relative Poverty) ความยากจนสัมบูรณ์คือสภาพที่ประชาชนไม่มีรายได้เพียงพอที่จะมีชีวิตอยู่ได้ ซึ่งอาจแก้ไขได้ด้วยการพัฒนาเศรษฐกิจ หรือมีเทคโนโลยีที่ดีขึ้น ก็จะช่วยขจัดความยากจนนั้นได้ ส่วนความยากจนสัมพัทธ์เป็นการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มของประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกัน ดังนั้น ความยากจนสัมพัทธ์จึงจะมีอยู่ตลอดเวลา แม้ว่ากลุ่มประชาชนที่ยากจนที่สุดมีรายได้เพียงพอที่จะใช้จ่ายในการครองชีพได้ก็ตาม

เส้นแบ่งระดับความยากจน หรือ Poverty Line หมายถึง ระดับรายได้ขั้นต่ำที่สุดที่ทำให้บุคคลหรือครัวเรือนในประเทศหนึ่ง ๆ มีความเพียงพอในการครองชีพ โดยวัดจากจำนวนเงินที่ต้องจ่ายสำหรับสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย การรักษาพยาบาล และเครื่องอุปโภคอื่น ๆ ความจำเป็นที่ต้องมีการใช้จ่ายขั้นต่ำนี้ จึงเป็นที่มาของเป้าหมายของรัฐบาลในการให้สวัสดิการสังคมในรูปแบบต่าง ๆ

กับดักความยากจน หมายถึง สถานการณ์ที่คนยากจนไม่อาจหลุดพ้นความยากจนนั้นไปได้ ถึงแม้ว่าจะมีงานทำหรือมีค่าจ้างแรงงานที่เพิ่มขึ้นก็ตาม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่ได้ช่วยให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น เพราะเมื่อมีงานทำก็จะถูกลดสวัสดิการ หรือต้องเสียภาษี หรือการที่ได้ค่าจ้างเพิ่มขึ้นแต่ราคาสินค้าก็เพิ่มขึ้น ดังนั้น การมีงานทำหรือมีค่าจ้างที่เพิ่มขึ้นจึงไม่ได้ช่วยให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การเปลี่ยนแปลงสภาพการทำงานหรือการมีรายได้เพิ่มขึ้นจึงไม่ช่วยให้หลุดพ้นจากกับดักความยากจน คนยากจนจึงต้องอยู่กับกับดักความยากจนต่อไป

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เสาวลักษณ์ งามวิทย์โรจน์ (2561) ได้ศึกษา เรื่อง การตอบสนองของประชาชนที่มีต่อนโยบายยับยั้งสวัสดิการแห่งรัฐ ศึกษากรณีชุมชนนครไชยศรี กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็น และความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อนโยบายยับยั้งสวัสดิการแห่งรัฐ ผลการศึกษา พบว่า ผลในภาพรวมอยู่ที่ระดับมาก ซึ่งระดับที่มีผลต่อความคิดเห็นมากที่สุดอันดับที่ 1 ได้แก่ ปัญหาความไม่เท่าเทียมในการได้รับสิทธิ การสวมสิทธิลงทะเบียนในชื่อผู้อื่น และได้ยับยั้งสวัสดิการ

แห่งรัฐมาใช้ รองลงมาอันดับที่ 2 ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับรายละเอียดของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐจากสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์วิทยุ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น ถัดมาอันดับที่ 3 ได้แก่ สวัสดิการด้านผู้สูงอายุ และระดับที่มีผลต่อความคิดเห็นน้อยที่สุด ได้แก่ ได้รับส่วนลดเงินค่าน้ำประปา ไม่เกิน 100 บาท และเงินค่าไฟฟ้าไม่เกิน 230 บาท

ชุมพล คุ่มวงศ์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ: กรณีศึกษาเขตลาดกระบัง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงสภาพการดำเนินงาน ปัญหา ผลการดำเนินงานนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในเขตลาดกระบัง เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการพัฒนา วางแผน ปรับปรุง และกำหนดนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐอย่างมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพต่อไป ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในเขตลาดกระบัง มีความเห็นต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก ส่วนคุณสมบัติส่วนบุคคลของประชาชนในเขตลาดกระบังที่มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐนั้น พบว่า เพศที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐทุกด้านไม่แตกต่างกัน อายุที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐด้านเนื้อหา และด้านกระบวนการแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐด้านผลลัพธ์ไม่แตกต่างกัน อาชีพที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐทุกด้านแตกต่างกัน รายได้ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐด้านเนื้อหา และด้านกระบวนการไม่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐด้านผลลัพธ์แตกต่างกัน ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐด้านเนื้อหา และด้านกระบวนการไม่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐด้านผลลัพธ์แตกต่างกัน ส่วนด้านประเภทของการใช้บัตรที่แตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประพล จิตคติ (2561) ได้ศึกษา เรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนหมู่ 2 ต่อการใช้บริการร้านธงฟ้าประชารัฐ ตำบลอ่างทอง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการใช้บริการร้านธงฟ้าประชารัฐในตำบลอ่างทอง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาร้านธงฟ้าประชารัฐให้สอดคล้องต่อความต้องการของลูกค้า ตำบลอ่างทอง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมความพึงพอใจของประชาชนหมู่ 2 ซึ่งมี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเวลา ด้านขั้นตอน การให้บริการ ด้านบุคลากรที่ให้บริการ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับมาก อันดับ 1 คือ ด้านขั้นตอน การให้บริการ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก รองลงมา คือ ด้านเวลา และลำดับสุดท้าย คือ ด้านบุคลากรที่ให้บริการ

ภพธร วุฒินาร (2561) ได้ศึกษาเรื่องการเปิดรับสื่อ ความรู้ ทักษะชีวิต และแนวโน้มพฤติกรรมต่อโครงการบ้านประชารัฐของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปิดรับสื่อ ความรู้ ทักษะชีวิต และแนวโน้มพฤติกรรมต่อโครงการบ้านประชารัฐของประชาชน ในเขต

กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 28-35 ปี มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 15,001 - 25,000 บาท มีการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับโครงการบ้านประชารัฐจากสื่ออินเทอร์เน็ต/โซเชียลเน็ตเวิร์ก เป็นอันดับที่ 1 และสื่อโทรทัศน์ เป็น อันดับที่ 2 โดยเป็นการเปิดรับประเภทข่าวสารในเรื่องราคาที่อยู่อาศัยมากที่สุด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระดับความรู้ที่มีต่อโครงการบ้านประชารัฐในระดับน้อย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับทัศนคติโดยรวมต่อโครงการบ้านประชารัฐในเชิงบวก มีแนวโน้มพฤติกรรมที่จะเข้าร่วมโครงการบ้านประชารัฐในระดับตั้งใจปานกลาง

ชัชชญา ยิ้มแฉล้ม (2557) ได้ศึกษาเรื่องประสิทธิผลของนโยบายค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาทของผู้ใช้แรงงานในห้างสรรพสินค้า เดอะมอลล์ สาขางามวงศ์วาน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของนโยบายค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาท เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลของนโยบายค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาท จำแนกตามปัจจัยพื้นฐาน ส่วนบุคคล เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการนำนโยบายไปปฏิบัติกับประสิทธิผลของนโยบาย และศึกษาหาแนวทางในการลดผลกระทบจากนโยบายค่าแรงขั้นต่ำต่อผู้ใช้แรงงาน ผลการศึกษา พบว่า ประสิทธิผลของนโยบายค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาท ของผู้ใช้แรงงานในห้างสรรพสินค้า เดอะมอลล์ สาขางามวงศ์วาน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาด้านรายได้พบว่า ด้านรายได้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านขวัญกำลังใจในการทำงาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านคุณภาพชีวิต ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลด้านอายุการปฏิบัติงาน มีประสิทธิผลของนโยบายไม่แตกต่างกัน ยกเว้น เพศอายุ และระดับการศึกษา มีประสิทธิผลของนโยบายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ผลการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการนำนโยบายไปปฏิบัติกับประสิทธิผลของ นโยบาย พบว่า ปัจจัยการนำนโยบายไปปฏิบัติมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลของนโยบาย

นิตยา สุภาภรณ์ (2552) ได้ศึกษาเรื่องการรับรู้ของประชาชนต่อความอยู่ดีมีสุข ในชุมชนบางไผ่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อความอยู่ดีมีสุข ประกอบด้วย สุขภาพอนามัย ความรู้ ชีวิตการทำงาน รายได้และการกระจายรายได้ ชีวิตครอบครัว สภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิต และการบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ และเพื่อเปรียบเทียบระดับการรับรู้ความอยู่ดีมีสุขของประชาชนชุมชนบางไผ่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ต่อความอยู่ดีมีสุขในตัวชี้วัดทั้ง 7 ด้านอยู่ในระดับดีทุกด้าน โดยเรียงลำดับการรับรู้จากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านรายได้ และการกระจายรายได้ ด้านชีวิตการทำงาน ด้านความรู้ ด้านชีวิตครอบครัว ด้านสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิต ด้านการบริหารจัดการที่ดีของรัฐ ด้านสุขภาพ ตามลำดับ ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีการรับรู้ต่อความอยู่ดีมีสุขในตัวชี้วัดทั้ง 7 ด้าน โดยรวมเพศชายรับรู้มากกว่าเพศหญิง ผลการเปรียบเทียบช่วงอายุต่อการรับรู้ความอยู่ดีมีสุข ประชาชนมีช่วงอายุ 61 ปีขึ้นไป รับรู้มากที่สุด รองลงมา คือ ช่วงอายุที่รับรู้ต่ำกว่า 30 ปี สำหรับช่วงอายุ 41 – 50 ปี

รับรู้ น้อยที่สุด ผลการเปรียบเทียบระดับการศึกษา ประชาชนที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี
 รับรู้มากที่สุด รองลงมา คือ ระดับการศึกษาปริญญาตรี และระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีรับรู้
 น้อยที่สุด ผลการเปรียบเทียบอาชีพ ประชาชนที่มีข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจรับรู้มากที่สุด รองลงมา คือ
 มีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว สำหรับอาชีพเกษตรกรรับรู้ น้อยที่สุด ผลการเปรียบเทียบระยะเวลาที่อาศัย
 ในหมู่บ้าน/ชุมชน พบว่า ระยะเวลาที่อาศัยในหมู่บ้าน/ชุมชนในช่วงเวลา 21 – 30 ปีมากที่สุด
 รองลงมาคือระยะเวลาที่อาศัยในหมู่บ้าน/ชุมชนในช่วงเวลา 31 ปีขึ้นไป สำหรับระยะเวลาที่อาศัยใน
 หมู่บ้าน/ชุมชนต่ำกว่า 5 ปี รับรู้ น้อยที่สุด ผลการเปรียบเทียบรายได้เฉลี่ยของครอบครัว ประชาชนมี
 รายได้เฉลี่ยตั้งแต่ 40,001 บาทขึ้นไปรับรู้ต่อความอยู่ดีมีสุขในระดับมากที่สุด สำหรับประชาชนที่มี
 รายได้ครอบครัวต่ำกว่า 10,000 บาทรับรู้ น้อยที่สุด

ณชชา เจริญไชย (2562) ได้ศึกษา เรื่อง การรับรู้ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร
 ต่อพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ของประชาชน
 ในเขตกรุงเทพมหานครต่อพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 เพื่อศึกษาการรับรู้
 ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครต่อพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 จำแนก
 ตามประชากร และเพื่อศึกษาทัศนคติ ความสนใจ ที่ส่งผลต่อการรับรู้ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร
 ต่อพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนในเขต
 กรุงเทพมหานครที่มี เพศ อายุ รายได้ต่อเดือนต่างกัน มีการรับรู้ต่อพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่ง
 ปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ไม่ต่างกัน ส่วนประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีระดับการศึกษา และอาชีพ
 ต่างกัน มีการรับรู้ต่อพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ต่างกัน

เดชกฤษรัฐ วนาทรัพย์ดำรง (2554) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิต
 การทำงานของบุคลากร บริษัท อเมริกันอินเตอร์เนชั่นแนลแอสซัวร์รันส์ จำกัด อำเภอเมือง จังหวัด
 ขอนแก่น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหา คุณภาพชีวิต การทำงานของบุคลากร บริษัท อเมริกัน
 อินเตอร์เนชั่นแนลแอสซัวร์รันส์ จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนา
 คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร บริษัท อเมริกันอินเตอร์เนชั่นแนลแอสซัวร์รันส์ จำกัด อำเภอ
 เมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษา พบว่า สภาพปัญหาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร 8 ด้าน
 ได้แก่ ด้านรายได้และค่าตอบแทน ด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัย และส่งเสริมสุขภาพ ด้าน
 โอกาสในการพัฒนาขีดความสามารถของตนเอง ด้านความก้าวหน้า และความมั่นคงในงาน ด้านการทำงาน
 ร่วมกันและ ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ด้านสิทธิส่วนบุคคล ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงาน
 และด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคมของงาน โดยรวมมีปัญหาในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.71 ด้านที่มี
 ปัญหามากที่สุด คือ ด้านโอกาสในการพัฒนาขีดความสามารถของตนเอง รองลงมา คือ ด้านการทำงาน
 ร่วมกัน และความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ด้านสิทธิส่วนบุคคล ด้านความก้าวหน้า และความมั่นคงในงาน
 ด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคมของงาน ด้านรายได้และค่าตอบแทน และด้านที่มีปัญหาน้อยที่สุด

คือ ด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัย และส่งเสริมสุขภาพ และด้านความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงาน

พรนิพา ลัดน้ำหिन (2554) ได้ศึกษา เรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ใช้แรงงานในเมืองแร่ทองคำภูทับฟ้า บริษัททุ่งคำ จำกัด ตำบลเขาหลวง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ใช้แรงงานในเมืองแร่ทองคำภูทับฟ้า ตำบลเขาหลวง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย และเพื่อสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ใช้แรงงานในเมืองแร่ทองคำภูทับฟ้า บริษัททุ่งคำ จำกัด ตำบลเขาหลวง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ผลจากการศึกษาพบว่า สภาพและปัญหาคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ใช้แรงงานในเมืองแร่ทองคำภูทับฟ้า มีการจ่ายค่าตอบแทนตามตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบตามความสามารถ ที่ผู้ใช้แรงงานรู้สึกพึงพอใจ การทำงานมีความปลอดภัย เพราะอัตราเสี่ยงมีน้อย การทำงานมีความสามัคคี มีสิทธิเท่าเทียมกันในการแสดงความคิดเห็น ทางเหมืองมีการสนับสนุน และทำประโยชน์ต่อสังคมด้วยดี ส่วนผลการศึกษาปัญหาคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ใช้แรงงานในเมืองแร่ทองคำ พบว่า ค่าตอบแทนไม่เพียงพอ สาเหตุเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ ทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้น การแต่งกายในการทำงานยังไม่ถูกระเบียบ เสี่ยงต่อความไม่ปลอดภัยในการทำงาน เหมืองแร่มีการหยุดงานบ่อยครั้ง เนื่องจากไม่มีสินแร่ที่ใช้ในกระบวนการผลิต ทำให้ต้องหยุดงาน และขาดรายได้ ชีวิตการทำงานกับชีวิตครอบครัวไม่สมดุล เพราะเวลาทำงานไม่เป็นเวลา ทำให้ไม่มีเวลาให้กับครอบครัว

เนตรนภา มีมา (2549) ได้ศึกษา เรื่อง สภาพการนำนโยบายเลื่อนขั้นเงินเดือน 2 ครั้งในรอบปีไปปฏิบัติในโรงเรียนประถมศึกษา ของกลุ่มโรงเรียนบ้านเสี้ยว สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปากท่า มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสภาพการนำนโยบายเลื่อนขั้นเงินเดือน 2 ครั้งในรอบปี ไปปฏิบัติในกลุ่มโรงเรียนบ้านเสี้ยว สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปากท่า ผลจากการศึกษา พบว่า ด้านหลักเกณฑ์ และวิธีการประเมินประสิทธิภาพประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน ใช้เกณฑ์การประเมินของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปากท่า ใช้เกณฑ์ความถี่ในการได้ขั้น และใช้หลักคุณธรรม ผลงานดีเด่นของครูประกอบการตัดสินใจ หลังจากนำนโยบายเลื่อนขั้นเงินเดือน 2 ครั้ง มาใช้แล้วจำนวนผู้ที่ได้ขั้นครั้งมีเพิ่มขึ้น และมีการกระจายไปยังครูผู้สอนมากขึ้น ผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย พบว่า สถิติการลาของครูลดลง ครูมีขวัญ และกำลังใจโดยรวมอยู่ในระดับสูง เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีกำลังในการบริโภคโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความพึงพอใจ พบว่า ครูมีความพึงพอใจกับการนำนโยบายเลื่อนขั้นเงินเดือน 2 ครั้งในรอบปีมาใช้อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะพอใจกับนโยบายเลื่อนขั้นเงินเดือน ที่ช่วยให้มีรายได้สูงขึ้น ด้านผลกระทบทางบวกพบว่า ผู้ปกครองนักเรียนพอใจการปฏิบัติงานของครู ครูมีเงินใช้จ่ายคล่องตัวขึ้น ด้านผลกระทบทางลบ พบว่า ครูการเงิน

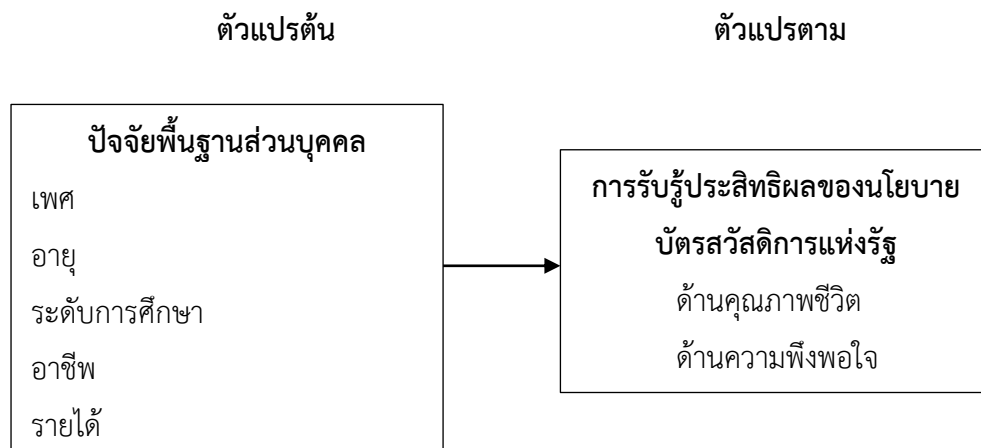
บางคนต้องทำงานหนักขึ้น ครูบางคนมีภาระหนี้สินเพิ่มมากขึ้น ครูบางคนไม่มีความสุขในการทำงาน เพราะมุ่งทำงานให้ถูกใจผู้บริหาร

สายนต์ มั่นใจจริง (2548) ได้ศึกษา เรื่อง การประเมินผลโครงการประกันคุณภาพ ถ้วนหน้า อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลโครงการประกันคุณภาพ ถ้วนหน้า อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม โดยใช้รูปแบบจำลองซิป (CIPP Model) ประเมินในด้านบริบท หรือสภาวะแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินงาน ผลผลิตของโครงการ และเปรียบเทียบ ความพึงพอใจในผลผลิตโครงการประกันคุณภาพ ถ้วนหน้าตามปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยสนับสนุนโครงการ คือ เจตคติ การรับรู้ และความเกี่ยวข้องกับโครงการ ผลจากการศึกษา พบว่า ผู้ปฏิบัติงาน ตามโครงการประกันคุณภาพ ถ้วนหน้ามีการประเมินว่า โครงการมีความเหมาะสมโดยรวม และรายด้าน คือ ด้านบริบท หรือสภาวะแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการดำเนินงาน และด้านผลผลิต อยู่ในระดับปานกลางเหมือนกันหมด ส่วนผู้รับบริการตามโครงการมีการประเมินว่า โครงการมีความเหมาะสม โดยรวม และรายด้าน คือ ด้านบริบท หรือสภาวะแวดล้อม ด้านกระบวนการดำเนินงาน และด้านผลผลิต อยู่ในระดับมากทั้งหมด ยกเว้นด้านปัจจัยนำเข้าเพียงด้านเดียวที่มีการประเมินอยู่ในระดับ ปานกลาง ส่วนปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยสนับสนุนโครงการ คือ เจตคติ และการรับรู้เกี่ยวกับโครงการ ของผู้ปฏิบัติงาน และของผู้รับบริการตามโครงการ ไม่มีผลทำให้มีความพึงพอใจในผลผลิตโครงการ แตกต่างกัน ยกเว้นปัจจัยส่วนบุคคลด้านอาชีพของผู้รับบริการ กับปัจจัยสนับสนุนโครงการด้านความ เกี่ยวข้องกับโครงการ คือ ผู้ปฏิบัติงานกับผู้รับบริการตามโครงการ มีความพึงพอใจในผลผลิตใน โครงการแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า โครงการที่ภาครัฐได้จัด ทำขึ้น ซึ่งมีลักษณะที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย จะประสบผลสำเร็จได้นั้น จำเป็นที่ จะต้องอาศัยปัจจัยในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสิทธิประโยชน์ ด้านการให้บริการจากหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมาย และความสอดคล้องกันของการแก้ปัญหาและสภาพ ปัญหา ซึ่งกลุ่มผู้มีรายได้น้อยนั้น นับเป็นประชากรที่ภาครัฐจะต้องให้ความสำคัญ เพื่อยกระดับ คุณภาพชีวิตของคนเหล่านั้นให้ดียิ่งขึ้น และการจะทราบได้ว่าโครงการที่ภาครัฐจัดทำขึ้นนั้น ประสบ ผลสำเร็จ หรือเกิดประสิทธิผลหรือไม่นั้น จำเป็นที่จะต้องมีการศึกษา เพื่อให้ทราบผลจากการดำเนิน โครงการดังกล่าว ดังนั้นผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจ ที่จะศึกษาในเรื่องการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบาย บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในเขตพื้นที่เทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา ซึ่งนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เป็นหนึ่งในนโยบายที่ภาครัฐได้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย ในการศึกษา วิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยหวังที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการให้คำตอบว่า ผลจากนโยบายการดังกล่าว สามารถ ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์โครงการได้มากน้อยเพียงใด ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ และ สามารถนำผลจากการศึกษาที่ได้ไปสู่การแก้ไข พัฒนา นโยบายดังกล่าวต่อไปในอนาคต

2.10 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สรุปเป็นประเด็นเพื่อกำหนดเป็นตัวแปรที่จะใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัยดังนี้

ภาพประกอบ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชน ในเขตพื้นที่เทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามปลายปิด และใช้สถิติทดสอบเพื่อหาความแตกต่างของประสิทธิผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเปรียบเทียบกับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ มีขั้นตอนของการดำเนินงานวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง วิธีการสุ่มตัวอย่าง
2. แบบแผนการวิจัย
3. เครื่องมือในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล วิธีการทางสถิติต่าง ๆ ที่ใช้

3.1 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง วิธีการสุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนผู้อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลนครยะลา ซึ่งมีคุณสมบัติตรงตามที่รัฐบาลกำหนด และเป็นผู้ที่ลงทะเบียนเพื่อรับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวน 6,348 คน

กลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรในการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของยามาเน่ (Taro Yamane, 1973)

$$\text{สูตรการคำนวณ คือ } n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N คือ ขนาดของประชากร

e คือ ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้นใน

$$\text{ดังนั้น } n = \frac{6,348}{1 + 6,348(0.05)^2}$$

$$n = 376.28$$

$$n = 376 \text{ คน}$$

ดังนั้นจึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 376 คน

3.2 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 376 คน เพื่อศึกษาการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชน ในเขตพื้นที่เทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา โดยอาศัยข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง โดยตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มี ดังนี้

- ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของประชาชน ผู้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้
- ตัวแปรตาม คือ การรับรู้ประสิทธิผลของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านคุณภาพชีวิต และด้านความพึงพอใจ

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากการทบทวนวรรณกรรมที่ได้ศึกษามาแล้ว ของเนตรนภา มีมา (2549) และ (สายันต์ มั่นใจจริง, 2548) ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกันมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 แบบ คือ

1. แบบสอบถามปลายปิด ได้กำหนดให้ผู้ตอบได้เลือกตอบข้อที่ต้องการที่สุด
2. แบบสอบถามปลายเปิด เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ซึ่งแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระดับรายได้ต่อปี มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เป็นคำถาม ปลายปิด

ส่วนที่ 2 เป็นแบบประเมิน เพื่อสอบถามความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านคุณภาพชีวิต และด้านความพึงพอใจ เป็นคำถามแสดงระดับความคิดเห็น ใช้ตามมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert scale) ดังนี้

- 5 หมายถึง มากที่สุด
- 4 หมายถึง มาก
- 3 หมายถึง ปานกลาง
- 2 หมายถึง น้อย
- 1 หมายถึง น้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เกี่ยวกับความต้องการของประชาชนที่มีต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง จากประชาชนผู้อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลนครยะลา ซึ่งมีคุณสมบัติตรงตามที่รัฐบาลกำหนด และเป็นผู้ที่ได้ลงทะเบียนเพื่อรับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ที่มาใช้บริการในการจับจ่ายซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค ยังร้านค้าที่ร่วมโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในเขตพื้นที่เทศบาลนครยะลา ร่วมกับการลงพื้นที่ในชุมชนต่างๆ (ใช้เวลาในการเก็บแบบสอบถามประมาณ 1 เดือน) เนื่องจากขนาดของกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนค่อนข้างมาก

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการประมวลเพื่อวิเคราะห์ผล และใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS (Statistical Product and Service Solution) version 23 ในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ใช้การหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ใช้การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อให้ทราบระดับความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับประสิทธิผลของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในแต่ละด้าน

ในการแปลความหมายของข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย โดยผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการ ของ เบส Best. (1970 อ้างถึงในกัลยา วานิชย์บัญชา และฐิตา วานิชย์บัญชา, 2559) ดังนี้

ระดับคะแนน 4.50 - 5.00 หมายถึง มีระดับความสำคัญมีผลต่อความคิดเห็นมากที่สุด

ระดับคะแนน 3.50 - 4.49 หมายถึง มีระดับความสำคัญมีผลต่อความคิดเห็นมาก

ระดับคะแนน 2.50 - 3.49 หมายถึง มีระดับความสำคัญมีผลต่อความคิดเห็นปานกลาง

ระดับคะแนน 1.50 - 2.49 หมายถึง มีระดับความสำคัญมีผลต่อความคิดเห็นน้อย

ระดับคะแนน 1.00 - 1.49 หมายถึง มีระดับความสำคัญมีผลต่อความคิดเห็นน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร 2 ตัว คือ เพศ และ รายได้ โดยใช้ t-test และจะใช้สถิติการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรมากกว่า 2 ตัว คือ อายุ ระดับ การศึกษา และอาชีพ ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One-Way Anova เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ Scheffe และการทดสอบสมมติฐาน จะทดสอบที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชน ในเขตพื้นที่เทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา นี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 376 คน และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยวิเคราะห์จำแนกตามข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร 2 ตัว และตัวแปรมากกว่า 2 ตัว เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ โดยใช้วิธีทางสถิติต่าง ๆ ตามลำดับ ดังนี้

4.1 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

ส่วนที่ 3 ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร 2 ตัว

ส่วนที่ 4 ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรมากกว่า 2 ตัว

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

n	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ยระดับคะแนนของตัวอย่าง
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณา t-test
Sig	แทน	ความน่าจะเป็นสำหรับบอกค่านัยสำคัญทางสถิติ

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน) n = 376 คน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	184	48.9
หญิง	192	51.1
อายุ		
อายุไม่เกิน 25 ปี	61	16.2
26 – 35 ปี	84	22.3
36 – 46 ปี	106	28.2
47 – 59 ปี	81	21.5
อายุเกิน 60 ปี	44	11.7
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	88	23.4
มัธยมศึกษา	111	29.5
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	110	29.3
ปริญญาตรี	61	16.2
ปริญญาโท	6	1.6
อาชีพ		
ลูกจ้างของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ	61	16.2
พนักงานบริษัทเอกชน	41	10.9
พ่อบ้าน/แม่บ้าน/ว่างงาน	49	13.0
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ	75	19.9

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
n = 376 คน		
อาชีพ		
รับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน	102	27.1
นักเรียน/นักศึกษา	23	6.1
อื่น ๆ	25	6.6
รายได้เฉลี่ยต่อปี		
ไม่มีรายได้หรือมีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาทต่อปี	182	48.4
มีรายได้ 30,001 – 100,000 บาทต่อปี	194	51.6

จากตาราง 1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล พบว่า เพศ ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 51.1 ส่วนเพศชาย จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 48.9 ตามลำดับ

อายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 36 – 46 ปี มีจำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 28.2 รองลงมา คือ มีอายุระหว่าง 26 – 35 ปี จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 22.3 รองลงมาคือมีอายุระหว่าง 47 – 59 ปี จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5 รองลงมา คือ มีอายุไม่เกิน 25 ปี จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 16.2 และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุเกิน 60 ปี จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11.7 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 29.5 รองลงมา คือ มีระดับการศึกษาระดับอนุปริญาหรือเทียบเท่า จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 29.3 รองลงมา คือ มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 23.4 รองลงมา คือ มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 16.2 และมีระดับการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.6 ตามลำดับ

อาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 27.1 รองลงมา คือ อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 19.9 รองลงมา คือ อาชีพลูกจ้างของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 16.2 รองลงมา คือ อาชีพพ่อบ้าน/แม่บ้าน/ว่างงาน จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0 รองลงมา คือ อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 10.9 รองลงมาคือ อาชีพอื่น ๆ

จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.6 และอาชีพนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 6.1 ตามลำดับ

รายได้เฉลี่ยต่อปี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีรายได้เฉลี่ยต่อปีอยู่ที่ 30,001 – 100,000 บาทต่อปี จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 51.6 และผู้ที่ไม่มีรายได้หรือมีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาทต่อปี จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 48.4

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อให้ทราบระดับความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับประสิทธิผลของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในแต่ละด้าน ในการแปลความหมายของข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยไว้ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระดับคะแนน 4.50 - 5.00 หมายถึง มีระดับความสำคัญมีผลต่อความคิดเห็นมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระดับคะแนน 3.50 - 4.49 หมายถึง มีระดับความสำคัญมีผลต่อความคิดเห็นมาก

ค่าเฉลี่ยระดับคะแนน 2.50 - 3.49 หมายถึง มีระดับความสำคัญมีผลต่อความคิดเห็นปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระดับคะแนน 1.50 - 2.49 หมายถึง มีระดับความสำคัญมีผลต่อความคิดเห็นน้อย

ค่าเฉลี่ยระดับคะแนน 1.00 - 1.49 หมายถึง มีระดับความสำคัญมีผลต่อความคิดเห็นน้อยที่สุด

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับประสิทธิผลของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

ประสิทธิผลของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่าง	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง	แปลผล
มิตินุมมองส่วนบุคคล	2.93	0.699	ปานกลาง
1. บัตรสวัสดิการแห่งรัฐช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือนของท่าน	3.20	0.937	ปานกลาง
2. บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ครอบครัวของท่านดีขึ้น	2.99	0.915	ปานกลาง
3. บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ท่านมีรายได้เพียงพอกับค่าครองชีพ	2.82	0.919	ปานกลาง
4. บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ท่านมีกำลังซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคได้มากขึ้น	2.97	0.902	ปานกลาง
5. บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ภาระหนี้สินของท่านลดน้อยลง	2.54	0.986	ปานกลาง
6. บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ท่านมีเงินออมเพิ่มมากขึ้น	2.41	1.013	น้อย
7. บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ท่านยินดีที่จะพัฒนาอาชีพของตนเอง	2.91	0.970	ปานกลาง
8. บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ท่านเข้าถึงสวัสดิการต่าง ๆ ของรัฐได้มากขึ้น	2.89	0.851	ปานกลาง
9. บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ท่านมีเงินสำหรับการใช้จ่ายด้านอื่น ๆ มากขึ้น	2.90	0.911	ปานกลาง

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับ ประสิทธิภาพของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (ต่อ)

ประสิทธิภาพของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่าง	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง	แปลผล
มิติมุมมองส่วนบุคคล			
10. สิทธิประโยชน์ที่ท่านได้รับจากบัตรสวัสดิการแห่งรัฐตอบสนองต่อความต้องการของท่าน	2.93	0.879	ปานกลาง
11. ท่านรู้สึกพึงพอใจต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	3.11	0.877	ปานกลาง
12. ท่านต้องการให้มีการดำเนินนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐต่อไป	3.46	0.916	ปานกลาง
มิติมุมมองทางสังคม	2.95	0.704	ปานกลาง
1. บัตรสวัสดิการแห่งรัฐเหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจและสังคมไทย	3.01	0.871	ปานกลาง
2. บัตรสวัสดิการแห่งรัฐช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ	2.87	0.868	ปานกลาง
3. บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้มีการซื้อสินค้าที่ผลิตในชุมชนมากขึ้น	2.93	0.918	ปานกลาง
4. บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชน	2.98	0.909	ปานกลาง
5. บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสวัสดิการพื้นฐานได้อย่างเท่าเทียม	2.96	0.850	ปานกลาง

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับ
ประสิทธิผลของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (ต่อ)

ประสิทธิผลของบัตรสวัสดิการ แห่งรัฐ	ค่าเฉลี่ยคะแนน ของกลุ่ม ตัวอย่าง	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มตัวอย่าง	แปลผล
มิติมุมมองทางสังคม			
6. บัตรสวัสดิการแห่งรัฐช่วยลด ความเหลื่อมล้ำในสังคม	2.80	0.900	ปานกลาง
7. รัฐบาลเล็งเห็นถึงความสำคัญ ของผู้มีรายได้น้อย	3.07	0.882	ปานกลาง
8. รัฐบาลมีความจริงจังในการแก้ ปัญหาความยากจน	2.99	0.846	ปานกลาง
9. รัฐบาลให้ความสำคัญกับการ ตอบสนองความต้องการของ ประชาชน	2.98	0.894	ปานกลาง
10. บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้เกิด ความเชื่อมั่นในการแก้ไขปัญหา ความยากจนของรัฐบาล	2.90	0.890	ปานกลาง
11. บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้เกิด ความนิยมในตัวรัฐบาล	2.93	0.915	ปานกลาง
12. บัตรสวัสดิการแห่งรัฐสร้าง ความเสมอภาคให้กับผู้มีรายได้น้อย ทุกอาชีพ	3.05	0.960	ปานกลาง

จากตาราง 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นโดยภาพรวม เกี่ยวกับประสิทธิผล
ของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ทั้ง 2 มิติ อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายมิติ พบว่า มิติมุมมองส่วนบุคคล มีค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่ม
ตัวอย่างอยู่ที่ 2.93 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 0.699 โดยข้อคำถามย่อยที่มีค่าเฉลี่ย
คะแนนของกลุ่มตัวอย่างที่สุด คือ ท่านต้องการให้มีการดำเนินนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐต่อไป
ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 3.46 รองลงมา คือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐช่วยลดภาระค่าใช้จ่าย
ในครัวเรือนของท่าน ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 3.20 รองลงมาคือ ท่านรู้สึกพึงพอใจต่อ

นโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 3.11 รองลงมา คือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ครอบครัวของท่านดีขึ้น ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.99 รองลงมา คือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ท่านมีกำลังซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคได้มากขึ้น ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.97 รองลงมา คือ สิทธิประโยชน์ที่ท่านได้รับจากบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ตอบสนองต่อความต้องการของท่าน ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.93 รองลงมา คือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ท่านยินดีที่จะพัฒนาอาชีพของตนเอง ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.91 รองลงมา คือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ท่านมีเงินสำหรับการใช้จ่ายด้านอื่น ๆ มากขึ้น ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.90 รองลงมา คือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ท่านเข้าถึงสวัสดิการต่าง ๆ ของรัฐได้มากขึ้น ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.89 รองลงมา คือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ท่านมีรายได้เพียงพอกับค่าครองชีพ ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.82 รองลงมา คือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ภาระหนี้สินของท่านลดน้อยลง ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.54 ตามลำดับ และบัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ท่านมีเงินออมเพิ่มมากขึ้น ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.41 อยู่ในระดับน้อย

มิติมุมมองทางสังคม มีค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.95 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 0.704 โดยข้อความย่อที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างสูงที่สุด คือ รัฐบาลเล็งเห็นถึงความสำคัญของผู้มีรายได้น้อย ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 3.07 รองลงมา คือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐสร้างความเสมอภาคให้กับผู้มีรายได้น้อยทุกอาชีพ ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 3.05 รองลงมา คือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐเหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจและสังคมไทย ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 3.01 รองลงมา คือ รัฐบาลมีความจริงจังในการแก้ปัญหาความยากจน ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.99 รองลงมาคือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชน ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างที่ 2.98 รองลงมา คือ รัฐบาลให้ความสำคัญกับการตอบสนองความต้องการของประชาชน ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.98 รองลงมา คือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสวัสดิการพื้นฐานได้อย่างเท่าเทียม ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.96 รองลงมา คือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้มีการซื้อสินค้าที่ผลิตในชุมชนมากขึ้น ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.93 รองลงมา คือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้เกิดความนิยมในตัวรัฐบาล ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.93 รองลงมาคือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการแก้ไข ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.90 รองลงมาคือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.87 และบัตรสวัสดิการแห่งรัฐช่วยลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.80 ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร 2 ตัว

การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร 2 ตัว คือ เพศ และ รายได้ โดยใช้ t-test

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้ Independent Sample t-test จำแนกตามเพศที่มีต่อมิติมุมมองส่วนบุคคล

ตัวแปร	n	\bar{X}	S.D.	t value	Sig.
เพศ					
ชาย	184	2.84	.701	-2.331	.020
หญิง	192	3.01	.689		

จากตาราง 3 พบว่า ค่าเฉลี่ยการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชน ในเขตพื้นที่เทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา มิติมุมมองส่วนบุคคล เพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.01 และ 2.84 ตามลำดับ เมื่อทดสอบทางสถิติ พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -2.331, sig = .020$)

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้ Independent Sample t-test จำแนกตามเพศที่มีต่อมิติมุมมองทางสังคม

ตัวแปร	n	\bar{X}	S.D.	t value	Sig.
เพศ					
ชาย	184	2.86	.708	-2.291	.023
หญิง	192	3.03	.692		

จากตาราง 4 พบว่า ค่าเฉลี่ยการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชน ในเขตพื้นที่เทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา มิติมุมมองทางสังคม เพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.03 และ 2.86 ตามลำดับ เมื่อทดสอบทางสถิติ พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -2.291, sig = .023$)

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้ Independent Sample t-test จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อปีที่มีต่อมิติมุมมองส่วนบุคคล

ตัวแปร	n	\bar{X}	S.D.	t value	Sig.
รายได้เฉลี่ยต่อปี					
ไม่มีรายได้หรือมีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาทต่อปี	182	2.98	.783	1.525	.128
มีรายได้ 30,001–100,000 บาทต่อปี	194	2.87	.607		

จากตาราง 5 พบว่า ค่าเฉลี่ยการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชน ในเขตพื้นที่เทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา มิติมุมมองส่วนบุคคล กลุ่มผู้ไม่มีรายได้หรือมีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาทต่อปี มากกว่ากลุ่มผู้มีรายได้ 30,001–100,000 บาทต่อปี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.98 และ 2.87 ตามลำดับ เมื่อทดสอบทางสถิติ พบว่า กลุ่มผู้ไม่มีรายได้หรือมีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาทต่อปี และกลุ่มผู้มีรายได้ 30,001–100,000 บาทต่อปี มีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 1.525$, $sig = .128$)

ตาราง 6 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้ Independent Sample t-test จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อปีที่มีต่อมิติมุมมองทางสังคม

ตัวแปร	n	\bar{X}	S.D.	t value	Sig.
รายได้เฉลี่ยต่อปี					
ไม่มีรายได้หรือมีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาทต่อปี	182	3.02	.761	1.789	.074
มีรายได้ 30,001–100,000 บาทต่อปี	194	2.89			

จากตาราง 6 พบว่า ค่าเฉลี่ยการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชน ในเขตพื้นที่เทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา มิติมุมมองส่วนบุคคล กลุ่มผู้ไม่มีรายได้หรือมีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาทต่อปี มากกว่า กลุ่มผู้มีรายได้ 30,001–100,000 บาทต่อปี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.02 และ 2.89 ตามลำดับ เมื่อทดสอบทางสถิติ พบว่า กลุ่มผู้ไม่มีรายได้หรือมีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาทต่อปี และกลุ่มผู้มีรายได้ 30,001–100,000 บาทต่อปีมีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 1.789$, $sig = .074$)

ส่วนที่ 4 ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรมากกว่า 2 ตัว

การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรมากกว่า 2 ตัว คือ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One-Way Anova และเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ Scheffe

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ แยกตามตัวแปรอายุ

ตัวแปร	n	\bar{X}	S.D.
ค่าเฉลี่ยมิติมุมมองส่วนบุคคล			
อายุไม่เกิน 25 ปี	61	2.78	.639
26 – 35 ปี	84	2.87	.767
36 - 46 ปี	106	2.88	.638
47 – 59 ปี	44	3.16	.664
อายุเกิน 60 ปี	81	2.94	.775
ค่าเฉลี่ยมิติมุมมองทางสังคม			
อายุไม่เกิน 25 ปี	61	2.70	.648
26 – 35 ปี	84	2.90	.744
36 - 46 ปี	106	2.94	.719
47 – 59 ปี	44	3.11	.667
อายุเกิน 60 ปี	81	3.10	.643

จากตาราง 7 พบว่า มิติมุมมองส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างผู้มีอายุ 47 – 59 ปี มีค่าเฉลี่ยการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐสูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.16 รองลงมาคือ อายุเกิน 60 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 รองลงมาคือ อายุ 36 - 46 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.88 รองลงมาคือ อายุ 26 – 35 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.87 และ อายุไม่เกิน 25 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.78 ตามลำดับ

มิติมุมมองทางสังคม พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้มีอายุ 47 – 59 ปี มีค่าเฉลี่ยการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐสูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11 รองลงมา คือ อายุเกิน 60 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10 รองลงมา คือ อายุ 36 - 46 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 รองลงมา คือ อายุ 26 – 35 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 รองลงมา คือ อายุไม่เกิน 25 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.70 ตามลำดับ

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	sig
ค่าเฉลี่ยมิติมุมมองส่วนบุคคล					
ระหว่างกลุ่ม	6.175	4	1.544	3.229	0.13
ภายในกลุ่ม	177.353	371	.478		
โดยรวม	183.528	375			
ค่าเฉลี่ยมิติมุมมองทางสังคม					
ระหว่างกลุ่ม	7.108	4	1.777	3.681	.006
ภายในกลุ่ม	179.091	371	.483		
โดยรวม	186.199	375			

จากตาราง 8 มิติมุมมองส่วนบุคคล พบว่าค่า F มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 3.229, sig = 0.13$) แสดงว่า อายุที่ต่างกัน มีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มิติมุมมองทางสังคม พบว่าค่า F มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 3.681, sig = 0.006$) แสดงว่า อายุที่ต่างกัน มีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยจึงทำการเปรียบเทียบพหุคูณโดยวิธีของ Sheffe เพื่อดูว่าค่าเฉลี่ยคู่ใดบ้างที่แตกต่างกัน ดังผลการเปรียบเทียบพหุคูณแสดงในตาราง 9

ตาราง 9 ผลการเปรียบเทียบพหุคูณผลการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ มิติ มุมมองทางสังคม

การรับรู้ประสิทธิผลของ นโยบายบัตรสวัสดิการ แห่งรัฐมิติมุมมอง ทางสังคม	อายุไม่เกิน 25 ปี $\bar{X} = 2.70$	26 – 35 ปี $\bar{X} = 2.90$	36 - 46 ปี $\bar{X} = 2.94$	47 – 59 ปี $\bar{X} = 3.11$	อายุเกิน 60 ปี $\bar{X} = 3.10$
อายุไม่เกิน 25 ปี	-	-.205	-.242	-.413*	-.396
26 – 35 ปี	.205	-	-.037	-.208	-.191
36 - 46 ปี	.242	.037	-	-.171	-.154
47 – 59 ปี	.413*	.208	.171	-	.016
อายุเกิน 60 ปี	.396	.191	.154	-.016	-

จากตาราง 9 พบว่า กลุ่มผู้มีอายุไม่เกิน 25 ปี กับ กลุ่มผู้มีอายุ 47 – 59 ปี มีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ มิติมุมมองทางสังคม ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มผู้มีอายุ 47 – 59 ปี มีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐสูงกว่ากลุ่มผู้มีอายุไม่เกิน 25 ปี ส่วนในคู่อื่น ๆ นั้น มีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไม่แตกต่างกัน

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ แยกตามตัวแปรระดับการศึกษา

ตัวแปร	n	\bar{X}	S.D.
ค่าเฉลี่ยมิติมุมมองส่วนบุคคล			
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	88	2.90	.561
มัธยมศึกษา	111	3.07	.643
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	110	2.92	.749
ปริญญาตรี	61	2.76	.825
ปริญญาโท	6	2.48	.810
ค่าเฉลี่ยมิติมุมมองทางสังคม			
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	88	2.88	.496
มัธยมศึกษา	111	3.09	.618
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	110	2.98	.818
ปริญญาตรี	61	2.81	.817
ปริญญาโท	6	2.29	.786

จากตาราง 10 พบว่า มิติมุมมองส่วนบุคคล การศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีค่าเฉลี่ยการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.07 รองลงมา คือ อนุปริญญาหรือเทียบเท่า โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92 รองลงมาคือ ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 รองลงมา คือ ปริญญาตรี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.76 และปริญญาโท โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.48 ตามลำดับ

มิติมุมมองทางสังคม พบว่า ระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีค่าเฉลี่ยการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.09 รองลงมา คือ อนุปริญญาหรือเทียบเท่า โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.98 รองลงมา คือ ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.88 รองลงมา คือ ปริญญาตรี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.81 และปริญญาโท โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.29 ตามลำดับ

ตาราง 11 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	sig
ค่าเฉลี่ยมิติมุมมองส่วนบุคคล					
ระหว่างกลุ่ม	5.249	4	1.312	2.731	.029
ภายในกลุ่ม	178.279	371	.481		
โดยรวม	183.520	375			
ค่าเฉลี่ยมิติมุมมองทางสังคม					
ระหว่างกลุ่ม	6.502	4	1.626	3.356	.010
ภายในกลุ่ม	179.696	371	.484		
โดยรวม	186.199	375			

จากตาราง 11 มิติมุมมองส่วนบุคคล พบว่าค่า F มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 2.731$, $sig = .029$) แสดงว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มิติมุมมองทางสังคม พบว่าค่า F มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 3.356$, $sig = .010$) แสดงว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยจึงทำการเปรียบเทียบพหุคูณโดยวิธีของ Sheffe เพื่อดูว่าค่าเฉลี่ยคู่ใดบ้างที่แตกต่างกัน ดังผลการเปรียบเทียบพหุคูณ แสดงในตาราง 12

ตาราง 12 ผลการเปรียบเทียบพหุคูณผลการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ มิติ มุมมองส่วนบุคคล

การรับรู้ประสิทธิผลของ นโยบายบัตรสวัสดิการแห่ง รัฐ มิติมุมมองส่วนบุคคล	ประถมศึกษา หรือต่ำกว่า $\bar{X} = 2.90$	มัธยม ศึกษา $\bar{X} = 3.07$	อนุปริญญา หรือ เทียบเท่า $\bar{X} = 2.92$	ปริญญา ตรี $\bar{X} = 2.76$	ปริญญา โท $\bar{X} = 2.48$
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	-	-.168	-.018	.142	.421
มัธยมศึกษา	.168	-	.150	.310	.589
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	.018	-.150	-	.160	.439
ปริญญาตรี	-.142	-.310	-.160	-	.278
ปริญญาโท	-.421	-.589	-.439	-.278	-

จากตาราง 12 พบว่า การรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ มิติ มุมมองส่วนบุคคล เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ ไม่พบระดับการศึกษาคู่ไหนที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบพหุคูณผลการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ มิติ มุมมองทางสังคม

การรับรู้ประสิทธิผลของ นโยบายบัตรสวัสดิการแห่ง รัฐ มิติมุมมองทางสังคม	ประถมศึกษา หรือต่ำกว่า $\bar{X} = 2.88$	มัธยม ศึกษา $\bar{X} = 3.09$	อนุปริญญา หรือ เทียบเท่า $\bar{X} = 2.98$	ปริญญา ตรี $\bar{X} = 2.81$	ปริญญา โท $\bar{X} = 2.29$
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	-	-.213	-.100	.063	.589
มัธยมศึกษา	.213	-	.112	.276	.802
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	.100	-.112	-	.164	.689
ปริญญาตรี	-.063	-.276	-.164	-	.525
ปริญญาโท	-.589	-.802	-.689	-.525	-

จากตาราง 13 พบว่า การรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ มิติ มุมมองทางสังคม เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ ไม่พบระดับการศึกษาคู่ไหนที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ แยกตามตัวแปรอาชีพ

ตัวแปร	n	\bar{X}	S.D.
ค่าเฉลี่ยมิติมุมมองส่วนบุคคล			
ลูกจ้างของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ	61	2.92	.763
พนักงานบริษัทเอกชน	41	2.85	.723
พ่อบ้าน/แม่บ้าน/ว่างงาน	49	2.86	.643
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ	75	2.89	.652
รับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน	102	3.05	.720
นักเรียน/นักศึกษา	23	2.91	.669
อื่น ๆ	25	2.85	.697

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ แยกตามตัวแปรอาชีพ (ต่อ)

ตัวแปร	n	\bar{X}	S.D.
ค่าเฉลี่ยมิติมุมมองทางสังคม			
ลูกจ้างของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ	61	2.86	.733
พนักงานบริษัทเอกชน	41	3.07	.703
พ่อบ้าน/แม่บ้าน/ว่างงาน	49	2.94	.636
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ	75	2.91	.773
รับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน	102	3.06	.674
นักเรียน/นักศึกษา	23	2.78	.532
อื่น ๆ	25	2.81	.779

จากตาราง 14 พบว่า มิติมุมมองส่วนบุคคล อาชีพรับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน มีค่าเฉลี่ยการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐสูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05 รองลงมาคือ ลูกจ้างของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92 รองลงมา คือ นักเรียน/นักศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.91 รองลงมา คือ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 รองลงมา คือ พ่อบ้าน/แม่บ้าน/ว่างงาน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.86 รองลงมา คือ พนักงานบริษัทเอกชน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.85 และอาชีพอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.85 ตามลำดับ

มิติมุมมองทางสังคม พบว่า อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มีค่าเฉลี่ยการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐสูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.07 รองลงมาคือ รับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.06 รองลงมา คือ พ่อบ้าน/แม่บ้าน/ว่างงาน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 รองลงมา คือ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.91 รองลงมา คือ ลูกจ้างของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.86 รองลงมา คือ อาชีพอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.81 และ นักเรียน/นักศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.78 ตามลำดับ

ตาราง 15 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	sig
ค่าเฉลี่ยมิติมุมมองส่วนบุคคล					
ระหว่างกลุ่ม	2.347	6	.391	.797	.573
ภายในกลุ่ม	181.181	369	.491		
โดยรวม	183.528	375			
ค่าเฉลี่ยมิติมุมมองทางสังคม					
ระหว่างกลุ่ม	3.557	6	.593	1.198	.307
ภายในกลุ่ม	182.641	369	.495		
โดยรวม	186.199	375			

จากตาราง 15 มิติมุมมองส่วนบุคคล พบว่าค่า F มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = .797$, $sig = .573$) แสดงว่า อาชีพที่ต่างกัน มีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มิติมุมมองทางสังคม พบว่าค่า F มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 1.198$, $sig = .307$) แสดงว่า อาชีพที่ต่างกัน มีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในเขตพื้นที่เทศบาลนครยะลา

หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ได้มีการเสนอข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 33 คน ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวม และแบ่งข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่มีความสอดคล้องกันไว้ ดังนี้

ตาราง 16 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ต่อการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในเขตพื้นที่เทศบาลนครยะลา

ข้อเสนอแนะ	จำนวนผู้ตอบ
1. ต้องการให้รัฐบาลช่วยด้วยการพัฒนาอาชีพ ช่วยหางาน ช่วยหารายได้เสริม แก้ปัญหาการว่างงานมากกว่าการแจกเงิน	7
2. ปฏิบัติเชิงรุก/ตรวจสอบผู้รับบัตรเพื่อให้ได้ผู้มีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนดอย่างทั่วถึง	6
3. ควรเปลี่ยนรูปแบบของบัตรสวัสดิการให้เป็นแบบบัตรกดเงินสด เพราะสามารถนำเงินนำดังกล่าวไปใช้ซื้อสินค้าในชุมชนได้มากกว่า	4
4. ต้องการให้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐต่อ ๆ ไป	3
5. วงเงินในบัตรน้อยไป ควรเพิ่มวงเงินให้เหมาะสมกับราคาสินค้าและสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน	3
6. ต้องการให้รัฐบาลแก้ปัญหาโดยการทำให้เศรษฐกิจดีขึ้นมากกว่าการแจกเงิน	3
7. บัตรควรช่วยเหลือทุกคน ไม่แบ่งแยกรวยจน	2
8. ลดขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการเทคโนโลยี เพราะเข้าถึงยาก คนจนจริง ๆ ไม่สามารถเข้าถึงได้	2
9. ไม่เห็นด้วยกับนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ แต่ก็ยังดีกว่าการที่รัฐไม่ช่วยเหลืออะไรเลย	2
10. ต้องการให้ผู้บริหารระดับสูง ลงมาดูสภาพการดำเนินนโยบายด้วยตนเอง มากกว่า จะได้เห็นสภาพความเป็นจริงมากกว่าการได้รับฟังต่อ ๆ มา	1

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชน ในเขตพื้นที่เทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา นี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในการแก้ไขปัญหาความยากจนให้กับประชาชน และทดสอบความแตกต่างการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเปรียบเทียบปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการพัฒนา หรือการปรับปรุงแก้ไขนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในอนาคต โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครยะลา มีคุณสมบัติตรงตามที่รัฐบาลกำหนด และเป็นผู้ที่ได้ลงทะเบียนเพื่อรับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเท่านั้น ซึ่งมีขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 376 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม และนำเอาข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ประมวลผล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS (Statistical Product and Service Solution) ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้ t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One-Way Anova การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ Scheffe ทดสอบสมมติฐานที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปผลการดำเนินการไว้ตามลำดับ ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

ผลการศึกษาข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 51.1 มีอายุระหว่าง 36 – 46 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.2 มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 29.5 การประกอบอาชีพการรับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน คิดเป็นร้อยละ 27.1 มีรายได้เฉลี่ยต่อปีอยู่ที่ 30,001 – 100,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 51.6

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการ

แห่งรัฐ

ผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นโดยภาพรวม เกี่ยวกับประสิทธิผลของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ทั้ง 2 มิติ อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายมิติ พบว่า มิติมุมมองส่วนบุคคล มีค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.93 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 0.699 โดยข้อคำถามย่อยที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างสูงที่สุด คือ ท่านต้องการให้มีการดำเนินนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐต่อไป ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 3.46 รองลงมา คือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือนของท่าน ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 3.20 รองลงมา คือ ท่านรู้สึกพึงพอใจต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 3.11 รองลงมา คือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ครอบครัวของท่านดีขึ้น ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.99 รองลงมา คือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ท่านมีกำลังซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคได้มากขึ้น ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.97 รองลงมา คือ สิทธิประโยชน์ที่ท่านได้รับจากบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ตอบสนองต่อความต้องการของท่าน ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.93 รองลงมา คือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ท่านยินดีที่จะพัฒนาอาชีพของตนเอง ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.91 รองลงมา คือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ท่านมีเงินสำหรับค่าใช้จ่ายด้านอื่น ๆ มากขึ้น ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.90 รองลงมา คือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ท่านเข้าถึงสวัสดิการต่าง ๆ ของรัฐได้มากขึ้น ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.89 รองลงมา คือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ท่านมีรายได้เพียงพอกับค่าครองชีพ ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.82 รองลงมา คือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ภาระหนี้สินของท่านลดน้อยลง ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.54 ตามลำดับ และบัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ท่านมีเงินออมเพิ่มมากขึ้น ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.41 อยู่ในระดับน้อย

มิติมุมมองทางสังคม มีค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.95 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 0.704 โดยข้อคำถามย่อยที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนของประชากรสูงที่สุด คือ รัฐบาลเล็งเห็นถึงความสำคัญของผู้มีรายได้น้อย ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 3.07 รองลงมา คือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐสร้างความเสมอภาคให้กับผู้มีรายได้น้อยทุกอาชีพ ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 3.05 รองลงมาคือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐเหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจและสังคมไทย ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 3.01 รองลงมา คือ รัฐบาลมีความจริงจังในการแก้ปัญหาความยากจน ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.99 รองลงมา คือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชน ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.98 รองลงมา คือ รัฐบาลให้ความสำคัญกับ

การตอบสนองความต้องการของประชาชน ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.98 รองลงมา คือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสวัสดิการพื้นฐานได้อย่างเท่าเทียม ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.96 รองลงมา คือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้มีการซื้อสินค้าที่ผลิตในชุมชนมากขึ้น ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.93 รองลงมา คือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้เกิดความนิยมในตัวรัฐบาล ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.93 รองลงมา คือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการแก้ไข ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.90 รองลงมา คือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.87 และบัตรสวัสดิการแห่งรัฐช่วยลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.80 ตามลำดับ (ตอบวัตถุประสงค์ข้อ 1)

ส่วนที่ 3 ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร

2 ตัว

การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร 2 ตัว คือ เพศ และ รายได้ พบว่า การรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ทั้ง 2 มิติ ของเพศหญิงมากกว่าเพศชาย

เมื่อพิจารณาเป็นรายมิติ พบว่า มิติมุมมองส่วนบุคคล เพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยมีความเฉลี่ยเท่ากับ 3.01 และ 2.84 ตามลำดับ เมื่อทดสอบทางสถิติ พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -2.331, sig = .020$) มิติมุมมองทางสังคม เพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยมีความเฉลี่ยเท่ากับ 3.03 และ 2.86 ตามลำดับ เมื่อทดสอบทางสถิติ พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -2.291, sig = .023$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายมิติ พบว่า มิติมุมมองส่วนบุคคล กลุ่มผู้ไม่มีรายได้หรือมีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาทต่อปี มากกว่า กลุ่มผู้มีรายได้ 30,001–100,000 บาทต่อปี โดยมีความเฉลี่ยเท่ากับ 2.98 และ 2.87 ตามลำดับ เมื่อทดสอบทางสถิติ พบว่า กลุ่มผู้ไม่มีรายได้หรือมีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาทต่อปี และกลุ่มผู้มีรายได้ 30,001–100,000 บาทต่อปี มีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 1.525, sig = .128$) มิติมุมมองส่วนบุคคล กลุ่มผู้ไม่มีรายได้หรือมีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาทต่อปี มากกว่า กลุ่มผู้มีรายได้ 30,001–100,000 บาทต่อปี โดยมีความเฉลี่ยเท่ากับ 3.02 และ 2.89 ตามลำดับ เมื่อทดสอบทางสถิติ พบว่า กลุ่มผู้ไม่มีรายได้หรือมีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาทต่อปี และกลุ่มผู้มีรายได้ 30,001–100,000 บาทต่อปีมีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 1.789, sig = .074$) (ตอบวัตถุประสงค์ข้อ 2)

ส่วนที่ 4 ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรมากกว่า 2 ตัว

การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรมากกว่า 2 ตัว คือ อายุ ระดับ การศึกษา และอาชีพ ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One-Way Anova และเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ Scheffe

จำแนกตามตัวแปรอายุ พบว่า ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ มิติมุมมองส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างผู้มีอายุ 47 – 59 ปี มีค่าเฉลี่ยการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐสูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.16 รองลงมา คือ อายุเกิน 60 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 รองลงมาคือ อายุ 36 - 46 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.88 รองลงมา คือ อายุ 26 – 35 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.87 และ อายุไม่เกิน 25 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.78 ตามลำดับ

มิติมุมมองทางสังคม พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้มีอายุ 47 – 59 ปี มีค่าเฉลี่ยการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐสูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11 รองลงมาคือ อายุเกิน 60 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10 รองลงมา คือ อายุ 36 - 46 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 รองลงมา คือ อายุ 26 – 35 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 รองลงมา คือ อายุไม่เกิน 25 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.70 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวและการเปรียบเทียบพหุคูณ มิติมุมมองส่วนบุคคล ค่า F มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 3.229$, $sig = 0.13$) แสดงว่า อายุที่ต่างกัน มีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มิติมุมมองทางสังคม พบว่าค่า F มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 3.681$, $sig = 0.006$) แสดงว่า อายุที่ต่างกัน มีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มผู้มีอายุ 47 – 59 ปี มีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐสูงกว่ากลุ่มผู้มีอายุไม่เกิน 25 ปี ส่วนในคู่อื่น ๆ นั้น มีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามตัวแปรระดับการศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ มิติมุมมองส่วนบุคคล การศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีค่าเฉลี่ยการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐสูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.07 รองลงมา คือ อนุปริญญาหรือเทียบเท่า โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92 รองลงมา คือ ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 รองลงมา คือ ปริญญาตรี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.76 และปริญญาโท โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.48ตามลำดับ

มิติมุมมองทางสังคม พบว่า การศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีค่าเฉลี่ยการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.09 รองลงมา คือ อนุปริญญา หรือเทียบเท่า โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.98 รองลงมา คือ ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.88 รองลงมา คือ ปริญญาตรี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.81 และ ปริญญาโท โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.29 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวและการเปรียบเทียบพหุคูณ มิติมุมมองส่วนบุคคล พบว่าค่า F มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 2.731, sig = .029$) แสดงว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ ไม่พบระดับการศึกษาคู่ไหนที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มิติมุมมองทางสังคม พบว่าค่า F มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 3.356, sig = .010$) แสดงว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ ไม่พบระดับการศึกษาคู่ไหนที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จำแนกตามตัวแปรอาชีพ พบว่า ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ มิติมุมมองส่วนบุคคล อาชีพรับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน มีค่าเฉลี่ยการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05 รองลงมา คือ ลูกจ้างของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92 รองลงมา คือ นักเรียน/นักศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.91 รองลงมา คือ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 รองลงมา คือ พ่อบ้าน/แม่บ้าน/ว่างงาน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.86 รองลงมา คือ พนักงานบริษัทเอกชน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.85 และ อาชีพอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.85 ตามลำดับ

มิติมุมมองทางสังคม พบว่า อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มีค่าเฉลี่ยการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.07 รองลงมา คือ รับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.06 รองลงมา คือ พ่อบ้าน/แม่บ้าน/ว่างงาน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 รองลงมา คือ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.91 รองลงมา คือ ลูกจ้างของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.86 รองลงมา คือ อาชีพอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.81 และ นักเรียน/นักศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.78 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวและการเปรียบเทียบพหุคูณ มิติมุมมองส่วนบุคคล พบว่าค่า F มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = .797, sig = .573$) แสดงว่า อาชีพที่ต่างกัน มีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มีติชมมองทางสังคม พบว่าค่า F มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 1.198, sig = .307$) แสดงว่า อาชีพที่ต่างกัน มีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตอบวัตถุประสงค์ข้อ 2)

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในเขตพื้นที่เทศบาลนครยะลา

ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม พบว่า ต้องการให้รัฐบาลช่วยด้วยการพัฒนาอาชีพ ช่วยหางาน ช่วยหารายได้เสริม แก้ปัญหาการว่างงานมากกว่าการแจกเงิน เป็นหัวข้อที่ได้รับการเสนอแนะหรือแสดงความคิดเห็นมากที่สุด โดยมีผู้ที่แสดงความคิดเห็นในหัวข้อนี้ จำนวน 7 คน รองลงมา คือ ปฏิบัติเชิงรุก/ตรวจสอบผู้รับบัตรเพื่อให้ได้ผู้มีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนดอย่างทั่วถึง จำนวน 6 คน รองลงมา คือ ควรเปลี่ยนรูปแบบของบัตรสวัสดิการให้เป็นแบบบัตรกดเงินสด เพราะสามารถนำเงินนำดังกล่าวไปใช้ซื้อสินค้าในชุมชนได้มากกว่า จำนวน 4 คน รองลงมา คือ ต้องการให้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐต่อ ๆ ไป จำนวน 3 คน รองลงมา คือ วงเงินในบัตรน้อยไป ควรเพิ่มวงเงินให้เหมาะสมกับราคาสินค้าและสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน จำนวน 3 คน รองลงมาคือ ต้องการให้รัฐบาลแก้ปัญหาโดยการทำให้เศรษฐกิจดีขึ้นมากกว่าการแจกเงิน จำนวน 3 คน รองลงมา คือ ลดขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการเทคโนโลยี เพราะเข้าถึงยาก คนจนจริง ๆ ไม่สามารถเข้าถึงได้ จำนวน 2 คน รองลงมาคือ ไม่เห็นด้วยกับนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ แต่ก็ยังดีกว่าการที่รัฐไม่ช่วยเหลืออะไรเลย จำนวน 2 คน รองลงมา คือ บัตรควรช่วยเหลือทุกคนไม่แบ่งแยกรวยจน จำนวน 2 คน และอยากให้ผู้บริหารระดับสูง ลงมาดูสภาพการดำเนินนโยบายด้วยตนเองมากกว่า จะได้เห็นสภาพความเป็นจริงมากกว่าการได้รับฟังต่อ ๆ มา จำนวน 1 คน ตามลำดับ

5.2 อภิปรายผล

การศึกษาการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชน ในเขตพื้นที่เทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา ผู้วิจัยจะกล่าวประเด็นที่สำคัญและอภิปรายตามสมมติฐานดังต่อไปนี้

1. การรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ อยู่ในระดับสูง

จากการวิจัย พบว่า การรับรู้ประสิทธิผลของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ อยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 2 มิติ โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายมิติ พบว่า มีติชมมองส่วนบุคคล มีค่าเฉลี่ยคะแนนของ

กลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.93 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 0.699 มิติมุมมองทางสังคม มีค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.95 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 0.704

จากผลที่ได้ ไม่ได้เป็นไปตามผลของสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า การรับรู้ประสิทธิผลของ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ อยู่ในระดับสูง แต่กลับอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวลักษณ์ งามวิทย์โรจน์ (2561) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการตอบสนองของประชาชนที่มีต่อนโยบาย บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ศึกษากรณีชุมชนนครไชยศรี กรุงเทพมหานคร พบว่า การตอบสนองของประชาชนที่มีต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ผลในภาพรวมอยู่ที่ระดับมาก แต่ผลการวิจัยที่ได้ มีความสอดคล้องกันกับ ชัชชญา ยิ้มแฉล้ม (2557) ที่ได้ศึกษา เรื่อง ประสิทธิภาพของนโยบายค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาทของผู้ใช้แรงงานในห้างสรรพสินค้า เดอะมอลล์ สาขางามวงศ์วาน พบว่า ประสิทธิภาพของนโยบายค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาทของผู้ใช้แรงงานในห้างสรรพสินค้า เดอะมอลล์ สาขางามวงศ์วาน อยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน เนื่องจากการที่ผู้ใช้แรงงานมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น จากการปรับค่าแรงขั้นต่ำเพิ่มขึ้นตามที่รัฐบาลประกาศ แต่ในบางหน่วยงานมีการปรับลดรายได้ในส่วนอื่นๆ เพื่อลดต้นทุนที่ผู้ประกอบการได้รับและให้สอดคล้องกับนโยบายที่รัฐบาลประกาศใช้ รวมทั้งค่าครองชีพในปัจจุบันที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้ผู้ใช้แรงงานไม่สามารถออมเงินที่ได้รับจากการทำงาน ถึงแม้ผลที่ได้จากการวิจัย จะมีส่วนที่ไม่สอดคล้องกันกับงานวิจัยอื่น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผลจากการวิจัยแล้ว การศึกษาการรับรู้ ประสิทธิภาพของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนในครั้งนี้ ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของทั้ง 2 มิติ คือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ท่านมีเงินออมเพิ่มมากขึ้น และบัตรสวัสดิการแห่งรัฐช่วยลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ประกอบกับข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม ในหัวข้อวงเงินในบัตรน้อยไป ควรเพิ่มวงเงินให้เหมาะสมกับราคาสินค้าและสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน ผลการวิจัยทำให้ทราบว่า ถึงแม้ประชาชนจะได้รับการช่วยเหลือ ซึ่งเป็นการมอบเงินจากรัฐบาลแล้วนั้น สภาพเศรษฐกิจอันเป็นปัจจัยแวดล้อม ก็อาจส่งผลกระทบต่อความสำเร็จต่อนโยบายดังกล่าวนี้ได้เช่นกัน แม้ความเห็นของประชาชน ที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างสูงที่สุด คือ ต้องการให้มีการดำเนินนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐต่อไป และการที่รัฐบาลเล็งเห็นถึงความสำคัญของผู้มีรายได้น้อย แต่หากวงเงินที่ได้ไม่เพียงพอหรือไม่สอดคล้องกับราคาสินค้าและสภาพเศรษฐกิจ จำนวนเงินที่ได้รับอาจจะไม่ได้ช่วยให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ได้วางไว้ ตามที่วันชัย ธนะวังน้อย และยงยุทธ พิงวงศ์ญาติ (2553) ได้สรุปไว้ว่า คุณภาพชีวิต (quality of life) หมายถึง ระดับความเป็นอยู่ที่ดีในการดำรงชีวิตของบุคคลในสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่ และการดำเนินชีวิต เช่น อาหาร สุขภาพอนามัย รายได้ และการศึกษา เป็นต้น การที่บุคคลจะมีชีวิตที่ดีนั้นจะต้องได้รับการตอบสนองทั้งร่างกายและจิตใจ มีความพึงพอใจในการดำรงชีวิตอยู่ของตนเอง รวมทั้งมีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

2. ประชาชนที่มีปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีการรับรู้ประสิทธิผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการวิจัย พบว่า การรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเปรียบเทียบตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล เพศที่ต่างกัน มีการรับรู้ประสิทธิผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีติคุมมองส่วนบุคคล ($t = -2.331, sig = .020$) ส่วนมิติคุมมองทางสังคม ($t = -2.291, sig = .023$) ซึ่งการที่เพศหญิง มีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐสูงกว่าเพศชาย ทั้ง 2 มิตินั้น อาจเป็นเพราะเพศหญิงมักจะมีคุณค่าห่วงน้อยกว่าเพศชาย และโดยปกติเพศหญิงมักได้รับเงินเดือนน้อยกว่าเพศชาย ทำให้พอใจกับการช่วยเหลือของรัฐมากกว่า เรียกได้ว่า ไม่คาดหวังอะไรมาก ประกอบกับการที่เพศชายมักได้รับการคาดหวังจากสังคมให้เป็นผู้ดูแลครอบครัว ตามสำนวนสุภาษิตที่ว่า ”สามีเป็นช้างเท้าหน้า ภรรยาเป็นช้างเท้าหลัง” สามี คือ ผู้นำครอบครัว ภรรยา คือ ผู้ตามที่ดี ซึ่งมาจากการที่ครอบครัวสมัยก่อนสามีจะเป็นคนทำงานหาเงินจุนเจือครอบครัวเป็นหลัก ส่วนภรรยาจะทำงานบ้าน เลี้ยงลูก ดังนั้นสามีจึงเป็นผู้นำ หาเลี้ยงคนในครอบครัว นำพาให้ครอบครัวอยู่กินอย่างมีความสุข (แหล่งรวมสำนวน สุภาษิต คำพังเพย, 2563) ทำให้เพศชายมีความคาดหวังจากรัฐมากกว่า ดังนั้นนโยบายสาธารณะที่ดี และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติที่ประสบผลสำเร็จได้ จะต้องมีความสอดคล้องกับค่านิยม ความต้องการของประชาชน และมีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลแก่ประชาชนได้อย่างแท้จริง

ระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีการรับรู้ประสิทธิผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีติคุมมองส่วนบุคคล ($F = 2.731, sig = .029$) ส่วนมิติคุมมองทางสังคม ($F = 3.356, sig = .010$) ผลการวิจัยที่ได้มีความสอดคล้องกันกับชุมพล คุ่มวงศ์ (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่องการประเมินผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ: กรณีศึกษาเขตลาดกระบัง พบว่าระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐด้านผลลัพธ์ แตกต่างกัน ซึ่งจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่ระดับการศึกษา ส่งผลกับระดับการรับรู้ประสิทธิผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่ต่างกันนั้น ในกลุ่มของกลุ่มผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง มักจะมีระดับของความคาดหวังที่สูงกว่า กลุ่มผู้ที่มีระดับการศึกษาในกลุ่มอื่น ๆ เนื่องจากกลุ่มผู้มีการศึกษาสูง มักจะมีความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิ และรูปแบบการทำงานของรัฐบาลที่มากกว่า จึงมีความคาดหวังมากกว่า แต่เมื่อพิจารณาถึงมาตรการ การให้ความช่วยเหลือของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่เป็นเพียงการช่วยเหลือขั้นพื้นฐานบางประการ ไม่ครอบคลุมทุกด้าน บางด้านที่ช่วยเหลือไปแล้วก็มีการยกเลิกภายหลัง ไม่ได้ช่วยอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ส่งผลต่อระดับการรับรู้ประสิทธิผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ที่ต่ำกว่ากลุ่มอื่น ๆ

อายุที่ต่างกัน มีการรับรู้ประสิทธิผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในมิติคุมมองทางสังคม ($F = 3.681, sig = 0.006$) โดยในด้านมิติ

มุมมองทางสังคม กลุ่มผู้มีอายุ 47 – 59 ปี มีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐสูงกว่ากลุ่มผู้มีอายุไม่เกิน 25 ปี ส่วนในคู่อื่น ๆ นั้น มีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยที่ได้มีความสอดคล้องกันกับ ชัชชญา ยิ้มแฉล้ม (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่องประสิทธิผลของนโยบายค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาทของผู้ใช้แรงงาน ในห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์ สาขาแกมวงศ์วาน พบว่า ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลด้านอายุ มีประสิทธิผลของนโยบายค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาท แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ถึงแม้การรับรู้ประสิทธิผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในมิติมุมมองส่วนบุคคล จะไม่แตกต่างกัน แต่ในด้านของมิติมุมมองทางสังคม การที่กลุ่มผู้มีอายุ 47 – 59 ปี มีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐสูงกว่า กลุ่มผู้มีอายุไม่เกิน 25 ปีนั้น อาจเป็นเพราะกลุ่มผู้มีอายุ 47 – 59 ปี จัดอยู่ในช่วงอายุของกลุ่มเจนเอเรชั่น X ซึ่งเป็นคนวัยทำงาน ที่มีอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป พฤติกรรมและลักษณะนิสัยของคนกลุ่มนี้ คือ ชอบอะไรง่าย ๆ ไม่ต้องเป็นทางการ มีแนวคิดสร้างความสมดุลในเรื่องงาน และครอบครัว ทำงานตามหน้าที่ ไม่บ้งาน ไม่ทุ่มเท ทำทุกอย่างได้เพียงลำพัง ไม่พึ่งพาใคร เป็นตัวของตัวเองสูง (โพสท์ทูเดย์, 2562) จึงอาจส่งผลให้เกิดความรู้สึกว่า การได้รับการช่วยเหลือจากบัตรสวัสดิการแห่งรัฐดีกว่าการที่รับไม่ช่วยเหลืออะไรเลย มีความคาดหวังน้อย ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มผู้มีอายุไม่เกิน 25 ปี ที่จัดอยู่ในช่วงอายุของกลุ่มเจนเอเรชั่น Z ซึ่งเป็นเด็กรุ่นใหม่ ที่เกิดมาพร้อมกับสิ่งอำนวยความสะดวก มีเรียนรู้รูปแบบการดำเนินชีวิตในสังคมแบบดิจิทัล ซึ่งช่วยให้เด็กในช่วงวัยนี้ สามารถวิเคราะห์สถิติเรื่องต่าง ๆ เพื่อคาดการณ์อนาคตได้อย่างรวดเร็ว แต่อย่างไรก็ตาม เด็กในกลุ่มนี้ ก็เป็นเจนเอเรชั่นที่กลัวอนาคต จึงมักหาข้อมูลมาเปรียบเทียบ และป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ เช่น เรียนอะไรจึงจะไม่ตกงาน ทำอาชีพอะไรจึงจะมั่นคง และยังมีแนวโน้มว่าจะเลือกงานที่ได้ค่าตอบแทนดี มากกว่างานที่ชอบจริงๆ (โพสท์ทูเดย์, 2562) จากที่ได้ยกมานั้น แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมของคนทั้ง 2 กลุ่มช่วงวัย ที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน ทำให้กลุ่มผู้มีอายุไม่เกิน 25 ปี มีความคาดหวังกับการมีคุณภาพชีวิตที่ดีมากกว่า และด้วยการช่วยเหลือของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ซึ่งถือว่าเป็นช่วยเหลือ โดยการให้เงินในจำนวนเพียงเล็กน้อย แต่หวังแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจน ที่เป็นปัญหาใหญ่ จึงอาจจะทำให้รู้สึกว่าการช่วยเหลือดังกล่าว ไม่น่าจะช่วยให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้

ในส่วนของอาชีพที่ต่างกัน และรายได้ที่ต่างกันนั้น มีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย เมื่อจำแนกตามอาชีพ พบว่า มิติมุมมองส่วนบุคคล ($F = .797, sig = .573$) ส่วนมิติมุมมองทางสังคม ($F = 1.198, sig = .307$) เมื่อจำแนกตามรายได้ พบว่า มิติมุมมองส่วนบุคคล ($t = 1.525, sig = .128$) มิติมุมมองทางสังคม ($t = 1.789, sig = .074$) ผลการวิจัยที่ได้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุมพล คุ่มวงศ์ (2560) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่องการประเมินผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ: กรณีศึกษาเขตลาดกระบัง พบว่า อาชีพที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐทุกด้านแตกต่างกัน รายได้ที่แตกต่างกัน มี

ความคิดเห็นต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐด้านเนื้อหา และด้านกระบวนการไม่แตกต่างกัน แต่มีความคิดเห็นต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐด้านผลลัพธ์แตกต่างกัน ถึงแม้ผลที่ได้จากการวิจัย จะไม่สอดคล้องกันกับงานวิจัยอื่น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า งานวิจัยนี้มีการกำหนดตัวแปรด้านรายได้ โดยแบ่งจากเกณฑ์รายได้ที่ได้ต่อปีตามคุณสมบัติของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่ได้มีการกำหนดไว้ มีฐานการคำนวณมาจากค่าแรงขั้นต่ำวันละ 300 บาท ซึ่งเป็นรายได้ที่ถือว่าน้อยมาก กลุ่มประชากรตัวอย่างอยู่ในพื้นที่ที่มีค่าแรงขั้นต่ำน้อยที่สุดในประเทศ ถึงแม้เกณฑ์ที่ใช้จะดูเหมือนมีรายได้แตกต่างกัน แต่จริง ๆ แล้วในด้านความรู้สึก อาจรู้สึกไม่แตกต่างกันมากนัก เพราะไม่ว่ากลุ่มตัวอย่างจะประกอบอาชีพอะไร ยังไงก็ยังคงอยู่ในเกณฑ์ที่ยากลำบากเหมือน ๆ กัน และด้วยเกณฑ์ดังกล่าวนั้น ถึงแม้จะส่งผลกับจำนวนเงินที่ได้รับการช่วยเหลือ ที่ไม่เท่ากัน คือ กลุ่มผู้ไม่มีรายได้หรือมีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาทต่อปี จะได้รับวงเงินในการซื้อสินค้า 300 บาทต่อเดือน และกลุ่มผู้มีรายได้ 30,001-100,000 บาทต่อปี จะได้รับวงเงินในการซื้อสินค้า 200 บาทต่อเดือนนั้น ทั้ง 2 กลุ่ม ต่างก็ได้รับเงินในจำนวนที่ไม่แตกต่างกันมากนัก และเป็นการให้โดยการประมาณการ จากรายได้เป็นหลัก ตัวแปรในด้านอาชีพที่แตกต่างกัน จึงอาจส่งผลต่อความรู้สึกที่ได้จากการช่วยเหลือไม่แตกต่างกัน ประกอบกับการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของความพึงพอใจ ซึ่ง ชาญณรงค์ มาอยู่ดี (2551) กล่าวว่า ความพึงพอใจ เป็นความรู้สึกนึกคิด หรือเป็นอารมณ์ในทางบวกของบุคคล ที่เกิดขึ้นจากการถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้า ไม่อาจอธิบายได้ในเชิงเหตุและผล ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการให้แก่บุคคลนั้นได้ และระดับความพึงพอใจของบุคคลย่อมมีระดับที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับค่านิยมและประสบการณ์ที่เคยได้รับมา ดังนั้นผลที่ได้จากการศึกษาการรับรู้ประสิทธิผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในด้านอาชีพต่างกัน รายได้ต่างกัน แต่การรับรู้ประสิทธิผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไม่แตกต่างกันนั้น เป็นผลมาจากความพึงพอใจ หรือข้อคิดเห็นส่วนบุคคล ที่อาจจะออกมาในรูปแบบใดก็ได้ ตามแต่ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งผลที่ได้ ก็เป็นผลที่สะท้อนความคิดเห็น ที่เกิดขึ้นจริงตามข้อมูลที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมมา

5.3 ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีการรับรู้เกี่ยวกับประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ทั้ง 2 มิติ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอยู่ในระดับที่สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิผลของการดำเนินนโยบายที่ไม่ดีเท่าที่ควร รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำเป็นที่จะต้องทบทวนและพิจารณาถึงการดำเนินนโยบายดังกล่าว ว่า สมควรที่จะดำเนินนโยบายดังกล่าวต่อไปหรือไม่ หรือมีวิธี

อื่นใดที่จะดำเนิน เพื่อให้เกิดประสิทธิผลหรือประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนได้มากกว่า หากรัฐบาลมีความจริงจัง ในความต้องการแก้ไขปัญหาค่าความเหลื่อมล้ำ และความยากจนนี้แล้ว และยังคงยืนยันกรานที่จะใช้นโยบายนี้ ในการแก้ไขปัญหา ก็ควรที่จะนำผลจากการศึกษาที่ได้ มาใช้ประกอบการตัดสินใจ ในการพัฒนารูปแบบของความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ซึ่งผลจากการศึกษาในครั้งนี้ สิ่งที่น่าเป็นห่วงมากที่สุด และเป็นข้อคำถามที่ได้รับคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ท่านมีเงินออมเพิ่มมากขึ้น และบัตรสวัสดิการแห่งรัฐช่วยลดความเหลื่อมล้ำในสังคมนั้น เป็นการสะท้อนให้เห็นว่า บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ อาจส่งผลในด้านการช่วยเหลือเรื่องค่าครองชีพ ในลักษณะของการที่พอจะประทังชีพได้ แต่ไม่สามารถสร้างความมั่นคงต่อไปในอนาคต และในส่วนของ การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม จากข้อมูลการศึกษาที่ได้ยิ่งเป็นการตอกย้ำถึงการไม่ประสบความสำเร็จของนโยบายบัตรสวัสดิการตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยเห็นว่า แนวทางที่จะสามารถแก้ไขปัญหาค่าความเหลื่อมล้ำ หรือความยากจนในสังคมได้นั้น ควรจะอยู่ในรูปแบบของการสร้างความยั่งยืน มากกว่าการให้ความช่วยเหลือโดยการให้เงิน หรือสิทธิประโยชน์บางอย่างเป็นครั้งคราว การที่รัฐบาลแจกเงินเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย ให้มีกำลังซื้อสินค้าอุปโภค บริโภค และเข้าถึงสวัสดิการบางอย่างได้เพิ่มขึ้นนั้น เป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ ซึ่งการช่วยเหลือในลักษณะนี้ อาจส่งผลให้ประชาชนเกิดความเคยชิน ในการที่จะต้องได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ และขาดการพัฒนาตนเอง รอคอยแต่เงินที่รัฐให้ ดังนั้นรัฐบาลจึงควรหันมาพิจารณา ถึงวิธีการแก้ไขปัญหาค่าความเหลื่อมล้ำหรือความยากจนในสังคมใหม่ โดยเน้นการพัฒนา ศักยภาพแรงงานไทย ให้เป็นแรงงานที่มีคุณภาพ นำไปสู่การจ้างงานที่ได้ผลตอบแทนสูงกว่าการเป็นเพียงแค่แรงงานไร้ฝีมือ ประกอบกับการตัดสินใจดำเนินนโยบายอื่น ๆ ทางด้านเศรษฐกิจ เพื่อการกระตุ้นให้เกิดการจ้างงานที่เพิ่มมากขึ้น เมื่อประชาชนมีอาชีพ และสามารถประกอบอาชีพของตนอย่างมีคุณภาพ ก็จะสามารถเลี้ยงดูตนเอง และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนให้ดีขึ้นได้

นอกจากนี้ผลของนโยบายที่เกิดขึ้นยังส่งผลต่อภาพลักษณ์ และความรู้สึกของประชาชน ที่มีต่อตัวรัฐบาลอันเป็นผู้ออกนโยบาย ไม่ว่าจะในเชิงบวกหรือลบ ดังนั้นการเร่งแก้ไขหรือพัฒนาให้ นโยบายประสบผลสำเร็จ ย่อมเป็นผลดีกว่าการเลือกที่จะปฏิบัตินโยบายนี้ในรูปแบบเดิม ซึ่งนอกจากจะไม่เกิดประสิทธิผลเท่าที่ควรแล้ว ยังอาจส่งผลให้ระดับความนิยมในตัวรัฐบาลลดน้อยถอยลงด้วย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น ผลจากการศึกษาที่ได้ อาจจะไม่ได้อ้างอิงให้เห็นถึงความสำเร็จ หรือล้มเหลว ในภาพรวมระดับประเทศของนโยบายนี้ได้อย่างชัดเจนนัก ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรที่จะทำการศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่อง เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลที่มีความชัดเจน และสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปสู่การพัฒนานโยบายที่ยั่งยืนกว่า

2.2 การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นเฉพาะประชาชน ในเขตเทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา เพียงเท่านั้น ผลจากการศึกษาที่ได้ จึงเป็นผลที่เกิดขึ้นเฉพาะกลุ่ม การวิจัยในครั้งต่อไปจึงควรศึกษาในเขตพื้นที่หรือภูมิภาคอื่น เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่หลากหลาย

2.3 การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ หากท่านอื่นมีความสนใจที่จะศึกษาในเรื่องนี้เช่นเดียวกัน ควรมีการศึกษาแบบสัมภาษณ์เชิงลึกร่วมด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีรายละเอียดมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กวี รัชชชน. (2541). *การสัมมนาการบริหารรัฐกิจ: การประเมินนโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กัลยา วานิชย์บัญชา, และจิตา วานิชย์บัญชา. (2559). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล*.
- กระทรวงแรงงาน. (2563). *ประกาศคณะกรรมการค่าจ้างเรื่อง อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ (ฉบับที่ 10) และ คำชี้แจง พร้อมตารางแสดงอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ*.
- กุลธนา ธนาพงศธร. (2530). *การพัฒนาบุคลากร ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารงานบุคคล หน่วยที่ 1-7*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์เศรษฐศาสตร์. (2561). *พจนานุกรมศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ การปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ ประชาธิปไตย และประเทศไทย 4.0 ชุดที่ 3*. ราชบัณฑิตยสภา. เรียกใช้เมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2563 จาก <https://www.facebook.com/RatchabanditThai/photos/a.2041220059269412/2041221392602612/?type=3&theater>
- คณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการสังคมแห่งชาติ. (2535-2539). *แผนพัฒนางานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการ สังคมแห่งชาติ.
- คณิต ดวงหัตถ์. (2537). *สุขภาพจิตกับความพึงพอใจในงานของข้าราชการตำรวจชั้น ประทวนในเขตเมืองและเขตชนบท ของจังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จินดาลักษณ์ วัฒนสินธุ์. (2551). *เอกสารประกอบการสอนชุดวิชานโยบายสาธารณะและการวางแผน หน่วยที่ 6 เรื่อง การประเมินผลนโยบาย*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จุมพล หนีมพานิช. (2547). *การวิเคราะห์นโยบาย : ขอบข่าย แนวคิด ทฤษฎีและกรณีตัวอย่าง*. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จุมพล หนีมพานิช. (2549). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชัชชญา อิมแฉล้ม. (2557). *ประสิทธิผลของนโยบายค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาทของผู้ใช้แรงงานในห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์สาขางามวงศ์วาน*. รัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

- ชัยวัฒน์ ปัญญาพงษ์. (2523). การปรับปรุงคุณภาพชีวิต : นวัตกรรมทางประชากรการศึกษาจริงหรือ. วารสารประชากรศึกษา, หน้า 16.
- ชาญณรงค์ มาอยู่ดี. (2551). ความคาดหวังการรับรู้และความพึงพอใจด้านการจัดการของโรงเรียนสอนเทควันโดตามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนเทควันโดในจังหวัดชลบุรี. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชุมพล คุ่มวงศ์. (2560). ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองบึงยี่โถ. สานสบริหารธุรกิจ: มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- ณัชชา เจริญไชย. (2562). การรับรู้ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครต่อพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณัฐภัทร์ กิ่งเนตร, พรชนก เทพขาม, และ ณัฐนรี มณีจักร. (2562). ความเหลื่อมล้ำไทย ทำไมไม่เท่าเทียม. ธนาคารแห่งประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/AAA/Inequality_1Summary.PDF
- ณัฐฐา วินิจนัยภาค วรเดช จันทรร. (2539). 4 ทศวรรษ รัฐประศาสนศาสตร์: รวมบทความทางวิชาการ. กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เดชกฤษรัฐ วนาทรัพย์ดำรง. (2554). แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร บริษัทอเมริกาอินเตอร์เนชั่นแนล แอสซัวร์รันส์ จำกัด อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น. เลย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ไตรรัตน์ โภคพลากร. (2551). เอกสารประกอบการสอนชุดวิชานโยบายสาธารณะและการวางแผนหน่วยที่ 6 เรื่อง การวางแผนเชิงกลยุทธ์. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ถวัลย์ วรเทพพิพิงษ์. (2536). การประเมินผลนโยบาย: ประสิทธิภาพประสิทธิผลและความเป็นธรรมของนโยบาย. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2537). การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- นิตยา สุภาภรณ์. (2552). การศึกษาการรับรู้ต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนชุมชนบางไผ่. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- เนตรนภา มีมา. (2549). สภาพการณ์นโยบายเลื่อนขึ้นเงินเดือน 2 ครั้งในรอบปีไปปฏิบัติในโรงเรียนประถมศึกษาของกลุ่มโรงเรียนบ้านเสี้ยว สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอฟากท่า. คุรุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- ประพล จิตคติ. (2561). ความพึงพอใจของประชาชนหมู่ 2 ต่อการใช้บริการร้านธงฟ้าประชารัฐตำบลอ่างทอง อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร. สาขาวิชาการเงินและการธนาคาร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

- ปิยะนุช เงินคล้าย. (ม.ป.ป.). *นโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์เอกสารทางวิชาการคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พรนิพา ลัดน้ำหिन. (2554). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ใช้แรงงานในเหมืองแร่ทองคำทับฟ้า ปริษัมทุ่งคำ จำกัด ตำบลเขาหลวง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย*. เลย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- พัฒน์นิน กิตติพรภรณ์. (2531). นานาทรรศนะ : ธุรกิจเพื่อคุณภาพชีวิต...ของใคร. *เศรษฐกิจและบริหารธุรกิจ*(1), หน้า 42-61.
- โพสท์ทูเดย์. (29 เมษายน 2562). เข้าใจความต่างคน 4 เจเนอเรชั่น ทลายช่องว่างเพื่อการทำงานที่แฮปปี้. *ไลฟ์สไตล์สุขภาพ*. เรียกใช้เมื่อ 13 กันยายน 2563 จาก <https://www.posttoday.com/life/healthy/587633>
- ภพธร วุฒินาร. (2561). *การเปิดรับสื่อ ความรู้ ทักษะคติและแนวโน้มพฤติกรรมต่อโครงการบ้านประชารัฐของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร*. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มนฤดี ศรีสุข. (2545). *การบริหารงานสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขต จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ระพีพรรณ คำหอม. (2549). *สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย (Social Welfare in Thai Society)*. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิ ค จำกัด.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *ความพึงพอใจ ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์.
- รุ่ง แก้วแดง, และ ชัยณรงค์ สุวรรณสาร. (2536). แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลและประสิทธิภาพองค์การ. *ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 9-12*.
- วันชัย ธนะวังน้อย, และ ยงยุทธ พิงวงศ์ญาติ. (2553). *รายงานการวิจัย คุณภาพชีวิตของชาวชุมชนแออัดในเขตจังหวัดปทุมธานี*. กรุงเทพฯ: สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร. (31 พฤษภาคม 2561). คอลัมน์: ระดมสมอง: ทำความเข้าใจ 'ความเหลื่อมล้ำ'. *หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ*.
- วิทยา ด้านธำรงกุล. (2546). *การบริหาร*. กรุงเทพฯ: เวิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น จำกัด.
- วิรุฬ พรรณเทวี. (2542). *ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของหน่วยงานกระทรวงมหาดไทยในอำเภอเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- วีระวัฒน์ ภัทรศักดิ์กำจร ธร ปีติตล. (2562). *บัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ*. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. เข้าถึงได้จาก http://www.econ.tu.ac.th/oldweb/doc/seminar/613/Welfare_Card_30Apr2019.pdf
- ศิริ ฮามสุโพธิ์. (2543). *ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ศุภชัย ยาวะประภาษ. (2533). *นโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์บริการข้อมูลภาครัฐเพื่อประชาชน. (2560). *โครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ ปี 2560*. เรียกใช้เมื่อ 5 มกราคม 2563 จาก http://www.gcc.go.th/gcc1111/index.php?option=com_content&view=article&id=12276%3Agovwelfare60&catid=117%3Asocial&Itemid=55&fbclid=IwAR2ssZmQcrH0f8eAaRUcrUAQZ7xpZzEq8zOGclANcQOxPu7H2DV3IKRQ4x8
- สมคิด พรหมจ้อย. (2542). *เทคนิคการประเมินโครงการ*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2543). *การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2546). *นโยบายสาธารณะ: แนวความคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ*. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- สมพิศ สุขแสน. (2545). *เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่อง “เทคนิคการวางแผนและการประเมินผล” แก่เจ้าหน้าที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแพร่*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแพร่.
- สายันต์ มั่นใจจริง. (2548). *การประเมินผลโครงการประกันคุณภาพถ้วนหน้า (30 บาท รักษาทุกโรค) อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม*. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- เสน่ห์ จุ้ยโต. (2548). *แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.
- เสาวลักษณ์ งามวิทย์โรจน์. (2561). *การศึกษาการตอบสนองของประชาชนที่มีต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ: ศึกษากรณีชุมชนนครไชยศรี กรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ. (2543). *พฤติกรรมองค์กรการ: ทฤษฎีและการประยุกต์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุเทพ เขาวลิต. (2527). *สวัสดิการสังคม*. ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.

- สุนันทา ศรีตากุล. (2546). การเปรียบเทียบความสุขและประเมินประสิทธิผลในการทำงานของข้าราชการกระทรวงศึกษาธิการที่มีจริยธรรมในการทำงาน และการกำกับแสดงออกของตนแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุรศักดิ์ นาถวิล. (2544). ความพึงพอใจของผู้ใช้ยานพาหนะต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร สถานีตำรวจภูธร อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (เมษายน - มิถุนายน 2561). มาตรการสวัสดิการแห่งรัฐนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาความยากจน. วารสารสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีไทยคู่ฟ้า.
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2559). หัวข้อร้องเรียน: การลงทะเบียนคนจนต้องมีเงินเดือน 8000 บาท เท่านั้นใช่ไหม. เรียกใช้เมื่อ 12 มีนาคม 2563 จาก <http://www2.fpo.go.th/FPO/index2.php?mod=Petition&categoryID=CAT0000079&petitionID=992&file=answer>
- สำนักงานปลัด กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2546). พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ.2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2550.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (1) ประเด็น ความมั่นคง (พ.ศ. 2561 - 2580).
- แหล่งรวมสำนวน สุภาษิต คำพังเพย. (2563). เรียกใช้เมื่อ 23 สิงหาคม 2563 จาก <https://proverbthai.com/?s=%E0%B8%8A%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B9%89%E0%B8%B2>
- อโนมา แซ่โจ้ว. (2553). การศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลสองภาษาในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อรรถพร คำคม. (2546). การให้บริการสินเชื่อของธนาคารอาคารสงเคราะห์: ศึกษาจากความคิดเห็นของผู้ใช้บริการฝ่ายกิจการสาขากรุงเทพและปริมณฑล. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

การวิจัย เรื่อง “การศึกษาการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชน
ในเขตพื้นที่เทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา”

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ใช้สำหรับประชาชนผู้ที่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และมีภูมิลำเนาอยู่ใน
เขตพื้นที่เทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา

2. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

ตอนที่ 3 เสนอความคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่าง ๆ เกี่ยวกับนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ การเก็บข้อมูลในครั้งนี้นำไปใช้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ ขอให้ท่านตอบแบบสอบถามโดยอิสระ ตามความรู้ที่แท้จริง
ของท่าน ทั้งนี้คำตอบของท่านจะถือเป็นความลับ จะนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น และ
ไม่มีผลใดๆ ต่อตัวท่านทั้งสิ้น

ขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

นางสาวขวัญทิพย์ แวสง่า

ผู้ทำการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดกรอกข้อความลงในช่องว่างหรือทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ตามความเป็นจริง

1. เพศ

1. ชาย 2. หญิง

2. อายุ

- 1.อายุไม่เกิน 25 ปี 2. 26 – 35 ปี
 3. 36 - 46 ปี 4. 47 – 59 ปี
 5.อายุเกิน 60 ปี

3. ระดับการศึกษา

- 1.ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า 2.มัธยมศึกษา
 3.อนุปริญญาหรือเทียบเท่า 4.ปริญญาตรี
 5.ปริญญาโท

4. อาชีพ

- 1.ลูกจ้างของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ 2.พนักงานบริษัทเอกชน
 3.พ่อบ้าน/แม่บ้าน/ว่างงาน 4.ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ
 5.รับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน 6.นักเรียน/นักศึกษา
 7.อื่น ๆ

5. รายได้เฉลี่ยต่อปี

- 1.ไม่มีรายได้หรือมีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาทต่อปี
 2. มีรายได้ 30,001–100,000 บาทต่อปี

คำชี้แจง การตอบคำถามตอนที่ 2 เป็นการประเมินความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โดยให้เป็นน้ำหนักคะแนน (1 = น้อยที่สุด, 2 = น้อย, 3 = ปานกลาง, 4 = มาก, 5 = มากที่สุด)

ข้อ	การรับรู้ประสิทธิผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	ระดับความคิดเห็น				
		1 น้อย ที่สุด	2 น้อย	3 ปาน กลาง	4 มาก	5 มาก ที่สุด
มุมมองส่วนบุคคล						
1	บัตรสวัสดิการแห่งรัฐช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือนของท่าน					
2	บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ครอบครัวของท่านดีขึ้น					
3	บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ท่านมีรายได้เพียงพอกับค่าครองชีพ					
4	บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ท่านมีกำลังซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคได้มากขึ้น					
5	บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ภาระหนี้สินของท่านลดน้อยลง					
6	บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ท่านมีเงินออมเพิ่มมากขึ้น					
มุมมองส่วนบุคคล						
7	บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ท่านยินดีที่จะพัฒนาอาชีพของตนเอง					
8	บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ท่านเข้าถึงสวัสดิการต่าง ๆ ของรัฐได้มากขึ้น					
9	บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ท่านมีเงินสำหรับการใช้จ่ายด้านอื่น ๆ มากขึ้น					
10	สิทธิประโยชน์ที่ท่านได้รับจากบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ตอบสนองต่อความต้องการของท่าน					

ข้อ	การรับรู้ประสิทธิผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	ระดับความคิดเห็น				
		1 น้อย ที่สุด	2 น้อย	3 ปาน กลาง	4 มาก	5 มาก ที่สุด
11	ท่านรู้สึกพึงพอใจต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ					
12	ท่านต้องการให้มีการดำเนินนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐต่อไป					
มุมมองทางสังคม						
1	บัตรสวัสดิการแห่งรัฐเหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจและสังคมไทย					
2	บัตรสวัสดิการแห่งรัฐช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ					
3	บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้มีการซื้อสินค้าที่ผลิตในชุมชนมากขึ้น					
4	บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชน					
5	บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสวัสดิการพื้นฐานได้อย่างเท่าเทียม					
6	บัตรสวัสดิการแห่งรัฐช่วยลดความเหลื่อมล้ำในสังคม					
7	รัฐบาลเล็งเห็นถึงความสำคัญของผู้มีรายได้น้อย					
8	รัฐบาลมีความจริงใจในการแก้ปัญหาความยากจน					

ข้อ	การรับรู้ประสิทธิผลนโยบายบัตร สวัสดิการแห่งรัฐ	ระดับความเห็น				
		1 น้อย ที่สุด	2 น้อย	3 ปาน กลาง	4 มาก	5 มาก ที่สุด
มุมมองทางสังคม						
9	รัฐบาลให้ความสำคัญกับการตอบสนอง ความต้องการของประชาชน					
10	บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้เกิด ความเชื่อมั่นในการแก้ไขปัญหาความ ยากจนของรัฐบาล					
11	บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้เกิดความ นิยมในตัวรัฐบาล					
12	บัตรสวัสดิการแห่งรัฐสร้างความเสมอ ภาคให้กับผู้มีรายได้น้อยทุกอาชีพ					

ตอนที่ 3 เสนอความคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ต่อการจัดนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล	นางสาวขวัญทิพย์ แวงสง่า		
รหัสนักศึกษา	6110521502		
วุฒิการศึกษา			
วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา	
รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	2559	